

ΥΠΟΒΕΒΗ

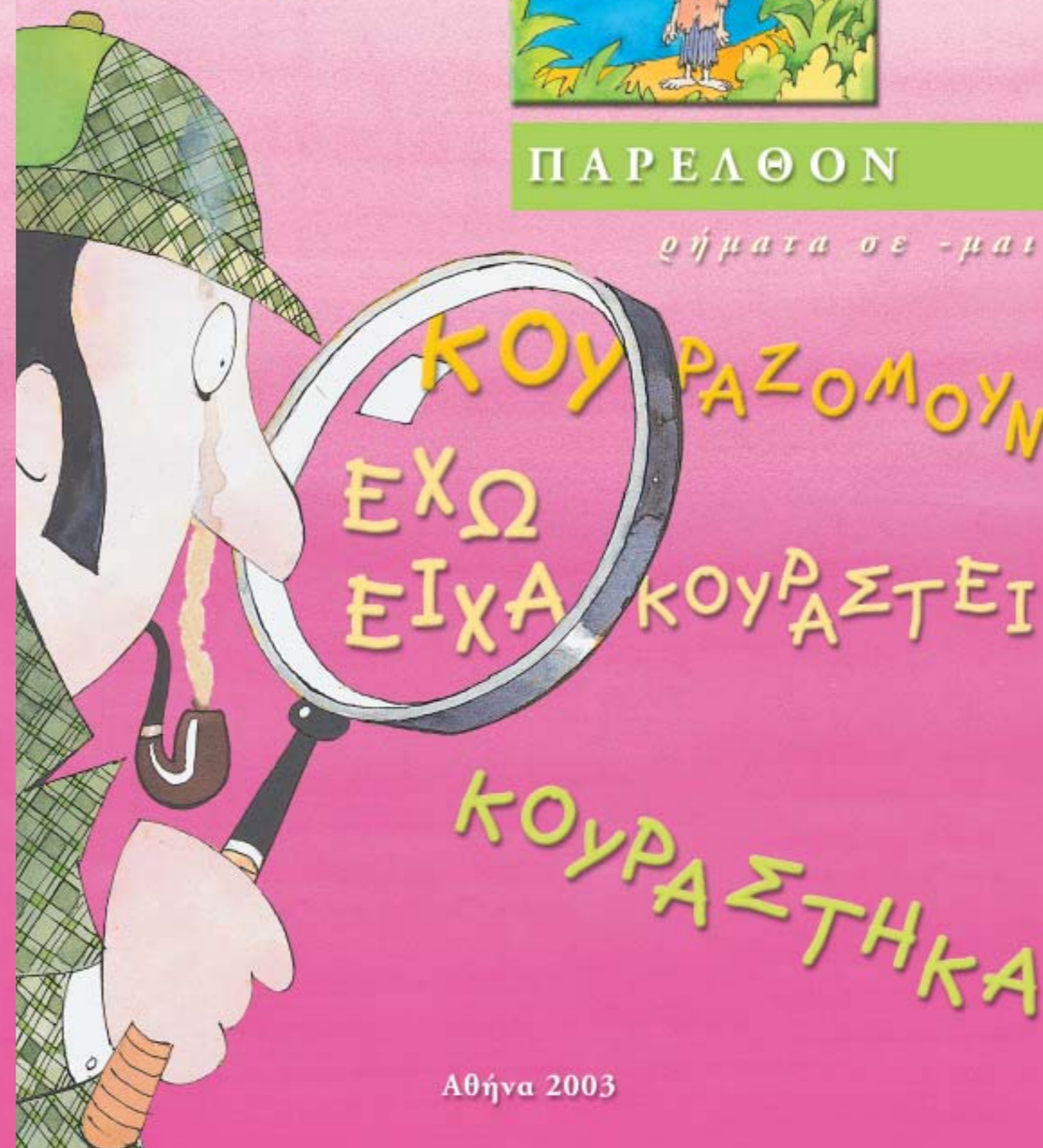
Ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα
γραμματική και ασκήσεις
για παιδιά και νέους

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ρήματα σε -μαι

 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

 ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
 2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
 Εκπαίδευσης και Δια Βίου
 Επαγγελματικής Κατάρτισης

Αθήνα 2003

 Υπόθεση Γλώσσα
Ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα:
γραμματική και ασκήσεις για παιδιά και νέους

Το ρήμα στο
ΠΑΡΕΛΘΟΝ

2 ρήματα σε -μαι

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αθήνα 2003

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ

Άξονας 1

Μέτρο 1. 1

Ενέργεια 1. 1.1. Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλιννοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης:

ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.

Ειδική Γραμματέας: Στ. Πριόβολου

Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης:

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιτροπή Ερευνών

Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής

Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου

Δίπλα 15784

Τηλ.: 210-7277522

E-mail: info@keda.gr

Website: <http://www.keda.gr>

Επιστημονικός υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Σειρά: Υπόθεση Γλώσσα

Συνεργάστηκαν: Αναστασία Αμπάτη

Σταυρούλα Δημητράκου

Μαρία Ιακώβου

Ανθή Καββαδά

Αναστασία Μαγγανά

Σπυριδούλα Μπέλλα

Μαρίνα Ντάλλα

Κυριακή Σεκεριτζή

Κατερίνα Τούρα

Τόμος: Το ρήμα στο παρελθόν (ρήματα σε -μαι)

Συγγραφή: Αφροδίτη Τουτουδάκη

Εξώφυλλο: Νίκος Μαρουλάκης

Εικονογράφηση: Άκης Μελάχρης

Γλωσσική επιμέλεια: Κλεοπάτρα Φάκλαρη

Το βιβλίο δημιουργήθηκε στο ατελιέ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΕ.

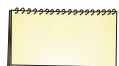
Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

Περιεχόμενα

Πού βρίσκεις **ΤΙ**

Γραμματική

Παρατατικός - Αόριστος

- διαφορά στο ποιόν ενέργειας (σπκωνόμουν/σπκώθηκα)

8-9

Παρατατικός

α' συζυγία (-ομαι), ρήματα σε -άμαι

- σχηματισμός (σπκώνομαι, κοιμάμαι)

10-11

β' συζυγία (-ιέμαι, -ούμαι)

12

- σχηματισμός (βαριέμαι, ασχολούμαι)

13-14

η πολυτυπία στον παρατατικό

15-17

(καθόμουν και καθόμουνα, γίνονταν και γινόντουσαν)

κείμενα

18-19

Αόριστος

α' συζυγία (-ομαι), β' συζυγία (-ιέμαι, -ούμαι)

21

- σχηματισμός (-θηκα, -στηκα, -φτηκα...)

22-23

- ρήματα σε -v-ομαι, -ρ-ομαι

24-27

- ρήματα σε -ιέμαι, -ούμαι

28

- αόριστος επανάληψη

29

ρήματα με δυσκολίες (βρέχομαι → βράχηκα)

30-31

Παρατατικός - Αόριστος

- ασκήσεις επιλογής

32-33

Παθητική σύνταξη

(ο Παρασκευάς διδάχτηκε αγγλικά από το Ροβινσώνα)

34-37

Ρήματα σύνθετα με προθέσεις

βάλλομαι, ίσταμαι, τίθεμαι, στέλλομαι, λαμβάνομαι

38-40

Παρακείμενος

- σχηματισμός (έχω βρεθεί)

53

- σημασία

54

55-56

Παρακείμενος - Αόριστος

57-59

Υπερσυντέλικος

- σχηματισμός (είχαν αρχίσει)

61

- σημασία

62

63-64

Αόριστος - Υπερσυντέλικος

65

Επαναληπτικές ασκήσεις

66-69

Μετοχή παρακειμένου

- σχηματισμός

70-72

- παρακείμενος, υπερσυντέλικος = είμαι, ήμουν + μετοχή

73-76

γραμμές του χρόνου

55, 62

Ιστορίες - παραμύθια

Οδύσσεια

- Ο Οδυσσέας 12
- Οι περιπέτειες του Οδυσσέα 29
- Σκύλλα και Χάρυβδη 34
- Σειρήνες 34
- Φεύγοντας από το νησί της Καλυψώς 35
- Το συμβούλιο των θεών 48

Πειρατές

- Πειρατές 17
- Στην κρεμάλα 18
- Πειρατές ή κουρσάροι; 19
- Περιπέτεια με πειρατές 25
- Ο θεός Διόνυσος και οι πειρατές 49
- Πειρατές και κουρσάροι 51
- Ιστορίες για τους πειρατές το 150 μ.Χ. 64
- Οι αδελφοί Μπαρμπαρόσσα 68
- Ο Μαυρογένης 68
- Η πειρατεία σήμερα 76

Ροβινσών Κρούσος

- Η σκηνή του ναυαγίου 35
- Η επόμενη μέρα 39

Μεγάλα ναυάγια

- Ο Αρίονας και το δελφίνι 30
- Η ιστορία ενός ναυαγού 32
- Τιτανικός 1 36
- Μέδουσα 36
- Τιτανικός 2 39

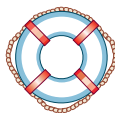
Βίκινγκς

37

Ανακαλύψεις

- Η Γη είναι επίπεδη!!! 67
- Ο πρώτος γύρος του κόσμου 67

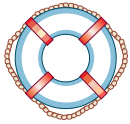

Βοήθεια

- οδηγίες για τις σελίδες 5
- παρελθόν: γενικός πίνακας 78
- ρήματα με δυσκολίες 79
- δύσκολες λέξεις 80

για τον εκπαιδευτικό

- λίγα λόγια για τον εκπαιδευτικό 91
- αναλυτικός πίνακας γραμματικής 92
- πηγές 94

Οδηγίες για τις σελίδες

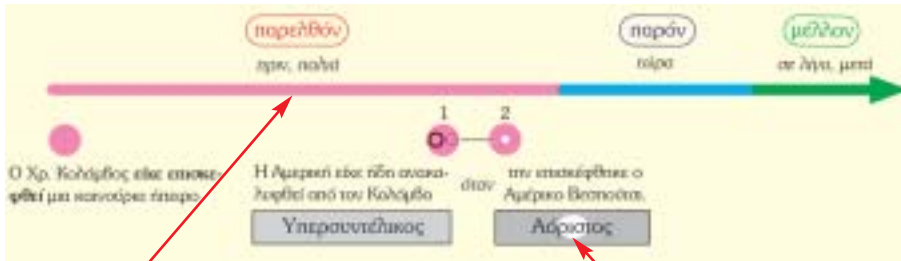
Δίπλα στον κύκλο βρίσκεις ένα παράδειγμα για τη γραμματική της σελίδας

Ο κύκλος σου δείχνει για ποιο χρόνο του ρήματος μιλάμε

Παρατατικός ή Αόριστος

Η γραμματική που μελετάς σε αυτήν τη σελίδα

Στην Κεφαλονιά σηκώνόμουν νωρίς.

Η γραμμή του χρόνου

Παράδειγμα που σε βοηθάει να λύσεις τις ασκήσεις

Οδηγίες για την άσκηση

Η βούλα δείχνει το στιγμιαίο τύπο του ρήματος (ενέργειες που κάναμε μια φορά και τελειώσαν)

Αόριστος (έγραψα)

Παρατατικός (έγραφα)

Παρακείμενος (έχω γράψει)

Υπερσυντέλικος (είχα γράψει)

Παρατήρηση για τους καθηγητές

αναγνώριση των γραμματικών χρόνων και διασύνδεση τους με το ποιον ενέργειας

39

Διάλεξε το σωστό και υπογράμμισε τις λέξεις που σε βοήθησαν.

- ✓ Στο σκάκι* κάθε φορά που (έπαιζα)/ έπαιξα μαζί του, έχανα..
- 1. Ο αδελφός μου έπαιξε / έπαιξε πολύ καλά μπάσκετ αλλά τώρα δεν έχει χρόνο και δεν παίζει πια.
- 2. Στην πατρίδα μου παίζαμε / παίζαμε συνήθως σκάκι, τώρα στην Ελλάδα παίζουμε τάβλι*.
- 3. Χθες βράδυ παιζαμε / παίζαμε μια ωραία παρτίδα τάβλι με τον αδελφό μου. Εγώ κέρδισα.
- 4. Ο αδελφός μου είχε μανιά* με το μπάσκετ. Έπαιξε / έπαιξε συνέχεια.

Δύσκολη λέξη: βρίσκεις τι σημαίνει στις σελίδες Δύσκολες λέξεις στο τέλος το βιβλίου

Τι μαθαίνεις στο μπλοκ

Στο μπλοκ θα βρεις την κύρια γραμματική: πώς σχηματίζουμε τους χρόνους

Πώς σχηματίζω τον υπερσυντέλικο

Υπερσυντέλικος = είκα + θέμα σορίστου } εί

είκα + τύπος -εί του παρακειμένου
 είκα επισκεφθεί → είκα επισκεφθεί
 είκα ταλαιπωρηθεί → είκα ταλαιπωρηθεί

Στο ροζ πλαίσιο θα βρεις πληροφορίες για τους χρόνους: τι σημαίνουν, πότε χρησιμοποιούνται...

Όπου βλέπεις αυτά τα σκίτσα (βινιέτες), αντίστοιχα θα υπάρχουν ιστορίες για το καθένα.

Οδύσσεια

Πειρατές

Εξερευνητές

Βίκινγκς

Μεγάλα Ναυάγια

Προσοχή!

*Υπάρχουν ρήματα που σχηματίζουν το θέμα του μεσοπαθητικού σορίστου με το φωνήεν -ε-:

- βρισκόμενοι-βρεθθηκα
- αφημένοι-αφείθηκα

Μια σάιτα για κάθε παράδειγμα γραμματικής

Παρατατικός

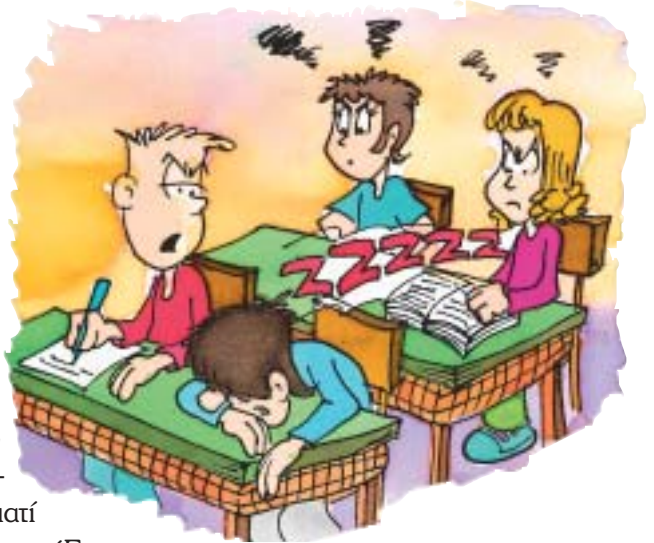

Ο Βασίλης και ο θείος του ασχολούνταν με το ψάρεμα...

Το θαύμα!

Ο Βασίλης, όταν ήταν πιο μικρός, λάτρευε τον ύπνο. Κάθε πρωί σηκωνόταν αργά και ετοιμαζόταν για το σχολείο γεμάτος γκρίνια. Έφτανε αργοπορημένος*, καθόταν στην καρέκλα του και χασμουριόταν* όλη την ώρα. Βαριόταν τρομερά όλα τα μαθήματα και όλους τους καθηγητές του. Δεχόταν συνεχώς παρατηρήσεις από όλους, ακόμη και από τους συμμαθητές του, που παραπονιούνταν για το ροχαλητό. Ο καλύτερός του φίλος, ο Μπόρις, στεναχωριόταν για αυτόν. Εγώ

και ο πατέρας του αισθανόμασταν απογοητευμένοι* γιατί δε σκεφτόταν το μέλλον του. Έτσι τσακωνόμασταν συνέχεια, γιατί έπαιρνε κακούς βαθμούς, γιατί δεν αθλούνταν*, γιατί δε βοηθούσε στο σπίτι, τσακωνόταν με τον αδερφό του... Γενικά δεν ενδιαφερόταν για τίποτα.

Όλα άλλαξαν όμως όταν ένα καλοκαίρι ο Βασίλης πήγε στην Κεφαλλονιά, κοντά στο θείο του τον Ανδρέα που δούλευε εκεί ψαράς στα καϊκία*. Εκεί έμαθε πολλά πράγματα για τη θάλασσα και όταν γύρισε πίσω γράφτηκε σε μια αθλητική ομάδα. Βελτιώθηκε* πολύ στο σχολείο: Δεν κοιμόταν όπως παλιά, ούτε χασμουριόταν στο μάθημα, έπαιρνε καλούς βαθμούς. Αυτό το μήνα δεν τσακώθηκε μαζί μας ούτε μία φορά. Δέχτηκε ακόμα και να μοιράζεται τα πράγματά του με τον αδερφό του!

Όλα αυτά μοιάζουν με θαύμα!

Τι έκανε ο Βασίλης;

εντοπισμός των δύο
χρόνων στο παρελθόν

Παλιά ο Βασίλης συνέχεια...

- ✓ ... Σηκωνόταν ... αργά και γκρίνιαζε καθώς ... ετοιμαζόταν... για το σχολείο.
- 1. τα μαθήματα και τους καθηγητές του.
- 2. στην καρέκλα του και όλη την ώρα.
- 3. Οι συμμαθητές του για το ροχαλητό.
- 4. Ο φίλος του ο Μπόρις γι' αυτόν.
- 5. Οι γονείς του..... απογοητευμένοι.
- 6. Ο Βασίλης και οι γονείς του για τους βαθμούς του στο σχολείο.
- 7. Ο Βασίλης δεν για τίποτα.

Ξαφνικά όλα άλλαξαν! Ο Βασίλης...

- ✓ ...Γράφτηκε... σε μια αθλητική ομάδα.
- 1.στο σχολείο.
- 2. Αυτόν το μήνα δεν καθόλου με τους γονείς του.
- 3. ακόμα και να μοιράζεται τα πράγματά του με τον αδερφό του!

Παλιά βαριόμουν όλη την ώρα!
Τώρα όμως γράφτηκα σε ομάδα.

παρατατικός-αόριστος
συνέχεια, συχνά - μια φορά

Τα ρήματα σε **-μαι**, π.χ. *σπκώνομαι, ετοιμάζομαι*, έχουν κι αυτά **παρατατικό** και **αόριστο**.

- Ο **(παρατατικός)** εκφράζει μια πράξη που γινόταν **(συνέχεια ή πολλές φορές)**.
➤ Ο Βασίλης κάθε πρωί *σπκωνόταν* αργά.
- Ο **(αόριστος)** εκφράζει μια πράξη που δε μας ενδιαφέρει πόσες φορές έγινε. Μας ενδιαφέρει **(μόνο ότι έγινε)**.
➤ Ο Βασίλης *χτες σπκώθηκε* στις 10.00 η ώρα.

2

α) Ποια από τα παρακάτω ρήματα σημαίνουν ότι ο Βασίλης:

- έκανε (ή δεν έκανε) κάτι πολλές φορές/συχνά;
- έκανε (ή δεν έκανε) κάτι μια φορά;

β) Γράψε τα ρήματα στην κατάλληλη φούσκα.

αναγνώριση των χρόνων και
διασύνδεσή τους με
το ποιόν ενέργειας

διορθώθηκε*, σπκωνόταν αργά, δέχτηκε να δώσει τα πράγματά του, δε σκεφτόταν, ετοιμαζόταν αργά, δεν αθλούνταν, δεν ενδιαφερόταν για τίποτα, χασμουριόταν, γράφτηκε, ~~βαριόταν~~, τσακωνόταν, ~~δεν τσακώθηκε~~, βελτιώθηκε στο σχολείο

3

α. Ποια φράση δείχνει ότι όλα αυτά που λέει το κείμενο γίνονταν πολλές φορές/συχνά;

συνεχές ποιόν ενέργειας
εντοπισμός παρατατικού

Το καλοκαίρι στην Κεφαλλονιά

Όταν ήταν στην Κεφαλλονιά με το θείο του, ο Βασίλης σηκωνόταν κάθε μέρα πολύ νωρίς το πρωί και πήγαινε μαζί του για ψάρεμα. Στην αρχή του φαινόταν πολύ δύσκολο να ξυπνάει νωρίς, αλλά μετά το συνήθισε. Κοιμόταν μάλιστα νωρίς το βράδυ για να μπορεί να ξυπνάει στην ώρα του.

Νύχτα ακόμα, όλοι οι ψαράδες μαζεύονταν στο λιμανάκι, έμπαιναν στα καΐκια τους και ανοίγονταν στα βαθιά. Σιγά σιγά, η στεριά*

κονόταν από τα μάτια τους. Αυτές τις ώρες, ο θείος έλεγε στο Βασίλη ιστορίες από τη ζωή του στη θάλασσα, άλλες ήταν αληθινές κι άλλες τις φανταζόταν ή τις είχε διαβάσει σε βιβλία. Καμιά φορά ο θείος έλεγε την ίδια ιστορία πολλές φορές. Δε θυμόταν όμως τι ακριβώς είχε πει την προηγούμενη φορά κι έτσι η ιστορία γινόταν κάθε φορά διαφορετική. Ο Βασίλης χαιρόταν να ακούει τις ιστορίες του θείου...

Φράσεις που πηγαινούν με παρατατικό
κάθε μέρα, συχνά, όλη τη μέρα, σπάνια,
πολλές φορές, συνεχώς, πάντα

β. Απάντησε στις ερωτήσεις.

1. Γιατί ο Βασίλης σηκωνόταν νωρίς το πρωί;
2. Τι έκανε ο Βασίλης για να μπορεί να ξυπνάει στην ώρα του;
3. Τι έκαναν οι ψαράδες;
4. Τι έκανε ο θείος την ώρα που το καΐκι απομακρυνόταν από τη στεριά;
5. Πώς ένιωθε ο Βασίλης για τις ιστορίες του θείου;

Ρήματα σε -ομαι (Α' συζυγία)	Ενεστώτας	Παρατατικός	τέσσερα ρήματα σε -άμαι	
	σηκώνομαι σηκώνεσαι σηκώνεται σηκωνόμαστε σηκωνόσατε σηκώνονται	σηκωνόμουν σηκωνόσουν σηκωνόταν σηκωνόμασταν/-στε σηκωνόσασταν/-στε σηκώνονταν	Ενεστώτας	Παρατατικός
	κοιμάμαι κοιμάσαι κοιμάται κοιμόμαστε κοιμόσατε κοιμούνται	κοιμόμουν κοιμόσουν κοιμόταν κοιμόμασταν/-στε κοιμόσασταν/-στε κοιμούνταν		
• Οι καταλήξεις του παρατατικού μοιάζουν με το «ήμουν».		Είναι ίδιες για τα ρήματα σε -ομαι και σε -άμαι.		
φοβάμαι, κοιμάμαι, λυπάμαι, θυμάμαι				

4

Να συμπληρώσεις την αντωνυμία που λείπει.

εξοικείωση με τα πρόσωπα του ρήματος

- ✓ ...αυτός...ακουγόταν κοιμόμαστανδεχόσουν
-χανόμασταν φοβόσουνονειρευόμουν
-πλενόμασταν φαντάζοντανκουράζονταν

5

α. Πες τις προτάσεις στον ενικό.

εξάσκηση στο σχηματισμό του παρατατικού

- ✓ Όταν γυρίζαμε από το ψάρεμα, καθόμασταν και ξεμπλέκαμε* τα δίχτυα.
...Όταν γύριζα από το ψάρεμα, καθόμουν και ξεμπλέκα.....
- 1. Όταν είχε άσχημο καιρό, οι ψαράδες δυσκολεύονταν να ρίξουν τα δίχτυα.
- 2. Όταν ήσασταν μικρές, γινόσασταν πολλές φορές ανυπόφορες*.
- 3. Αισθανόσασταν πολύ όμορφα βλέποντας τον ήλιο να ανατέλλει.
- 4. Τα ψάρια εντοπίζονταν με ειδικά όργανα που είχε μέσα το καΐκι.

β. Πες τις προτάσεις στον πληθυντικό.

- ✓ Θυμόταν τα ονόματα όλων των ψαριών.
...Θυμούνταν... τα ονόματα όλων των ψαριών...
- 1. Μετά το ψάρεμα ξεκουραζόσουν μερικές ώρες.
- 2. Ο αδερφός μου τρελαινόταν να παίζει με τα καβούρια που έβρισκε στην παραλία.
- 3. Η μάσκα μου χρειαζόταν για να βλέπω το βυθό.
- 4. Όταν βγάzaμε τα ψάρια από τα δίχτυα, αμέσως ένας πεινασμένος γλάρος εμφανιζόταν.

6

α. Βρες τα ζευγάρια που ταιριάζουν.

β. Βάλε τα ρήματα στον παρατατικό (και στα δύο μέρη της πρότασης, αν υπάρχουν).

✓ Απομακρυνόμασταν λίγο από το θόρυβο της πόλης.

-ομαι

- απομακρυνόμαστε σηκώνεσαι πρωί
- φαίνεστε μεγάλη φασαρία κάθε μέρα στο λιμάνι
- αισθάνεσαι λίγο από το θόρυβο της πόλης
- κοιμάσαι νωρίς και μεγάλη ηρεμία κοιτάζοντας τη θάλασσα
- γίνεται λίγο πιο αδύνατη

-άμαι

- θυμούνται αλλά ξυπνάμε νωρίς
- κοιμόμαστε αργά για την παρεξήγηση*
- λυπούμαστε ειλικρινά το μεγάλο ύψος
- φοβάται το σχέδιο απέξω

Ο θεός διηγείται στο Βασίλη την ιστορία του Οδυσσέα.

Ο Οδυσσέας

Ο Οδυσσέας καταγόταν* από ένα νησί, την Ιθάκη. Έφυγε από το νησί του μαζί με τους συντρόφους του για να πολεμήσει στην Τροία, μαζί με τους άλλους Αχαιούς, στο πλευρό του Αγαμέμνονα και του Αχιλλέα. Η Τροία πολιορκούνταν* για δέκα χρόνια και, στο τέλος, οι Τρώες νικήθηκαν με τη βοήθεια του ξύλινου αλόγου του Οδυσσέα. Αφού έφυγε από την Τροία, ο Οδυσσέας περιπλανιόταν* στις θάλασσες για άλλα δέκα χρόνια. Στην αρχή, το πλοίο του ακολουθούνταν* από τα πλοία των συντρόφων του. Ο θεός Ποσειδώνας όμως με κάθε ευκαιρία εκδικούνταν* άγρια τον Οδυσσέα, επειδή τύφλωσε το γιο του, τον Κύκλωπα Πολύφημο. Στο τέλος του ταξιδιού του έμεινε μόνος, χωρίς καράβι και χωρίς συντρόφους, αλλά με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς έφτασε στην πατρίδα του. Ο Οδυσσέας έλειψε από το σπίτι του συνολικά είκοσι χρόνια. Όλο αυτό τον καιρό, η γυναίκα του, η Πηνελόπη, τον περίμενε υπομονετικά να γυρίσει. Στενοχωριόταν κι έκλαιγε γι' αυτόν κι αναρωτιόταν* αν ζει ή αν πέθανε. Γύρω της είχαν μαζευτεί πολλά παλικάρια του τόπου και ζητούσαν να την παντρευτούν. Όμως η Πηνελόπη αρνούταν να παντρευτεί, γιατί σκεφτόταν ότι ο Οδυσσέας κάποτε θα γύριζε.

Συμπλήρωσε τα κενά.

εντοπισμός των ρημάτων

1. Η Τροία για δέκα χρόνια.
2. Ο Οδυσσέας στις θάλασσες.
3. Τα πλοία του Οδυσσέα..... από άλλα πλοία.
4. Ο θεός Ποσειδώνας τον Οδυσσέα.
5. Η Πηνελόπη για τον άντρα της.
6. αν ζει ή αν πέθανε.
7. να παντρευτεί άλλον άντρα.

Η Τροία πολιορκούνταν για δέκα χρόνια!
Ο Οδυσσεάς περιπλανιόταν στη θάλασσα.

ρήματα σε -ούμαι, -ιέμαι
παρατατικός

Ρήματα σε -ιέμαι -ούμαι (Β' συζυγία)							
Ενεστώτας		Παρατατικός		Ενεστώτας		Παρατατικός	
βαριέμαι	βαριόμουν	ασχολούμαι	ασχολούμουν	ασχολούμαι	ασχολούμουν	ασχολούμαι	ασχολούμουν
βαριέσαι	βαριόσουν	ασχολείσαι	(ασχολούσουν)	ασχολείσαι	(ασχολούσουν)	ασχολείσαι	(ασχολούσουν)
βαριέται	βαριόταν	ασχολείται	ασχολούνταν	ασχολείται	ασχολούνταν	ασχολείται	ασχολούνταν
βαριόμαστε	βαριόμασταν/-στε	ασχολούμαστε	ασχολούμασταν/-στε	ασχολούμαστε	ασχολούμασταν/-στε	ασχολούμαστε	ασχολούμασταν/-στε
βαριόσατε/ιέστε	βαριόσασταν/-στε	ασχολείστε	(ασχολούσασταν)	ασχολείστε	(ασχολούσασταν)	ασχολείστε	(ασχολούσασταν)
βαριούνται	βαριούνταν/-όνταν	ασχολούνται	ασχολούνταν	ασχολούνται	ασχολούνταν	ασχολούνται	ασχολούνταν

• Στα ρήματα σε **-ιέμαι** (βαριέμαι, στεναχωριέμαι) βάζουμε και το «ι»: βαριόμουν, στεναχωριόμουν

• Στα ρήματα σε **-ούμαι** (θεωρούμαι) κρατάμε το «ου»: θεωρούνταν, αθλούμαστε

α. Βρες τα ζευγάρια που ταιριάζουν.

β. Βάλε τα ρήματα στον παρατατικό (και στα δύο μέρη της πρότασης, αν υπάρχουν).

✓ Οι ναυτικοί στερούνταν τα φρέσκα φρούτα και λαχανικά στο ταξίδι.

-ούμαι

συνεννοούμαστε*

οι ναυτικοί στερούνται*

διηγείστε

ενοχλείται

το καράβι απειλείται*

τα φρέσκα φρούτα και λαχανικά στο ταξίδι

από τη φασαρία

μια χαρά με τους φίλους μας

από τη θαλασσοταραχή

ψεύτικες ιστορίες

-ιέμαι

αναρωτιέμαι

παραπονιέστε*

στεναχωριόμαστε

το θέμα συζητιέται

κρατούνται

γι' αυτό που έγινε

γιατί μου τα λες όλα αυτά

από όλο το πλήρωμα

από τη σκάλα για να μην πέσουν

στον καπετάνιο για την καθυστέρηση

- Στον **παρατατικό**, τα ρήματα σε **-ούμαι** δε σχηματίζουν όλα τα πρόσωπα.
- Κάποια ρήματα σε **-ούμαι** έχουν στον παρατατικό διπλό τύπο. Ο δεύτερος τύπος σχηματίζεται όπως στα ρήματα σε **-ιέμαι**.

ασχολούμουν
(ασχολούσουν)
ασχολούνταν
ασχολούμαστε, ασχολούμασταν
(ασχολούσασταν)
ασχολούνταν

ασχολιόμουν(α)
ασχολιόσουν(α)
ασχολιόταν(ε)
ασχολιόμαστε, ασχολιόμασταν
ασχολιόσατε, ασχολιόσασταν
ασχολιόνταν, ασχολιόντουσαν

9

Σχημάτισε τον παρατατικό των ρημάτων. Προσοχή, έχουν δύο τύπους!

✓ αρνούμαι	...αρνούμουν...	...αρνιόμουν...
1. περιποιούμαι
2. διηγούμαι
3. προπονούμαι
4. δικαιολογούμαι

10

Βάλε τα ρήματα στον παρατατικό.

εξάσκηση στο σχηματισμό

Ο Βασίλης εξομολογείται*:

Εγώ παλιότερα δεν.....(ασχολούμαι) με τα θαλάσσια σπορ.(Βαριέμαι). Όταν όμως δοκίμασα να κάνω ιστιοσανίδα, τρελάθηκα! Δε (φαντάζομαι) ότι ήταν τόσο δύσκολο αλλά και τόσο συναρπαστικό!! Στην αρχή (αναρωτιέμαι)* πώς θα σηκώσω το πανί, πού θα βάλω τα πόδια μου. (Δυσκολεύομαι) αλλά με είχε πιάσει πείσμα.(Αρνούμαι) να δεχτώ ότι δεν τα καταφέρνω. Επέμεινα* και στο τέλος τα κατάφερα!

Εσύ τι κάνεις;
Ιστιοσανίδα
ή σέρφινγκ;

Το ίδιο
σημαίνουν και τα δύο.
Ιστιοσανίδα είναι το
σέρφινγκ στα ελληνικά.

εξάσκηση στο σχηματισμό

11

Συνέχισε όπως στο παράδειγμα.

1. Φέτος χρειαζόμαστε μαθήματα ιστιοσανίδας, πέρσι όχι.
✓ Φέτος χρειαζόμαστε μαθήματα ιστιοσανίδας, πέρσι δε χρειαζόμασταν.
.....
2. Φέτος βαριέμαι το μπάσκετ, πέρσι όχι.
.....
3. Φέτος παραπονιούνται* ότι δεν έχουν χρήματα, πέρσι όχι.
.....
4. Φέτος δυσκολεύομαι στα μαθήματα του σχολείου, πέρσι όχι.
.....
5. Φέτος συναντιόμαστε συχνά, πέρσι όχι.
.....
6. Φέτος ο Βασίλης θεωρείται* καλό παιδί, πέρσι όχι.
.....
7. Φέτος αθλούμαι στη θάλασσα, πέρσι καθόλου.
.....
8. Φέτος συνεννοείστε* καλά στα ελληνικά, πέρσι όχι.
.....

καθόμουν ή καθόμουνα;
καθόμαστε ή καθόμασαν;

στον παρατατικό
υπάρχουν πολλοί τύποι

Ο Βασίλης στην ομάδα του έχει γνωρίσει πολλά παιδιά. Ο Αβιόλιτ είναι ένας φίλος του Βασίλη από την Αλβανία. Μαθαίνει κι αυτός ιστιοσανίδα. Ο Αβιόλιτ θυμάται περιστατικά* από τη ζωή του στην Αλβανία.

12 Το καλοκαίρι που πέρασα στο οικοτροφείο

παρουσίαση της πολυτυπίας

α. Βάλε τα ρήματα που ξεχωρίζουν στον ενεστώτα.

Πέρσι το καλοκαίρι ήμουνα στην Αλβανία. Οι γονείς μου αναγκάστηκαν να πάνε στο εξωτερικό για τη δουλειά του πατέρα μου. Αποφασίσαμε λοιπόν ότι θα έμενα τους καλοκαιρινούς μήνες σε ένα οικοτροφείο* της πρωτεύουσας, γιατί οι γονείς μου δεν μπορούσαν να με πάρουν μαζί τους. Εκεί ήταν ήδη ο ξάδελφός μου.

Κάθε πρωί σηκωνόμουνα στις 6.00. Επειδή κοιμάμαι πολύ βαριά, έβαζα δίπλα μου τρία ξυπνητήρια,

γιατί φοβόμουν ότι δε θα ξυπνούσα στην ώρα μου και θα έχανα το πρωινό. Έτσι, στις 5.55 κυριολεκτικά* πεταγόμουνα μέχρι το ταβάνι* από το φοβερό θόρυβο που ακουγότανε δίπλα στο αφτί μου. Στις 6.30 σερβίρονταν το πρωινό στην τραπεζαρία, έτσι όλα τα παιδιά μαζευόμασαν εκείνη την ώρα. Όλοι ήμασταν νυσταγμένοι* και παραπονιόμασαν* για το πρόγραμμα του οικοτροφείου.

«Χάθηκε ο κόσμος να σηκωνόμασαν λίγο πιο αργά;» αναρωπιόμασαν* όλοι μας.

Σε λίγο όμως η νύστα έφευγε και αρχίζαμε να ασειευόμαστε μεταξύ μας. Στη συνέχεια, ασχολιόμουνα όπως όλοι με την καθαριότητα του οικοτροφείου.

Το μεσημέρι, μετά το μεσημεριανό φαγητό, κοιμόμουνα. Το βραδάκι, μας άφηναν να βγούμε μόνο ως τις 10.00. Καθόμασαν σε καμία καφετέρια και βλέπαμε τηλεόραση ή πηγαίναμε στο γυμναστήριο και γυμναζόμασαν. Καμιά φορά συνανπιόμασαν με άλλα παιδιά. Στις 10.30 όλοι βρισκόμασαν στα δωμάτια μας και στις 11.00 έσβηναν τα φώτα.

Ενεστώτας

.....είμαι.....
...σηκώνομαι...

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

β. Διάβασε το κείμενο με δύο πρόσωπα:

Πέρσι το καλοκαίρι τα δυο αδέρφια μου ήταν...

Πολυτυπία: Ύφος απλό και επίσημο

Κάθε πρωί σπκωνόμουνα στις 6.00. Όλα τα παιδιά μαζευόμασταν εκεί.
σπκωνόμου μαζευόμαστε

- Ο παρατατικός έχει περισσότερους από έναν τύπους.
Έτσι λέμε:
 - «εγώ **καθόμουνα**» και «εσύ **καθόσουνα**» αντί «**καθόμουν**» και «**καθόσουν**»
 - «αυτός **κάθονταν**» και «αυτός **καθότανε**» αντί «**καθόταν**»
 - «εμείς **καθόμαστε**» και «εσείς **καθόσαστε**» αντί «**καθόμασταν**» και «**καθόσασταν**».

Παράδειγμα πολυτυπίας:

Στον παρατατικό του ρήματος «γίνομαι» ακούγονται οι τύποι:

επίσημο-κανονικό

οικείο-λογοτεχνικό

⚠ Πρόσεξε το γ' πρόσωπο.

Ο ενικός και ο πληθυντικός μοιάζουν πολύ.

Πρακτικοί κανόνες:

1. Ο ενικός λήγει σε **-όταν**, ενώ ο πληθυντικός παίρνει **-ονταν**.
2. Στον ενικό ο τόνος μπαίνει στη 2^η συλλαβή από το τέλος, ενώ στον πληθυντικό στην 3^η.

γινόμουν

γινόμουνα

γινόσουν

γινόσουνα

γινόταν

γίνονταν/γινότανε

γινόμαστε/-σταν

γινόμασταν/-στε

γινόσαστε/-σταν

γινόσασταν/-στε

γίνονταν

γίνόντουσαν /γινότανε

13

Σε ποια εικόνα αντιστοιχεί η κάθε λέξη;

διάκριση γ' ενικού
και πληθυντικού προσώπου

κάθονταν, καθόταν, φοβόταν, φοβούνταν, σπκωνότανε, κοιμόταν

1.....

3.....

5.....

2.....

4.....

6.....

καθόμουν ή καθόμουνα;
καθόμαστε ή καθόμασταν;

στον παρατατικό
υπάρχουν πολλοί τύποι

14

Ποιους άλλους τύπους μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για τα υπογραμμισμένα ρήματα;

εξάσκηση στην πολυτυπία

Τσακωμοί

Με τον αδελφό μου, όταν ήμασταν στην Αλβανία, κάθε μέρα τσακωνόμασταν/τσακωνόμαστε. Παλιά, ο πατέρας είχε αγοράσει μια μικρή βάρκα. Στην αρχή ασχολούμασταν συνεχώς με τα κουπιά και τσακωνόμασταν ποιος θα τα κρατάει. Ύστερα όμως, τσακωνόμαστε για το αντίθετο... Μ' αυτήν τη βάρκα παίζαμε πολλές ώρες. Ψαρεύαμε, κοπάζαμε τα ψάρια, κολυπούσαμε αλλά ποτέ δεν απομακρυνόμασταν πολύ από τη στεριά. Μια φορά όμως παραλίγο να πνιγούμε. Ήμασταν μέσα στη βάρκα, όταν

ξαφνικά η θάλασσα άρχισε να αγριεύει. Ο αέρας φυσούσε δυνατά, σύννεφα μαζεύονταν στον ουρανό... Εμείς τραβούσαμε δυνατά κουπί αλλά, αντί να βγούμε στη στεριά, παρασυρόμαστε από τα κύματα ακόμα πιο βαθιά. Στο τέλος, κουραστήκαμε και σταματήσαμε το κουπί. Η βάρκα ακυβέρνητη*. Μια βυθιζότανε και μια σηκωνόταν στις κορυφές των κυμάτων. Ευτυχώς, ενώ παρασυρόμασταν όλο και πιο βαθιά, είδαμε ένα ταχύπλοο* να πλησιάζει. Μέσα ήταν ο πατέρας μου, που είχε ειδοποιήσει το λιμεναρχείο και μας αναζητούσαν*. Ευτυχώς, η περιπέτεια αυτή είχε καλό τέλος.

15

Βάλε τα ρήματα στην παρένθεση στον παρατατικό.

εξάσκηση στην πολυτυπία

Ο θεός του Βασίλη είχε ένα βιβλίο που μιλούσε για τους πειρατές. Ο Βασίλης και ο Αβιόλιτ διαβάζουν το βιβλίο.

Πειρατές

Οι πειρατές είναι οι ληστές* της θάλασσας.(Κρύβομαι) με τα πλοία τους σε θαλάσσια περάσματα και (παρουσιάζομαι) ξαφνικά μπροστά σε πλούσια εμπορικά πλοία, τα καταλάμβαναν και άρπαζαν* τους θησαυρούς τους. Οι πειρατές δεν άρπαζαν μόνο φορτία με θησαυρούς αλλά και οτιδήποτε είχε αξία, από χρυσό έως βαρέλια με πιπέρι και στη σημερινή εποχή τηλεοράσεις, γιατί, μπορεί να ακούγεται περίεργο, αλλά υπάρχουν ακόμα και σήμερα πειρατές. Οι πειρατές (σιγουρεύομαι) πρώτα ότι υπήρχαν κοντά τους πολλά μέρη για να κρυφτούν, να επιδιορθώσουν* το πλοίο τους και να ξεφορτώσουν* τη λεία* τους. Περίμεναν λοιπόν μέχρι να περάσει κάποιο εμπορικό πλοίο και του έκαναν επίθεση. (φυλάγομαι) όμως και δεν έκαναν επίθεση ποτέ σε καράβια του εχθρικού στόλου. Τα γνωστότερα λημέρια* τους ήταν η Μεσόγειος, η βόρεια Ευρώπη, ο Ινδικός ωκεανός και οι θάλασσες της Άπω Ανατολής.

Εσύ το ήξερες πως υπάρχουν και σήμερα πειρατές;

Στην κρεμάλα

Όποιος καταδικαζόταν* για πειρατεία τιμωρούνταν με θάνατο. Στις μουσουλμανικές χώρες θανατωνόταν με αποκεφαλισμό. Στην Αγγλία και τις αποικίες* της προτιμούσαν την κρεμάλα. Στις εκτελέσεις* οι οποίες γίνονταν στο Γουάπινγκ του Λονδίνου συγκεντρώνονταν τεράστια πλήθη* στις όχθες* του ποταμού και πάνω σε βάρκες, για να έχουν καλή θέα της κρεμάλας. Εκεί ο πειρατής άκουγε το τελευταίο του κήρυγμα*, που απευθυνόταν* στο πλήθος, και εκτελούνταν*. Οι τελευταίες λέξεις των πειρατών συχνά καταγράφονταν και δημοσιεύονταν* για να διαβαστούν από το κοινό!

Για να δείξουν πως ο κόσμος είχε καθαριστεί από το κακό, άφηναν το σώμα του κρεμασμένο μέχρι να ξεπλυθεί* από τρεις πλημμύρες*. Το κεφάλι συχνά παλουκωνόταν* σε πάσσαλο ως προειδοποίηση για τους υπόλοιπους. Έως το 18ο αιώνα, σπάνια κρεμούσαν ολόκληρο το πλήρωμα*, γιατί τα

καράβια είχαν ανάγκη από καλό πλήρωμα. Άλλωστε πολλοί από τους ναύτες ισχυρίζονταν ότι τους είχαν αναγκάσει να γίνουν πειρατές.

1. Στις μουσουλμανικές χώρες, οι πειρατές θανατώνονταν με αποκεφαλισμό.
2. Στην Αγγλία, τα πλήθη συγκεντρώνονταν για να δουν τις εκτελέσεις.
3. Ο πειρατής πρώτα εκτελούνταν και μετά άκουγε το κήρυγμα.
4. Το σώμα του πειρατή αφηνόταν στην κρεμάλα για τρεις ώρες.
5. Όταν τιμωρούνταν ένας πειρατής, τιμωρούνταν μαζί του και ολόκληρο το πλήρωμα του πλοίου.
6. Το κεφάλι του πειρατή ριχνόταν στη θάλασσα.

Σωστό Λάθος

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

Πειρατές ή κουρσάροι;

Πότε ένας πειρατής δεν ήταν πειρατής αλλά κουρσάρος; Όταν έκανε πειρατείες με την άδεια της κυβέρνησής του! Ο Σερ Φράνσις Ντρέικ (1540-1596), όπως όλοι οι κουρσάροι, έκανε επιθέσεις σε άλλα πλοία με τη συμφωνία της κυβέρνησης της Αγγλίας. Έτσι θεωρούνταν* από τους εχθρούς του εγκληματίας, ενώ από τους Άγγλους εθνικός ήρωας! Ο Ντρέικ έκανε επιθέσεις σε ισπανικά πλοία, ακόμα και όταν οι δυο χώρες δε βρίσκονταν σε πόλεμο, όπως ακριβώς θα έκανε κι ένας πειρατής! Παρ' όλα αυτά, στο πλοίο του υψωνόταν η σημαία του Αγίου Γεωργίου και όχι η πειρατική σημαία!

Αόριστος

Περιπέτεια στη θάλασσα

Μερικές φορές η θάλασσα μπορεί να είναι επικίνδυνη, γι' αυτό πρέπει να προσέχουμε...

Το καλοκαίρι, εκεί που κάναμε διακοπές, δυο παιδιά που έπαιζαν στην παραλία παραλίγο να πνιγούν. Ξαφνικά σηκώθηκε ένα μεγάλο κύμα. Τα παιδιά ξαφνιάστηκαν γιατί δεν το είχαν δει. Παρασύρθηκαν από τη δύναμη του κύματος και αμέσως τρομοκρατήθηκαν* και έχασαν τον έλεγχο της κατάστασης. Προσπάθησαν να ξαναβγούν στην επιφάνεια, αλλά το κύμα ήταν τόσο μεγάλο που κράτησε τα παιδιά για μερικά δευτερόλεπτα κάτω από το νερό. Ένας κύριος που είδε τα παιδιά κατευθύνθηκε* γρήγορα προς το μέρος τους.

Πολύς κόσμος μαζεύτηκε στην παραλία και μερικοί βούτηξαν στο νερό. Όταν τελικά κατόρθωσαν* να τα βγάλουν έξω, διαπιστώθηκε* ότι είχαν πει αρκετό νερό. Όταν συνήλθαν*, είπαν ότι φοβήθηκαν πολύ.

Ο «ναυαγοσώστης» δέχτηκε συγχαρητήρια από όλους. Το περιστατικό* γράφτηκε στην τοπική εφημερίδα την επόμενη μέρα.

17

Συμπλήρωσε τα ρήματα.

εντοπισμός ρημάτων
στον αόριστο

1. Ξαφνικά ένα μεγάλο κύμα.
2. Τα παιδιά όταν είδαν το κύμα, επειδή δεν το περίμεναν.
3. Τα παιδιά από τη δύναμη του κύματος.
4. Ένας κύριος γρήγορα προς το μέρος των παιδιών.
5. Πολύς κόσμος στην παραλία.
6. Τα παιδιά πολύ.
7. Ο κύριος που έσωσε τα παιδιά συγχαρητήρια από όλους.
8. Αυτό που συνέβη στην εφημερίδα.

18

Ποια λέξη στο κείμενο δείχνει ότι τα γεγονότα έγιναν σε μια στιγμή, μια φορά, όχι πολλές φορές;

ποιόν ενέργειας

19

Γράψε τα ρήματα στη σωστή στήλη.

διάκριση ρημάτων
με βάση την κατάληξη

σηκώθηκε, ξαφνιάστηκαν, παρασύρθηκαν, τρομοκρατήθηκαν, κατευθύνθηκε, μαζεύτηκε, δέχτηκε, διαπιστώθηκε, φοβήθηκαν, γράφτηκε, πετάχτηκαν, αγωνιστήκαμε, παιδεύτηκαν, καλύφτηκαν

- θηκα / -ήθηκα	- φτηκα / -εύτηκα	-σθηκα	-χτηκα
.σηκώθηκε.....
.....
.....
.....
.....

20

Αντιστοίχιση.

σύνδεση
ενεστώτα - αορίστου

δέχτηκε	σηκώνομαι
γράφτηκε	ξαφνιάζομαι
φοβήθηκαν	παρασύρομαι
ξαφνιάστηκαν	τρομοκρατούμαι
διαπιστώθηκε	κατευθύνομαι
σηκώθηκε	μαζεύομαι
κατευθύνθηκε	διαπιστώνομαι
μαζεύτηκε	φοβάμαι
παρασύρθηκαν	δέχομαι
τρομοκρατήθηκαν	γράφομαι

21

Διάλεξε το σωστό ρήμα.

σύνδεση ενεργητικού και
παθητικού αορίστου

- ✓ ... Πείστηκα από τους φίλους μου να ταξιδέψω με αεροπλάνο.
Οι φίλοι μου με ... έπεισαν... να ταξιδέψω με αεροπλάνο.
- 1. Οι θησαυροί από τους κλέφτες.
Οι κλέφτες τους θησαυρούς.
- 2. Ο φίλος μου κι εγώ αυτό το ξύλινο κανό.
Αυτό το ξύλινο κανό από μένα και το φίλο μου.
- 3. τις βαλίτσες μου και ξεκίνησα για το ταξίδι.
Οι βαλίτσες μου και ξεκίνησα για το ταξίδι.
- 4. Ο Οδυσσέας μια σχεδιά.
Μια σχεδιά από τον Οδυσσέα.
- 5. Οι ναύτες το καράβι.
Το καράβι από τους ναύτες.
- 6. Ένας κύριος
..... τα παιδιά.
Τα παιδιά από έναν κύριο.

- έσωσε/σώθηκαν
- ετοιμάσα/ετοιμάστηκαν
- άρπαξαν/αρπάχτηκαν
- έβαψαν/βάφτηκε
- έπεισαν/πείστηκα
- κατασκευάσαμε/κατασκευάστηκε
- έφτιαξε/φτιάχτηκε

Πώς σχηματίζεται ο μεσοπαθητικός αόριστος

1. Παίρνουμε το θέμα του ενεργητικού αορίστου.
 - ▶ διδαξ-
2. Αντικαθιστούμε:
 - το **-σ-** με **-θηκ-** ή **-στηκ-**
 - το **-ξ-** με **-χηκ-** και
 - το **-ψ-** με **-φηκ-**
 - ▶ διδαξ > διδα**χηκ-**
3. Βάζουμε τις κατάληξεις του ενεργητικού αορίστου, δηλαδή:

4. Βάζουμε τον τόνο πάντα στην προπαραλήγουσα.

(' -- --)
3 2 1

διδά χτη κα
διδά χτη κες
διδά χτη κε
διδα**χή** κα με
διδα**χή** κα τε
διδά χτη καν

Παλιότερα, η κατάληξη του ρήματος στον αόριστο ήταν -φθηκα, -χθηκα, -σθηκα, με -θ- όχι με -τ-. Σήμερα χρησιμοποιούμε ακόμη αυτούς τους τύπους με ορισμένα ρήματα σε επίσημο ύφος.

▶ επισκέ**φθηκα**, διδά**χθηκα**...

	Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
ρήματα σε -ω Α' συζυγία	-ν	χάνω	-σ-	έχασα
	-ν	πιάνω		έπιασα
	-z	ετοιμάζω		ετοιμάσα
	-θ	πειθώ		έπεισα
	-ξ-	-κ	μπλέκω	έμπλεξα
		-γ	ανοίγω	άνοιξα
		-γγ	σφίγγω	έσφιξα
		-x/-xv	σπρώχνω	έσπρωξα
		-z	κοιπάζω	κοίπαξα
	-ψ-	-π	εγκαταλείπω	εγκατέλειψα
-πτ		ανακαλύπτω	ανακάλυψα	
-β		κρύβω	έκρυψα	
-φ		βάφω	έβαψα	
-ευ		παντρεύω	πάντρευσα	
ρήματα σε -μαι Α' συζυγία		χάνομαι	-θηκ-	χάθηκα
		πιάνομαι		πίαστηκα
		ετοιμάζομαι		ετοιμάστηκα
		πειθομαι	(-σθηκ-)	πείστηκα
	-χηκ- (-χθηκ-)		μπλέκομαι	μπλέχτηκα
			ανοίγομαι	ανοίχτηκα
			σφίγγομαι	σφίχτηκα
			σπρώχνομαι	σπρώχτηκα
			κοιπάζομαι	κοιπάχτηκα
	-φηκ- (-φθηκ-)		εγκαταλείπομαι	εγκαταλείφθηκα
		ανακαλύπτομαι	ανακαλύφθηκα	
		κρύβομαι	κρύφτηκα	
		βάφομαι	βάφτηκα	
		παντρεύομαι	παντρεύτηκα	
-ήθηκ- -άστηκ- -έθηκ- -άχηκ- -ήχηκ-		αγαπιέμαι	αγαπήθηκα	
		ξεχνιέμαι	ξεχάστηκα	
		φοριέμαι	φορέθηκα	
		πεπιέμαι	πετάχτηκα	
		τραβιέμαι	τραβήχτηκα	
ρήματα σε -ώ Β' συζυγία		αγαπώ	-ησ-	αγάπησα
		ξεχνώ	-ασ-	ξέχασα
		φορώ	-εσ-	φόρεσα
		πετώ	-αξ-	πέταξα
		τραβώ	-ηξ-	τράβηξα

Ξεχάστηκα, χάθηκα
δέχτηκα, σκέφτηκα...

αόριστος -θηκα -στηκα
-φτηκα -χτηκα

22

Να αντιστοιχίσεις το ρήμα με την κατάληξη που του ταιριάζει.

επιλογή κατάληξης με βάση το θεματικό χαρακτήρα

δέχομαι	-στηκα	βαριέμαι	-εύτηκα
αλλάζομαι	-στηκα	περιποιούμαι	-φτηκα
πιάνομαι	-θηκα	μαγεύομαι	-θηκα
φαντάζομαι	-χτηκα	τραγουδιέμαι	-ήθηκα
εξαφανίζομαι	-χτηκα	δένομαι	-έθηκα
σηκώνομαι	-στηκα	γράφομαι	-ήθηκα

23

Διάβασε το κείμενο αρχίζοντας έτσι: «Χθες ο Βασίλης σηκώθηκε νωρίς...».

εξάσκηση στο σχηματισμό

Η μέρα του Βασίλη

Κάθε πρωί ο Βασίλης σηκώνεται στις 5.00, πλένεται, ντύνεται, παίρνει κάτι μαζί του για φαγητό και ξεκινάει μαζί με το θείο του για το καϊκι. Όταν φτάσουν, ο θείος εργάζεται μαζί με τους άλλους στο καϊκι, ενώ ο Βασίλης κάθεται στην καμπίνα του καπετάνιου και επεξεργάζεται* τα όργανα του πλοίου. Κάνει πολλές ερωτήσεις. Ονειρεύεται να γίνει κι αυτός καπετάνιος. Όταν ξεκινάει το καϊκι, ο Βασίλης βοηθάει λίγο κι ύστερα κάθεται στην πλώρη και σκέφτεται. Κοιτάζει τους γλάρους και φαντάζεται πως γίνεται κι αυτός πουλί. Σε μια στιγμή, εμφανίζεται κάποιο ψάρι που πηδά έξω από το νερό και αμέσως χάνεται στα κύματα. Σε λίγο έρχεται κι ο θείος και κάθεται μαζί του.

24

Βάλε το ρήμα στον αόριστο.

αόριστος ρημάτων σε -ίζομαι

Περιπέτεια με πειρατές

Μια φορά ταξίδευα με ένα φορτηγό πλοίο στη Βραζιλία. Μια νύχτα είχαμε αράξει* σε ένα μικρό κόλπο, όταν (εμφανίζομαι)

μπροστά μας πειρατές. Ανέβηκαν στο καράβι, χτύπησαν το φύλακα και (εξαφανίζομαι) στο σκοτάδι, αφού πήραν μαζί τους ό,τι μπορούσαν. Εγώ μάλιστα (τραυματίζομαι) στην προσπάθειά μου να τους σταματήσω. Ο καπετάνιος του πλοίου (εκνευρίζομαι) τόσο πολύ, ώστε (ορκίζομαι)* ότι, την επόμενη φορά που θα τους συναντήσει, θα τους κάνει να το μετανιώσουν.

Πολλά ρήματα σε -ίζομαι έχουν αόριστο -ίστηκα. Όμως: κερδίζω → κερδήθηκα.
✓ Το παιχνίδι δεν κερδήθηκε.

25

Βάλτε το ρήμα στον αόριστο.

αόριστος ρημάτων
σε -νω, -θω, -ζω

- ✓ ... Βασανίστηκα.... πολύ για να καταλάβω αυτό το πρόβλημα. βασανίζω
1. Ήταν κακός μαθητής αλλά σιγά σιγά βελτιώνω
 2. Ανοίξαμε την τηλεόραση και για τον καιρό. ενημερώνω
 3. Χτες τα αδέρφια μου για το ποδόσφαιρο. τσακώνω
 4. Ο μικρός μου αδερφός στο δωμάτιό του και δεν ήθελε να βγει. κλείνω
 5. Οι απουσίες της εκδρομής από το διευθυντή. σβήνω
 6. Δεν (αυτός) από τα επιχειρήματά μου. πειθώ
 7. Το ποντίκι δεν στην παγίδα. πιάνω
 8. Παιδιά, γιατί τόσο αργά; σπκώνω

26

Βάλτε το ρήμα στον αόριστο.

αόριστος
χειλικόληκτων ρημάτων

Όταν ήμουν στην Κεφαλλονιά, γνωρίστηκα με κάποια παιδιά που έκαναν όλα σέρφινγκ.(Σκέφτομαι) να μάθω κι εγώ.
 Ρώπσα πού είναι η ομάδα και πήγα αμέσως και (γράφωμαι).
 Στην αρχή, (δυσκολεύομαι) να σπκώσω το πανί και έπεφτα συνέχεια μέσα στη θάλασσα. Όλοι (μαζεύομαι) γύρω μου και προσπαθούσαν να με βοηθήσουν. Μου έλεγαν τι να κάνω αλλά εγώ στο τέλος (μπερδεύομαι). Μετά, όμως, ήρθε ο δάσκαλος και μου έδειξε καλύτερα. Μετά από μερικά μαθήματα (βολεύομαι) μια χαρά πάνω στην ιστιοσανίδα μου. Τα μάγουλά μου (βάφομαι) κόκκινα όταν ο δάσκαλος μου είπε: «Εσύ θα γίνεις μια μέρα πρωταθλητής!».

27

Βάλτε τα ρήματα στον αόριστο στη σωστή στήλη.

αόριστος
όλα τα ρήματα

κρύβομαι, πειράζομαι*, εμπιστεύομαι,
διώχνομαι, γράφομαι, επισκέπτομαι,
διδάσκομαι, λογικεύομαι, τρίβομαι,
φτιάχνομαι, αλλάζομαι, δέχομαι,
απαγορεύομαι, εκπαιδεύομαι,
αλείφομαι, ράβομαι, βολεύομαι,
γιατρεύομαι

-ξ->-χηκ-	-ψ->-φτηκ-	-εψ->-εύτηκ-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

28

Βάλε την ιστορία στο παρελθόν.

αόριστος
όλα τα ρήματα

(Στην παρένθεση σου δίνουμε έτοιμα δύο ρήματα που μπορεί να σε δυσκολέψουν.)

Ο ψαράς και το ψάρι

Ο καιρός είναι καλός. Ο μπαρμπα-Νίκος, ο ψαράς, ανοίγεται με τη βάρκα του στη θάλασσα. Θα πάει (θα πήγαινε) για ψάρεμα όπως κάθε απόγευμα. Μετά από λίγη ώρα βλέπει ένα τεράστιο ψάρι να κολυμπά πολύ κοντά στη βάρκα κι αποφασίζει να το πιάσει. Το ψάρι είναι μισή φορά πιο μακρύ από τη βάρκα του.

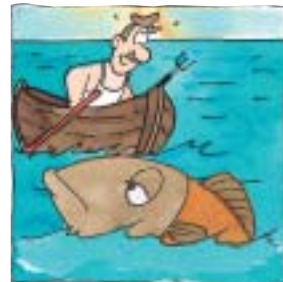

Πετάει το καμάκι* και το σκοινί ξετυλίγεται γρήγορα. Καθώς ξετυλίγεται το σκοινί, μπλέκεται στο κουπί και τεντώνεται αμέσως. Το κουπί πετιέται με δύναμη μακριά.

Το ψάρι αρχίζει να κολυμπά γρήγορα. Αυτός δένει γερά το σκοινί στη βάρκα. Όμως τότε, το ψάρι που, όπως φαίνεται, δεν έχει χτυπηθεί (είχε χτυπηθεί) θανάσιμα*, αρχίζει να βυθίζεται*, κάνει μια απότομη κίνηση, η βάρκα τρανιάζεται* κι ο ψαράς πέφτει στη θάλασσα, ενώ η βάρκα του παρασύρεται από το αγριεμένο ψάρι.

Με μια γρήγορη κίνηση, πιάνεται από τη βάρκα και προσπαθεί να ανέβει. Πιάνει γρήγορα ένα μαχαίρι και κόβει το σκοινί.

Έτσι απαλλάσσεται* από τον κίνδυνο να βρεθεί η βάρκα του στο βυθό της θάλασσας. Χάνει, όμως, το ψάρι και το καμάκι του.

σύνδεση ενεργητικού
και παθητικού αορίστου

29

Συμπλήρωσε το ρήμα που λείπει.

- ✓ Ποιος σκότωσε τον καρχαρία;
- Ο καρχαρίας σκοτώθηκε από έναν ψαρά.
- 1. Ποιος πλήρωσε τη ζημιά;
- Η ζημιά από αυτόν που την έκανε.
- 2. Εσύ φόρτωσες το αυτοκίνητο;
- Όχι, το αυτοκίνητο από τους εργάτες.
- 3. Παιδιά, εσείς στρώσατε το τραπέζι;
- Όχι, το τραπέζι από τη μαμά.
- 4. Βρε παλιόπαιδα, εσείς σηκώσατε τον παππού που κοιμόταν;
- Τι λες, μόνος του
- 5. Οι πειρατές έπιασαν αιχμάλωτο τον καπετάνιο του πλοίου.
- Ο καπετάνιος αιχμάλωτος από τους πειρατές.
- 6. Γιατί έσβησες αυτό που έγραφα στην άμμο;
- Δεν το έσβησα εγώ, από τη θάλασσα.

Ρήματα με χαρακτήρα -v- και -ρ-

- Τα ρήματα που έχουν χαρακτήρα -v-, στον αόριστο τελειώνουν σε **-θηκα, -στηκα, -νθηκα**.
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-άρω/-ίρω**, στον αόριστο έχουν κατάληξη **-ίστηκα**

Ενεστώτας		Αόριστος		Αόριστος	
-v-	στρώνω κλείνω κρίνω απομακρύνω	-σ- -v-	έστρωσα έκλεισα έκρινα απομάκρυνα	-θηκ- -στηκ- -θηκ- -νθηκ-	στρώθηκα κλείστηκα κρίθηκα απομακρύνθηκα
-αιν-	θερμαίνω	-αν-	θέρμανα	-ανθηκ-	θερμάνθηκα
-αιν-	ξεραίνω	-αν-	ξέρανα	-αθηκ-	ξεράθηκα
-αν-	αυξάνω	-ησ-	αύξησα	-ηθηκ-	αυξήθηκα
-αρ-	φρεσκάρω	-αρισ-	φρεσκάρισα (φρέσκαρα)	-αριστηκ-	φρεσκαρίστηκα
-ιρ-	σερβίρω	-ιρισ-	σερβίρισα (σέρβιρα)	-ιριστηκ-	σερβιρίστηκα

30

Βάλε τα ρήματα στον αόριστο.

εξάσκηση στο σχηματισμό

Στο λιμάνι έφτιαξαν μια ξύλινη βάρκα. Πώς φτιάχτηκε η βάρκα;

Τα ξύλα(ξύνομαι) και (κολλιέμαι). Η πίσσα (θερμαίνομαι) στη φωτιά και(στρώνομαι) πάνω στα ξύλα. Όταν η πίσσα (ξεραίνομαι), η βάρκα βάφτηκε καλά και ύστερα από μία μέρα η μπογιά (φρεσκάρομαι). Όλοι (απομακρύνομαι) λίγο, για να θαυμάσουν το αποτέλεσμα. Στη συνέχεια, μια σειρά από ξύλα (στρώνομαι), η βάρκα σπρώχτηκε και, πατώντας πάνω στα ξύλα, (ρίχνομαι) στη θάλασσα. Στη συνέχεια, (δένομαι) γερά με ένα κοντρό σκοινί.

31

Αντιστοίχισε για να βρεις τη σωστή σημασία.

εξάσκηση στη σημασία

1. Οι καμπίνες απολυμάνθηκαν.	Μου προκάλεσαν απδία.
2. Αμύνθηκαν ενάντια στους πειρατές.	Έβαλαν ένα φάρμακο που σκοτώνει τα μικρόβια.
3. Οι ναύτες διευκολύνθηκαν στη δουλειά τους.	Έγινε βρόμικη.
4. Το τραύμα του μολύνθηκε.	Δεν ήταν στεγνά, βράχηκαν λίγο.
5. Η θάλασσα ρυπάνθηκε.	Η δουλειά τους έγινε πιο εύκολη.
6. Το φαγητό σερβιρίστηκε.	Γέμισε με παθογόνα μικρόβια.
7. Τα μαλλιά μου υγράθηκαν.	Αντιστάθηκαν όσο μπορούσαν.
8. Σικάθηκα τα ποντίκια.	Το έβαλαν στα πιάτα.

Ο Κύκλωπας εκδικήθηκε τον Οδυσσέα.

αόριστος -ούμαι
-ιέμαι

32

**α. Βάλτε τα ρήματα στο αντίστοιχο πρόσωπο του αορίστου.
β. Βρες τη φράση που ταιριάζει με το κάθε ρήμα.**

✓ περιποιούμαι → περιποιήθηκα τον κήπο μου	τον κήπο μου /ή τον εαυτό μου
γεννιέται	με αυτά που του αρέσουν
μετριούνται	στο γήπεδο της γειτονιάς τους
πουλιούνται	στο σπίτι της φίλης σου
ασχολείται	για το κακό που κάνατε
αναρωπιέστε	για να δουν αν ψήλωσαν
αθλούνται	για να κλείσουμε ραντεβού
φιλοξενείσαι	καινούρια αυτοκίνητα
τιμωρείστε	έναν νέος άνθρωπος
περιποιούμαι	γιατί φοβάστε
τηλεφωνιόμαστε	

εξάσκηση στο σχηματισμό και τη σημασία ρημάτων Β' συζυγίας

33

Βάλτε τα ρήματα στον πληθυντικό.

- ✓ Στεναχωρήθηκα πολύ γι' αυτό που έγινε.
Στεναχωρηθήκαμε πολύ γι' αυτό που έγινε.
- 1. Ταλαιπωρήθηκε* πολύ στο ταξίδι γιατί είχε πολύ κόσμο το καράβι.
.....
- 2. Πληροφορήθηκες τα νέα;
.....
- 3. Επιτέλους, πραγματοποιήθηκε* η επιθυμία μου.
.....
- 4. Συναντήθηκα με τη φίλη μου στην πλατεία.
.....
- 5. Γιατί πετάχτηκες στο δρόμο τόσο ξαφνικά;
.....

εξάσκηση στο σχηματισμό

34

Βάλτε το κείμενο στον αόριστο.

Ο θεός αγαπάει πολύ τους ήρωες που, ξεπερνώντας διάφορα εμπόδια και ταλαιπωρίες, φτάνουν τελικά στο σκοπό τους.

Οι περιπέτειες του Οδυσσέα

Ο Οδυσσέας είναι ένας τέτοιος ήρωας που αγαπάει με πάθος την περιπέτεια. Ο Οδυσσέας αιχμαλωτίζεται* στις θάλασσες, ταλαιπωρείται* από τις φουρτιές και τα κακά που έχει κάνει στο γιο του, τον Πολύφημο. Ο Οδυσσέας αιχμαλωτίζεται* στην Κάλυψο στο νησί της οκτώ χρόνια. Ο γυρισμός του στην πατρίδα ποτέ δεν ξεχνιέται. Μετά από είκοσι χρόνια απουσίας από το νησί του, καταφέρνει να γυρίσει, ενώ θεωρούνταν* πια χαμένος στη θάλασσα.

Διάβασε το κείμενο και βρες όλα τα ρήματα σε χρόνο αόριστο παθητικής φωνής.

35

Τα δελφίνια είναι πολύ έξυπνα ζώα. Ο θεός διηγείται μια ιστορία που δείχνει πόσο κοντά είναι ο άνθρωπος και το δελφίνι.

αόριστος: όλα τα ρήματα

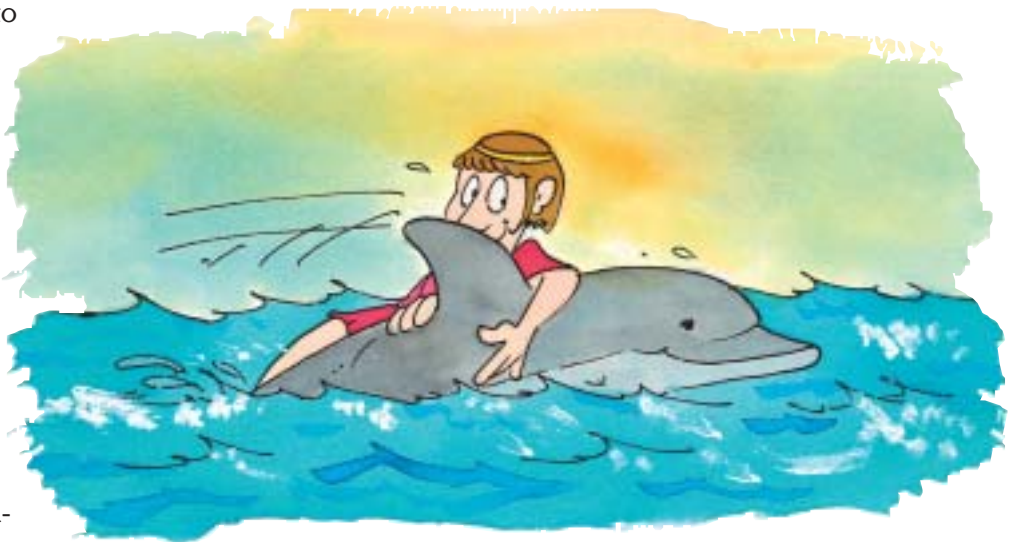
Ο Αρίοντας και το δελφίνι

Ο Αρίοντας ήταν μουσικός και γεννήθηκε στη Λέσβο. Έφυγε από το νησί του και έζησε για πολύ καιρό στην Κόρινθο, κοντά στον Περίανδρο. Ήταν ο καλύτερος κιθαρωδός* της εποχής του. Κάποτε σκέφτηκε να ταξιδέψει στην Ιταλία και τη Σικελία. Εκεί με το τραγούδι του μάζεψε πολλά χρήματα και πλούτη και ξεκίνησε πάλι πίσω για την Κόρινθο, με ένα καράβι που είχε πλήρωμα από Κορινθίους. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, οι Κορινθίοι αποφάσισαν να τον ληστέψουν, να τον σκοτώσουν και να πετάξουν το πώμα του στο πέλαγος. Ο Αρίων τους παρακάλεσε να του χαρίσουν τη ζωή και τους έδωσε τα χρήματα αλλά αυτοί δεν πείστηκαν*.

Τότε τους παρακάλεσε να τον αφήσουν να τραγουδήσει για τελευταία φορά και μετά να τον θανατώσουν. Οι ναύτες δέχτηκαν την πρόταση αυτή. Ο Αρίων ντύθηκε με την όμορφη στολή του, πήρε στα χέρια του την κιθάρα, σάθηκε στην πλώρη* του καραβιού και τραγούδησε τον "όρθιον νόμον". Όμως, τα δελφίνια μαγεύτηκαν* από τη μελωδία και μαζεύτηκαν κοντά στο πλοίο. Με το τέλος του τραγουδιού ρίχτηκε στη θάλασσα. Οι

ναύτες συνέχισαν το ταξίδι τους για την Κόρινθο, όμως εκείνον ένα δελφίνι τον πήρε στη ράχη του και τον έβγαλε στο Ταΐναρο. Από κει, ο ποιητής πήγε περπατώντας στην Κόρινθο και διηγήθηκε στον Περίανδρο την ιστορία. Μόλις έφθασαν οι ναύτες, πιάστηκαν και θανατώθηκαν.

.....γεννήθηκε.....

36

Συμπλήρωσε τα κενά με: -ηθ-, -ήθ-, -χι-, -θ-, -σι-.

εξάσκηση στο σχηματισμό της κατάληξης

εμφανίζομαι, ξεπετάγομαι, μετακινούμαι, αναδύομαι, (βάζομαι), τρομοκρατούμαι, φαντάζομαι

Καμία φορά οι ιστορίες του θείου μοιάζουν σαν παραμύθια...

-Μια φορά, που λες Βασίλη, εμφανί.....ηκε μπροστά μας ένα χταπόδι δεκαπέντε μέτρα...

● -Αυτή την ιστορία μου τη ...διηγήθηκε... θείε, και μάλιστα νομίζω ότι το χταπόδι

▲ μεγάλωσε λίγο από την προηγούμενη φορά...

-Λοιπόν, τότε θα σου πω την ιστορία με τη φάλαινα. Μια φορά, που είχε μεγάλη κακο-

● καιρία, ξεπετά.....ηκε από τα κύματα ένας μεγάλος όγκος που έμοιαζε με νησί. Όλοι κα-

ρήκαμε γιατί επιτέλους θα βρίσκαμε λι-
μάνι να αράξουμε* για λίγο το καρά-
βι μας. Σε λίγο, ο τεράστιος όγκος
μετακιν.....ηκε. Αναδύ.....ηκε* κι
άλλο στην επιφάνεια της θάλασ-
σας και μάλιστα βάλ.....ηκε* να μας
κοπάζει με δυο τεράστια μάτια. Τότε
όλοι καταλάβαμε ότι ήταν μια τερά-
στια καμπουροφάλαινα και για μια
στιγμή τρομοκρατ.....ήκαμε. Αυτό
δεν έμοιαζε με κήπος* αλλά με θα-
λάσσιο τέρας*!

-Καλά, κανείς σας δε φαντά...ηκε
ότι αυτό που βλέπατε δεν ήταν νη-
σί;

▲ -Μα σου είπα, είχε κακοκαιρία, είχε
τόση ομίχλη* που δε βλέπαμε ούτε

● τη μύτη μας...

37

Συμπλήρωσε τα ρήματα με -θηκ- -στηκ- -χτηκ- ή -φτηκ- .

εξάσκηση στο σχηματισμό της κατάληξης

✓ Χτί στηκαν καινούριες πολυκατοικίες.

1. Τα εργαλεία χρησιμοποιή.....αν με πολλή προσοχή.

2. Η συσκευή φτιά.....ε στην Ιταλία.

3. Δε δημιουργή.....αν καινούριες θέσεις εργασίας.

4. Η πόλη καλύ.....ε από χιόνι.

5. Ο γέρος σηκώ.....ε από την καρέκλα του.

6. Τι χρειά.....ες για να το φτιάξεις;

7. Δανεί.....α το ποδήλατό του.

8. Αυτό το έργο παί.....ε για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Είχαν περάσει τρεις μήνες που ήμουν στο νησί. Εκείνη τη

λασσα ήταν αγριεμένη. Καθώς κοιπούσα τη θάλασσα, μου φάνηκε ότι είδα ένα καράβι στον ορίζοντα.

• Για να φτιάξουμε τον παθητικό αόριστο, ξεκινάμε από τον ενεργητικό. Υπάρχουν «δύσκολα» ρήματα στην ενεργητική φωνή, που όμως δεν έχουν καμιά «δυσκολία» στον παθητικό αόριστο, σχηματίζονται δηλαδή ομαλά από τον ενεργητικό τύπο:

- βάζω - έβαλα - βάλθηκα έ(βαλ)α βάλ(θη)κα
- γδέρνω - έ(γδαρ)α - (γδάρ)θηκα
- σέρνω - έ(σurr)α - (σύrr)θηκα
- κόβω - έ(κοrr)α - (κόrr)θηκα
(π+σ)

38

Διάβασε την «Ιστορία ενός ναυαγού».

δύσκολα ρήματα με -α- στο θέμα του αορίστου

Συμπλήρωσε τα ρήματα που λείπουν από τις στίλες.

Η Ιστορία ενός ναυαγού

Έτρεξα και έφερα τα κυάλια μου. Πραγματικά ήταν ένα καράβι! Χάρηκα πολύ όταν το είδα και ευχαρίστησα το θεό για το δώρο που μου σάληθηκε. Επιτέλους θα κατάφερα να ξεφύγω από αυτό το καταραμένο* νησί! Άναψα μια μεγάλη φωτιά και άρχισα να στέλνω σήματα. Ανψύχθηκα όμως γιατί δε σάληθηκε καμιά απάντηση από το καράβι και, όταν πρόσεξα καλύτερα, κατάλαβα ότι δεν ακολουθούσε κάποια πορεία αλλά άλλαζε συνεχώς κατευθύνσεις ανάλογα με τα ρεύματα. Καθώς πλησίαζε πιο κοντά, όλο και περισσότερο μου φαινόταν πως ήταν ακυβέρνητο. Μετά από αρκετές ώρες, αφού όλα τα ξύλα κάπκαν και η φωτιά έσβησε, ανέβηκα με τα κυάλια μου σε ένα ψηλό δέντρο και κοίταξα το καράβι. Δε φαινόταν κανείς πάνω στο καταστρώμα*. Τα πανιά ήταν σκισμένα. Στράφηκα* στον ουρανό και προσευχήθηκα. Δεν ήταν κρίμα να μην μπορώ να φτάσω στη σωτηρία μου που βρισκόταν τόσο κοντά ώστε να τη βλέπω με τα μάτια μου;

Συμπλήρωσε τα κενά.

φαίνομαι	τρέπομαι	τράπηκα
βρέχομαι	βράχηκα	ντρέπομαι	ντράπηκα
κλέβομαι	κλάπηκα	στέλνομαι
χαίρομαι	παίρνομαι	πάρθηκα
στρέφομαι	δέρνομαι	δάρθηκα
σπέρνομαι	σπάρθηκα	καίγομαι

⚠ Προσοχή!

• Υπάρχουν ρήματα που σχηματίζουν το θέμα του μεσοπαθητικού αορίστου με το φωνήεν -α:
➤ βρέχομαι - βράχηκα

⚠ Προσοχή!

• Υπάρχουν ρήματα που σχηματίζουν το θέμα του μεσοπαθητικού αορίστου με το φωνήεν -ε:
➤ βρίσκομαι - βρέθηκα
➤ αφήνομαι - αφέθηκα

δύσκολα ρήματα με -ε- στο θέμα του αορίστου

Απίστευτο! Πώς βρέθηκες εσύ εδώ;

39

ρήματα με ένα επιπλέον φωνήεν στον αόριστο

► τρώγομαι-φαγώθηκα, βλέπομαι-ειδώθηκα, λέγομαι-ειπώθηκα, απονέμομαι-απονεμήθηκα, διαμαρτύρομαι-διαμαρτυρήθηκα, υπόσχομαι-υποσχέθηκα...

2. Μετά από αυτή την περιπέτεια, (απονεμομαι*) στον καπετανιο μεταλλιο για τη γενναιοτίπτά του.

3. Δε (διαμαρτύρομαι*) καθόλου για την τύχη μας.

4.(Υπόσχομαι) να μας βοηθήσουν.

5. Καμιά κουβέντα δεν (λέγομαι) ανάμεσά μας, αφού μιλούσαμε διαφορετικές γλώσσες.

6. Τηλεφωνηθήκαμε αλλά δεν(βλέπομαι).

7. Στο τέλος της ιστορίας(απονέμομαι)

δικαιοσύνη. Οι πειρατές τιμωρήθηκαν και οι αιχμάλωτοι ελευθερώθηκαν.

Αντιστοίχισε και βάλε στον αόριστο τις φράσεις.

40

1. Οι επιβάτες	μαθαίνουναι.
2. Η σύγκρουση	δε δίνεταιαι.
3. Τα νέα	γίνεταιαι τη νύχτα.
4. Καμία εξήγηση	κάθονται στη θέση τους.
5. Χρήματα	κάθεται ένας γέρος κύριος.
6. Στην πίσω θέση	δίνονται στις οικογένειες των ναυαγών.

ρήματα με ανωμαλία στο σχηματισμό

► γίνομαι - έγινα, κάθομαι - κάθισα, δίνομαι - δόθηκα, μαθαίνομαι - μαθεύτηκα

Αντιστοίχισε τις φράσεις.

41

1. Την ώρα που ψάρευαν, του, στενοχωριόταν.	σκεφτόταν την πατρίδα
2. Μερικά ναυαγιομένα πλοία	ξαφνικά σπκώθηκε μεγάλη φουρτούνα.
3. Ο Οδυσσέας, κάθε φορά που	εμφανίστηκε μπροστά τους ένας καρχαρίας.
4. Για μια στιγμή,	σκέφτηκα να πηδήξω στη θάλασσα.
5. Καθώς ταξιδεύαμε,	ο θείος διηγόταν στο Βασίλη ιστορίες.
6. Δεν ασχολήθηκα με το σκι	βρέθηκαν και ανασύρθηκαν*.
7. Όταν ήταν στο καϊκι,	γιατί ποτέ δε μου άρεσε.

Διάβασε το κείμενο αρχίζοντας: Ο Οδυσσέας περιπλανήθηκε...

Ο θείος του Βασίλη έχει διαβάσει πολλές φορές την ιστορία του Οδυσσέα. Διηγείται τις περιπέτειές του

42

στο Βασίλη. Πάνω στο καϊκι, καθώς διασχίζουν τη θάλασσα και το φως της μέρας ^{εξάσκηση στη χρήση των δύο χρόνων} δεν είναι ακόμα δυνατό, ο Βασίλης νομίζει ότι βλέπει γύρω του τη Σκύλλα, τη Χάρυβδη και τις Σειρήνες.

Ο Οδυσσέας περιπλανιέται* σε πολλά μέρη μέχρι να φτάσει πίσω στην πατρίδα του την Ιθάκη. Καθώς περιπλανιέται στη θάλασσα, βρίσκεται μπροστά στο στενό της Σκύλλας και της Χάρυβδης. Η Σκύλλα είναι ένα τέρας με δώδεκα κεφάλια που τρέφεται ακόμα και με ανθρώπινο κρέας. Από την άλλη μεριά είναι η

Σκύλλα και Χάρυβδη

Χάρυβδη, που τρεις φορές τη μέρα ρουφάει τη θάλασσα και τρεις φορές την ξερνάει*. Τα πλοία που περνούν από κοντά της εξαφανίζονται στο τεράστιο λαρύγγι της. Τελικά, ο Οδυσσέας αναγκάζεται να περάσει κοντά στη Σκύλλα, χάνοντας μερικούς από τους συντρόφους του.

Υπογράμμισε το σωστό τύπο.

Οι σειρήνες ήταν μισές γυναίκες και μισές πουλιά, πλάσματα* που τραγουδούσαν μαγευτικά. Οι ταξιδιώτες που περνούσαν με τα πλοία τους μαγεύονται/μαγεύτηκαν* από το τραγούδι και το πλοίο τους παρασύρθηκε/παρασυρόταν από τα κύματα και

43

~~τσακίζονται/τσακίστηκε*~~ πάνω στα βράχια. Οι άτυχοι ναύτες ~~καταβροχθίζονται/καταβρο-~~ ^{καταβροχθίστηκαν*} από τα τέρατα. Ο Οδυσσέας όμως, όταν περνούσε από κει, διέταξε τους ναύτες του να βουλώσουν* τα αφτιά τους με κεριά για να μην ακούν το τραγούδι. Ο ίδιος ο Οδυσσέας δεν έβαλε στα αφτιά του κεριά

αλλά διέταξε να τον δέσουν στο κατάρτι* του πλοίου για να μην μπορεί να φύγει. Καθώς οι σύντροφοί του αγωνίζονται/αγωνίστηκαν να προσπεράσουν τις επικίνδυνες σειρήνες, εκείνος, όρθιος στο κατάρτι βασανίστηκε/βασανιζόταν*, γιατί το τραγούδι των σειρήνων τον καλούσε κοντά τους. Αν δεν ήταν γερά δεμένος στο κατάρτι, σίγουρα δε θα κρατήθηκε/κρατιόταν, θα πήγαινε κοντά τους.

Σειρήνες

Βάλε το ρήμα στην παρένθεση σε παρατατικό ή αόριστο.

Ο Οδυσσέας έμεινε στο νησί της Καλυψώς για οκτώ ολόκληρα χρόνια. Όσο ήταν στο νησί της Καλυψώς,(στενοχωριέμαι) που ήταν μακριά από την πατρίδα του και

Καθώς το πλοίο βυθιζόταν, φάνηκε η βοήθεια.

παρατατικός ή
αόριστος;

44

~~..... (σκέφτομαι) συνεχώς το γυρισμό του. Πώς όμως να φύγει από χόρτο που αβού~~
 δεν είχε καράβι; Ήρθε όμως η μέρα που, με εντολή των θεών, η Καλυψώ βοήθησε τον
 Οδυσσέα να φτιάξει μια σχεδιά* και με δόκνα στα μάτια του αποναυόητσε.
 Ο Οδυσσέας(βρίσκομαι) και πάλι στη μέση της θάλασσας. Τότε τον
 είδε ο Ποσειδώνας και με μια
 κίνηση σήκωσε μεγάλη θαλασ-
 σοταραχή. Η σχεδιά του Οδυσ-
 σέα(χτυπιέμαι) από τα κύματα, το
 κατάρτι (κομματιάζομαι) και ο
 ίδιος (βυθίζομαι) στη θάλασσα, χω-
 ρίς να μπορεί εύκολα να ξαναέβει στην επι-
 φάνεια, γιατί φορούσε πολύ βαριά ρούχα.
 Όταν κατάφερε να βγει στην επιφάνεια,
(πιάνομαι) από τη σχεδιά που
 (παρασύρομαι) σαν καρυδότσουφλο*
 από τα κύματα.

Βρες ποια φράση από το κείμενο ταιριάζει σε καθεμιά από τις τέσσερις εικόνες.

Το αγαπημένο βιβλίο του θείου είναι ο Ροβινσώνας Κρούσος. Είναι η ιστορία ενός ναυαγού που βρέθη-
 κε μόνος σε ένα έρημο νησί και κατάφερε να ζήσει εκεί για είκοσι οκτώ ολόκληρα χρόνια.

45

~~..... (σκέφτομαι) συνεχώς το γυρισμό του. Πώς όμως να φύγει από χόρτο που αβού~~
 Αφού εγκατέλειψαν το ναυαγισμένο πλοίο τους, ο Ρ. Κρούσος και άλλα έντεκα άτομα βρέθηκαν
 σε μια βάρκα και...

Αγωνιζόμασταν περίπου μισή ώρα, όταν ένα θεόρατο* κύμα ήρθε καταπάνω μας και αναποδογύρισε
 τη βάρκα. Δεν μπορώ να εκφράσω τι αισθάνθηκα εκείνες τις στιγμές. Με δυσκολία έβγαινα στην επιφά-
 νεια για να αναπνεύσω. Αγωνιζόμουν να βγω στη στεριά, όταν ένα κύμα με πέταξε σε ένα βράχο. Για
 μια στιγμή έχασα τις αισθήσεις μου*. Συνήλθα* όμως και γαντζώθηκα* γερά στο βράχο. Όταν αποσύρ-
 θηκαν* λίγο τα νερά, εκμεταλλεύτηκα* την ευκαιρία. Ρίχτηκα στη θάλασσα και με γρήγορες κινήσεις
 βρέθηκα στη στεριά. Ξάπλωσα στην άμμο, σήκωσα τα μάτια στον ουρανό και προσευχήθηκα στο Θεό.
 Υποσχέθηκα στον εαυτό μου να δοξάζω πάντα το όνομά του. Αμέσως μετά, σκέφτηκα ότι έπρεπε να
 βρω ένα προφυλαγμένο* μέρος για να περάσω τη νύχτα και την επόμενη μέρα θα έβλεπα τι θα έκανα.

Διάλεξε το ρήμα που ταιριάζει.

Τιτανικός

Στις 14 Απριλίου του 1912, ενώ έπλεε με ταχύτητα 20 κόμβων, ο Τιτανικός συγκρούστηκε/συγκρού-
 ταν* με ένα παγόβουνο. Ήταν μια σκοτεινή νύχτα με ελαφριά ομίχλη* και καθόλου φεγγάρι. Ο καπετά-

ΤΟ ναύαγιο

46

Μεγάλα ναυάγια

επιλογή σωστού χρόνου

νιος του πλοίου *ειδοποιούνταν/ειδοποιήθηκε** για τα επικίνδυνα παγόβουνα που *βρέθηκαν/βρίσκονταν* στο δρόμο του. Όμως *έγινε/γινόταν* ένα λάθος, κι έτσι το πλοίο *συγκρούστηκε/συγκρούσαν** με το παγόβουνο. *Δημιουργούνταν/δημιουργήθηκε* ένα μεγάλο ρήγμα* και αμέσως το πλοίο *κατακλύστηκε/κατακλυζόταν** από νερά. Ο Τιπανικός *βυθιζόταν/βυθίστηκε** μέσα σε δύο ώρες και σαράντα λεπτά.

Συμπλήρωσε την κατάληξη στο ρήμα.

Μέδουσα

Το 1816, μια γαλλική φρεγάτα, η Μέδουσα, έβαλε πλώρη για τη Σενεγάλη στη Δυτική Αφρική, συμμετέχοντας σε μια ομάδα τεσσάρων πλοίων. Καπετάνιος του πλοίου ήταν ο Σομερέ που τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια δεν ~~είχε ταξιδέψει καθόλου. Ο καπετάνιος πληροφορήθη~~ ότι υπήρχαν δύο δρόμοι ^{επιλογή της σωστής κατάληξης} να ακολουθηθεί με

47

το καράβι του. Ο ένας, ο πιο σύντομος, περνούσε κοντά από μια περιοχή με αμμώδη όχθη* κοντά στις αφρικανικές ακτές*. Τελικά πείστ..... να ακολουθήσει τη διαδρομή αυτή, που ήταν όμως αρκετά επικίνδυνη.

Στις 2 Ιουλίου, η Μέδουσα προσάραξε* στην αμμώδη όχθη. Όλοι τότε αναρωτήθ..... τι πρέπει να κάνουν. Το πρόβλημα ήταν ότι οι βάρκες του πλοίου δεν έφταναν για να μπουν όλοι οι επιβάτες, Έτσι, προτάθ..... από κάποιον επιβάτη να φτιαχτεί μια σχεδιά* η οποία θα μετέφερε τους επιβάτες που δε χωρούσαν στις βάρκες. Οι βάρκες του πλοίου θα τραβούσαν τη σχεδιά. Η σχεδιά, ωστόσο, σχεδιάστ..... και κατασκευάστ..... με κακό τρόπο. Στο τέλος, ο Σομερέ και οι δικοί του άνθρωποι έφυγαν με τις βάρκες. Η σχεδιά που φτιάχτ..... μπορούσε να χωρέσει μόλις εκατόν εξήντα ανθρώπους.

Οι υπόλοιποι επιβάτες, περίπου εξήντα άνθρωποι, ανάμεσά τους γυναίκες και παιδιά, δε χωρούσαν στη σχεδιά και εγκαταλείφθ..... στο πλοίο που βυθιζ.....

Η κατάσταση στη σχεδιά γρήγορα επιδεινώθ.....*. Οι άντρες τσακώθ..... μεταξύ τους. Κάποιοι σκοτώθ....., άλλοι πέθαναν από την πείνα και τη δίψα, κάποιοι άλλοι αυτοκτόνησαν. Οι επιζώντες*, υπό την πίεση* της πείνας, στράφ..... στον κανιβαλισμό*. Πενήντα δύο μέρες αργότερα ανακαλύφθ..... τελικά το ναυάγιο και τέσσερις άντρες ήταν ακόμα ζωντανοί. Συνολικά πέθαναν εκατόν πενήντα πέντε άνθρωποι.

Βίκινγκς

Οι Βίκινγκς προέρχονταν από τη Σκανδιναβία. Βίκινγκ στα σκανδιναβικά σήμαινε πειρατεία. Οι τρεις

Καθώς το πλοίο βυθιζόταν, φάνηκε η βοήθεια.

παρατατικός ή
αόριστος;

κώρες από όπου ήρθαν οι Βίκινγκς ονομάζονται σήμερα Νορβηγία, Σουηδία και Δανία. Από τον 8ο ως τον 11ο αιώνα οι Βίκινγκς* και στο πέρασμά τους κατέστρεφαν πόλεις. Οι Βίκινγκς ήξεραν να κατασκευάζουν γερά πλοία που ταξίδευαν σε άγριες θάλασσες αλλά και σε ποτάμια.

Διάλεξε το σωστό ρήμα.

48

Οι Βίκινγκς **τρελάινοταν/ τρελάθηκαν** για πολέμους και μάχες, γι' αυτό και οι άνθρωποι τους **φαντάζονταν/φαντάστηκαν** φοβερούς στην όψη και απρόβλεπτους στην πράξη. Μια ιστορία λέει πως, όταν ο ηγεμόνας των Φράγκων έστειλε έναν εκπρόσωπό του για συνομιλίες με τον αρχηγό κάποιων Βίκινγκς που **πλησιάζαν** στο Παρίσι, αυτός γύρισε χωρίς να έχει καταφέρει τίποτα. «Δε βρήκα με ποιον **φώναζονταν/ισχυρίστηκαν*** ότι ήταν αρχηγός».

Οι Βίκινγκς **παρουσιάζονταν/παρουσιάστηκαν** σαν ήρωες από τους Σκανδιναβούς. Ενώ από κάποιους άλλους οι Βίκινγκς **παρομοιάστηκαν/παρομοιάζονται** με δαίμονες*. Οι ίδιοι οι Βίκινγκς δεν άφησαν γραπτά μνημεία, μόνο λακωνικές* επιγραφές πάνω

σε πέτρες, γραμμένες στο ρουνικό αλφάβητο. Όμως, τα τελευταία τριάντα χρόνια, έγιναν ανακαλύψεις σχετικά με τους Βίκινγκς. **Βρέθηκαν/βρίσκονται** ολόκληρα πλοία, **προσδιορίστηκαν/προσδιορίζονται*** οι χρονολογίες και **αποκαλύφθηκαν/αποκαλύπτονται** πολλήλες λεπτομέρειες της καθημερινής τους ζωής.

Οι Βίκινγκς είχαν το δικό τους αλφάβητο που το ονόμαζαν φούδαρκ (futhark). Τα γράμματα του αλφάβητου ονομάζονταν ρουνικά. Το ρουνικό αλφάβητο ονομάζεται έτσι προέρχεται από γοτθικά. Μια από τις γραμμές του αλφάβητου ρουνικά

Οι

ᚠ	ᚢ	ᚦ	ᚨ	ᚫ	ᚱ	ᚴ	ᚷ	ᚻ	ᚾ	ᚿ	*	ᚠ	ᚢ	ᚦ	ᚨ	ᚫ	ᚱ	ᚴ	ᚷ	ᚻ	ᚾ	ᚿ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Ρως ήταν Σουηδοί Βίκινγκς που ταξίδεψαν στο εσωτερικό της σημερινής Ρωσίας και ίδρυσαν το πρώτο ρωσικό κράτος με κέντρο το Κίεβο της σημερινής Ουκρανίας. Αυτοί έδωσαν το όνομά τους στη Ρωσία. Το όνομα Ρως τους το έδωσαν οι Σλάβοι και οι Φινλανδοί, από τη φινλανδική λέξη ρουότσι, που σημαίνει «Σουηδοί». Ένας από τους σημαντικούς αρχηγούς των Ρως ήταν ο πρίγκιπας Ρούρικ.

Όπως ξέρετε, το αγαπημένο βιβλίο του θεού είναι ο Ροβινσώνας Κρούσος. Είναι η ιστορία ενός ναυαγού που βρέθηκε μόνος σε ένα έρημο νησί και κατάφερε να επιβιώσει. Βρήκε μάλιστα κι έναν ντόπιο ιθαγενή* που τον έκανε βοηθό του και τον ονόμασε Παρασκευά,

κουίζ

1. Τι σημαίνει Βίκινγκς;
2. Τι ήταν τα ρουνικά;
3. Ποιοι ήταν οι Ρως;

Απάντηση: 1. Πειρατές, 2. Τα γράμματα των Βίκινγκς που ίδρυσαν το πρώτο ρωσικό κράτος, 3. Ήταν Σουηδοί Βίκινγκς που ταξίδεψαν στο εσωτερικό της σημερινής Ρωσίας.

Θείε, ποιος έγραψε το βιβλίο Ροβινσών Κρούσος;

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε από το Ντάνιελ Ντιφόου.

επειδή τη μέρα που τον βρήκε ήταν Παρασκευή. Ασχολήθηκε μαζί του και του έμαθε πολλά πράγματα. Ο Παρασκευάς διδάχτηκε από τον κύριό του την αγγλική γλώσσα.

Συμπλήρωσε τις φράσεις που λείπουν.

- ✓ Ο Ροβινσώνας Κρούσος βρήκε έναν ιθαγενή.
- Ένας ιθαγενής βρέθηκε από το Ρ. Κρούσο.

δράστης και ποιητικό αίτιο

49

1. Ο Ροβινσώνας ονόμασε αυτό τον άνθρωπο Παρασκευά. Αυτός ο άνθρωπος.....

2. Ο Ροβινσώνας δίδαξε Ο Παρασκευάς διδάχτηκε από τον κύριό του την αγγλική γλώσσα.

α. Διάβασε το κείμενο και πες ποιος είναι ο δράστης.

Τι έκανε ο Ροβινσώνας όταν ξύπνησε την επόμενη μέρα του ναυαγίου;

ονομαστική	από + αιτιατική
<p>Ποιος (έκανε κάτι);</p> <ul style="list-style-type: none"> Ο.. η... το... οι... τα... ένας/μία/ένα... 	<p>Από ποιον (έγινε κάτι);</p> <ul style="list-style-type: none"> από τον... από την ... από τους ... από τις... από τα... από έναν/μία/ένα...

50

ενεργητική σύνταξη

έμφαση στο δράστη

Ο Ροβινσώνας κολύμπησε μέχρι το ναυαγισμένο καράβι. Όταν έφτασε εκεί, εξερεύνησε το εσωτερικό

του πλοίου. Εκεί βρήκε πολλά χρήσιμα πράγματα. Στη συνέχεια έφτιαξε μια σκευή. Στιβαξε όλα τα πράγματα που βρήκε πάνω στη σκευή και βγήκε στη στεριά.
Επανελάβε αρκετές φορές αυτά τα βήματα για να μεταφέρει όλα που βρήκε από το ναυαγισμέ

• Σ' αυτό το κείμενο βλέπουμε τα πράγματα από τη μεριά του δράστη.

Δράστης είναι αυτός που κάνει την πράξη που περιγράφει το ρήμα.

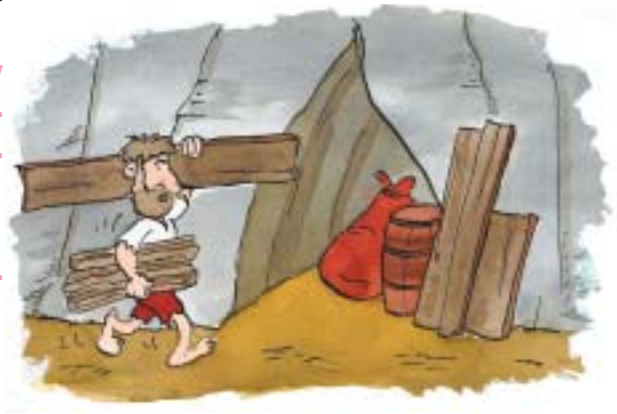
νο καράβι στη στεριά. Έφτιαξε ένα σπίτι στη σπηλιά ενός βράχου. Εκεί φύλαξε όλα του τα τρόφιμα, τα όπλα και το μπαρούτι του.

β. Δοκίμασε να βάλεις όλα τα ρήματα στην παθητική φωνή. Τι αλλαγή βλέπεις στο νόημα της κάθε φράσης; Από ποια πλευρά βλέπουμε τα πράγματα τώρα;

Δοκίμασε να μετατρέψεις τα παθητικά ρήματα σε ενεργητικά.

Τι αλλαγές δημιουργούνται στην πρόταση;

Η επόμενη μέρα

51

Τιτανικός

παθητική σύνταξη
έμφαση στο γεγονός

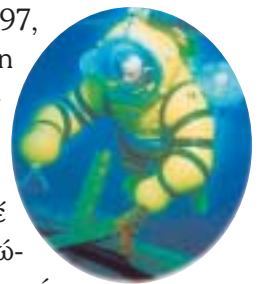
Το πιο διάσημο, ίσως, ναυάγιο όλων των εποχών είναι το ναυάγιο του Τιτανικού. Το πλοίο κατασκευάστηκε από την εταιρεία Γουάιτ Σταρ με στόχο να είναι ένα από τα μεγαλύτερα, καλύτερα και ασφαλέστερα πλοία.

• Σ' αυτό το κείμενο βλέπουμε τα πράγματα με βάση το γεγονός.
Αυτό που μας ενδιαφέρει περισσότερο είναι τι ακριβώς έγινε.

έλεγαν ότι το πλοίο αυτό είναι αβύθιστο. Το 1997, γυρίστηκε από τον Αμερικανό σκηνοθέτη Τζέιμς Κάμερον ταινία με θέμα την ιστορία του πλοίου. Αυτή η ταινία αναδείχτηκε* σε μία από τις πιο εμπορικές ταινίες όλων των εποχών. Τα ειδικά εφέ βασίστηκαν σε στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μετά από πολλές καταδύσεις στο ναυάγιο.

Συνέχισε όπως στο παράδειγμα.

✓ Η ταινία Τιτανικός γυρίστηκε από το σκηνοθέτη Τζ. Κάμερον.

ονομαστική από + αιτιατική

Ο Τζ. Κάμερον γύρισε την ταινία «Τιτανικός».

ονομαστική αιτιατική

52

1. Ο Τιπανικός φτιάχτηκε από 11.300 εργάτες.
2. Πολλοί θησαυροί ανακαλύφθηκαν στο βυθό της θάλασσας από δύτες.
3. Πολλά ναυάγια πλοίων ερευνήθηκαν από τους επιστήμονες.
4. Το υποβρύχιο Ναυτίλος κατασκευάστηκε για εξερευνήσεις σε βάθος 6.000 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας.
5. Το ναυάγιο του Τιπανικού ανακαλύφθηκε από μια ομάδα Γάλλων και Αμερικανών.

παθητική → ενεργητική σύνταξη
μετασχηματισμός

Σκηνή από την ταινία «Τιπανικός»

Άλλαξε τις φράσεις βάζοντας το ρήμα στην παθητική φωνή.

✓ Οι λιμενικές αρχές* της περιοχής διέσωσαν τους ναυαγούς.
Οι ναυαγοί... διασώθηκαν από τις λιμενικές αρχές της περιοχής.

Το υποβρύχιο Ναυτίλος

ενεργητική → παθητική σύνταξη
μετασχηματισμός

1. Οι φαράδες βρήκαν συντρίμια* του πλοίου στα ανοιχτά της θάλασσας.
Συντρίμια...

2. Το υπουργείο Ναυτιλίας συντόνισε τις έρευνες για το ναυάγιο.
Οι έρευνες...

3. Ένας ναυτεργάτης διέσωσε το μοναδικό μωρό που βρισκόταν στο πλοίο.
Το μοναδικό...

4. Οι δύτες δεν ερεύνησαν ακόμη τα αμάρια* του πλοίου.
Τα αμάρια...

5. Το συνεργείο χρησιμοποίησε έναν πολύ μεγάλο γερανό για την ανύψωση του πλοίου από το βυθό της θάλασσας.
Ένας...

6. Οι υπεύθυνοι δε συγκέντρωσαν ακόμη όλα τα αναγκαία στοιχεία.
Όλα...

Φτιάξε σύνθετα ρήματα με τις προθέσεις που σου δίνουμε.

Σημείωσε ποια από αυτά τα ρήματα σου φαίνονται γνωστά.

καλούμαι- κλήθηκα	συν	ανά	παρά	από	προς	προ	επί	
καλέστηκα	συγκαλούμαι
λαμβάνομαι- λήφθηκα	συν	ανά	κατά	παρά	προς	προ	περί	αντί
λήφθηκα	συλλαμβάνομαι

Προκλήθηκαν ζημιές στα πλοία.
Οι πειρατές δε συνελήφθησαν.

ρήματα σύνθετα
με προθέσεις

469 πειρατείες σημειώθηκαν σε ολόκληρο τον κόσμο το έτος 2000. Οι επιθέσεις των πειρατών εντάθηκαν* και η ζώνη της πειρατείας επεκτάθηκε* σε όλη την περίμετρο της Αφρικής. Προκλήθηκαν ζημιές σε πάρα πολλά εμπορικά πλοία, τα οποία καταλήφθηκαν από τους πειρατές. Σε μερικές περιπτώσεις απήχθησαν* μέλη του πληρώματος και ζητήθηκαν λύτρα*. Σε άλλες περιπτώσεις αφαιρέθηκε το εμπόρευμα που μετέφερε το πλοίο και στη συνέχεια διατέθηκε* σε «παράνομη αγορά». Οι πειρατές δε συνελήφθησαν. Καμία πρωτοβουλία δεν αναλήφθηκε* από τις κυβερνήσεις, προκειμένου να επιβληθεί* ο νόμος και το δίκαιο.
Η λήψη μέτρων συνεχώς αναβάλλεται...

Οι πειρατές ξανάρχονται!

• Υπάρχουν πολλά ρήματα που τα συναντάμε συχνά **με προθέσεις**. Κάθε ρήμα, ανάλογα με την πρόθεση που έχει μπροστά, παίρνει διαφορετική σημασία:

- ▶ **δίδομαι-δόθηκα**: αποδίδομαι, μεταδίδομαι, διαδίδομαι...
- ▶ **φέρομαι-φέρθηκα**: συμπεριφέρομαι, αναφέρομαι, περιφέρομαι, μεταφέρομαι...
- ▶ **τρέπομαι-τρέπηκα**: αποτρέπομαι, προτρέπομαι, επιτρέπομαι, μετατρέπομαι...
- ▶ **σιρέφομαι-στράφηκα**: περιστρέφομαι, αντιστρέφομαι, αποστρέφομαι...
- ▶ **λέγομαι-λέχθηκα**: διαλέγομαι, συλλέγομαι, συγκαταλέγομαι, εκλέγομαι, επιλέγομαι...
- ▶ **νέμομαι-νεμήθηκα**: απονέμομαι, κατανέμομαι, διανέμομαι...
- ▶ **σύρομαι-σύρθηκα**: αποσύρομαι, διασύρομαι, παρασύρομαι, ανασύρομαι...

Μερικά ρήματα, μάλιστα, **δεν τα βρίσκουμε μόνα τους αλλά μόνο σύνθετα με κάποια πρόθεση**. Τα ρήματα αυτά χρησιμοποιούνταν στην αρχαία γλώσσα και χωρίς πρόθεση.

- ▶ ~ νέμομαι, ~ ίσταμαι: τα συναντάμε ως σύνθετα με κάποια πρόθεση: **από, κατά...**

54

σχηματισμός του ρήματος

τέλλομαι-στάληκα	συν <i>συστέλλομαι</i>	ανά	ανά	κατά	διά	από			
τείνομαι-τάθηκα	παρά	εκ			προ		εν		
τίθεμαι-τέθηκα	ανά	κατά	παρά	διά	μετά	προς	εκ	επί	αντί
άγομαι-άχθηκα	εκ <i>εξάγομαι</i>	κατ(ά)	παρ(ά)	απ(ό)	εις	συν	προ		
ίσταμαι-στάθηκα	κατ(ά)	υπ(ό)	αντ(ί)	παρ(ά)	συν	προ			
βάλλομαι-βλήθηκα	ανά	κατά	μετά	από	προς	προ	επί	υπό	περί
Αντιστοίχισε για να βρεις τι σημαίνουν τα ρήματα.									
Γράψτε με απλά λόγια τι έγινε.									
Επεισόδια στον αγώνα									

Το μεσημέρι της Κυριακής προκλήθηκαν*

55

επεισόδια* στο γήπεδο του Παναθηναϊκού.

Ο αγώνας ήταν ημιτελικός και είχαν προσκληθεί

σ' αυτόν πολλοί επίσημοι από το χώρο του αθλητισμού. Τα επεισόδια άρχισαν όταν μια ομάδα φιλάθλων

σημασία ρημάτων

Επικαλούμαι -είσαι, είται ρ. [< αρχ. + καλώ] επονομάζομαι: Αριστείδης ο επικαλούμενος δίκαιος !! καλώ κάποιον σε βοήθειά μου: επικαλούμαι τη φιλανθρωπία σας !! προβάλλω κάποιο επιχείρημα προς όφελός μου: για να δικαιολογήσει την κλοπή στο δικαστήριο, επικαλέστηκε τη φτώχεια του.

Καθίσταμαι ρ. [< αρχ. καθίσταμαι] (κατέστην) γίνομαι: ο ρόλος του έχει καταστεί δύσκολος !! έχω την τάση να γίνω, να εξελιχθώ σε: κάποια από τα συντηρητικά που περιέχουν οι τροφές καθίστανται επικίνδυνα για την υγεία.

καταπίθεμαι*

► Τα χρήματα κατατέθηκαν στο λογαριασμό.

απλώνομαι, τεντώνομαι, έχω έκταση, πιάνω χώρο

συγκαλούμαι*

► Συγκλήθηκε συμβούλιο για να συζητηθεί το θέμα.

βγαίνει ως συμπέρασμα

παρατείνομαι*

► Η παραμονή μας παρατάθηκε για μία ακόμη εβδομάδα.

μεγαλώνει η διάρκεια, (κάτι) κρατάει περισσότερο χρόνο

αναστέλλομαι*

► Η απεργία ανεστάλη για μία ακόμη φορά.

μια ομάδα ατόμων καλείται για σύσκεψη, λήψη αποφάσεων

εκτεινόμεαι

► Η αυτοκρατορία εκτεινόταν από το Γιβλντάρ ως τις Ινδίες.

τοποθετούμαι, παραδίδομαι, υποβάλλω πρόταση για συζήτηση

καταστέλλομαι*

► Η εξέγερση κατεστάλη με τη βοήθεια του στρατού.

περιορίζομαι, λιγοστεύω, καταπνίγομαι

συνάγομαι*

► (συνήθως χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο)
Από όσα είπαμε συνάγεται ότι συμφωνούμε.

αναβάλλομαι για αργότερα

Προκλήθηκαν ζημιές στα πλοία.
Οι πειρατές δε συνελήφθησαν.

ρήματα σύνθετα
με προθέσεις

εκπίθεμαι*

► Δεν πρέπει να εκπίθεσε στον ήλιο πολλή ώρα.

αποτελούμαι από,
βρίσκεται, υπάρχει, έγκεται

συνίσταμαι*

► Η βοήθειά τους συνίσταται μόνο στο να του παρέχουν χρήματα.

η ένταση ή η ενέργεια
αυξάνεται

υφίσταμαι*

► Υπέστη σοκ όταν είδε το πρόσωπό του στον καθρέφτη μετά το ατύχημα.

είμαι υπεύθυνος,
διευθύνω υπηρεσία ή έργο

προΐσταμαι*

► Ο πατέρας του προΐσταται της πρωτοβουλίας κατά των ναρκωτικών.

μένω ακάλυπτος,
είμαι απροφύλακτος, γίνομαι
στόχος για κατηγορίες

εντείνομαι*

► Στο τελευταίο μέρος του αγώνα οι προσπάθειες των αθλητών εντάθηκαν.

παθαίνω, περνάω, μου συμβαίνει

56

το ρήμα καλούμαι
με προθέσεις

όρμησε στο χώρο του γηπέδου. Οι ταραχοποιοί*, που αυτοαποκαλούνταν* «βάρβαροι» -το έγγραφαν μάλιστα και στα μπλουζάκια που φορούσαν- κατευθύνθηκαν* προς το διαιτητή και προσπάθησαν να τον πιάσουν. Οι φύλακες του γηπέδου επικαλέστηκαν* αμέσως τη βοήθεια της αστυνομίας. Η αστυνομία συνέλαβε πέντε άτομα. Οι θεατές παρακλήθηκαν* να αποχωρήσουν* από το γήπεδο.

Όταν συγκλήθηκε* συμβούλιο από την αθλητική ομοσπονδία για να συζητηθεί το γεγονός, αποφασίστηκε να παραπεμφθούν* στο δικαστήριο οι συλληφθέντες.

Παρά τις παρακλήσεις των «βαρβάρων», η απόφαση δεν ανακλήθηκε*.

-καλούμαι → -κλήθηκα

προκαλούμαι, προσκαλούμαι, αυτοαποκαλούμαι,
επικαλούμαι, παρακαλούμαι, συγκαλούμαι,
ανακαλούμαι...

Ενεσιώτας

Λόγιος αόριστος

καθίσταμαι

θηκα

καθίστασαι

θηκες

καθίσταται

Αόριστος

-καταστά-

-καταστά-

-καταστάθηκε

κατέστη

-βάλλομαι → -βλήθηκα

επιβάλλομαι, υποβάλλομαι, αναβάλλομαι, μεταβάλλομαι, καταβάλλομαι, αποβάλλομαι...

- Η συνάντηση αναβλήθηκε για αύριο.
- Για τιμωρία αποβλήθηκε για τρεις μέρες από το σχολείο.

- Οι ασθενείς υποβλήθηκαν σε ιατρικές εξετάσεις.

- Επιβλήθηκε σε όλους τιμωρία γι' αυτό που έκαναν.

- Καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες.

- Μεταβλήθηκαν οι τιμές των προϊόντων.

Λόγιος αόριστος

- Στις εφημερίδες και στον επίσημο λόγο συναντάμε τύπους στον αόριστο με κατάληξη **-n** στο γ' πρόσωπο: *εκλήθη - ελήφθη - ελέγχθη - ετέθη - εστάλη - εβλήθη* και στον πληθυντικό με κατάληξη **-nσαν**: *εκλήθησαν - ελήφθησαν - ελέγχθησαν ...*

- Το μήνυμα ελήφθη. ➤ Το κίριο δεν υπέστη σοβαρές ζημιές.

- Για μερικά από αυτά τα ρήματα δεν υπάρχουν αντίστοιχοι τύποι στη δημοτική. Σε άλλες περιπτώσεις όμως υπάρχουν:
 - διαβάζουμε *ανεκοινώθη*, λέμε *ανακοινώθηκε*
 - διαβάζουμε *προσελήφθησαν*, λέμε *προσλήφθηκαν*

-ίσταμαι → -στάθηκα

λόγιος αόριστος: -έστη

καθίσταμαι / παρίσταμαι / υφίσταμαι

καθιστάμεθα
καθίστασθε
καθίστανται

-κατασταθήκαμε
-κατασταθήκατε
-καταστάθηκαν

κατέστησαν

Αντιστοίχισε.

1. Δεν κατέστη δυνατό να βρεθεί μια λύση.

Το αυτοκίνητο έπαθε μεγάλη ζημιά.

το ρήμα *ίσταμαι* με δύο προθέσεις

-ίσταμαι → -στάθηκα

εγκαθίσταμαι, αντικαθίσταμαι, αποκαθίσταμαι, υποκαθίσταμαι, συμπαρίσταμαι...

Προκλήθηκαν ζημιές στα πλοία.
Οι πειρατές δε συνελήφθησαν.

ρήματα σύνθετα
με προθέσεις

57

2. Το αυτοκίνητο υπέστη μεγάλη ζημιά. Στη δεξίωση παραβρέθηκε και ο πρωθυπουργός.
3. Στη δεξίωση παρέστη και ο πρωθυπουργός. Δεν τα καταφέραμε να βρούμε μια λύση.

Γράψε τις φράσεις σε πιο επίσημο ύφος.

58

✓ Έβαλαν στη θέση του το νέο υπολογιστή. (εγκαθίσταμαι)

→ ~~Ο νέος υπολογιστής εγκαταστάθηκε στη θέση του.~~

1. Έφτιαξαν τις ζημιές. (αποκαθίσταμαι*)

→

2. Άλλαξαν τη χαλασμένη μηχανή. (αντικαθίσταμαι)

→

3. Ο κόσμος ήταν μαζί τους, τους υποστήριξε. (συμπαραστέκομαι)

→

4. Το παλιό φάρμακο άλλαξε, ένα καινούριο πήρε τη θέση του. (υποκαθίσταμαι)

→

► Ο νέος υπολογιστής εγκαταστάθηκε στη θέση του.

► Ο κόσμος ήταν μαζί τους.

Βρες τα ουσιαστικά που αντιστοιχούν στα ρήματα.

-στέλλομαι → -στάληκα λόγιος αόρι-

στος: -εστάλη

59

⚠ ρήμα: τίθεμαι → ουσιαστικό: θέση

✓ Εκτέθηκαν πολύτιμα χειρόγραφα.

→ Έγινε έκθεση πολύτιμων χειρογράφων.

1. Επιτεθήκαμε αιφνιδιαστικά.

→ Η έγινε αιφνιδιαστικά.

2. Στο λογαριασμό κατατέθηκαν 500.000 δραχμές.

→ Έγινε 500.000 στο λογαριασμό μου.

3. Διατέθηκαν τραπέζια για να καθίσουν οι καλεσμένοι.

→ Τα τραπέζια τέθηκαν στητων καλεσμένων.

4. Παρατέθηκε γεύμα προς τιμήν του πρωθυπουργού.

→ Η του γεύματος έγινε προς τιμήν του πρωθυπουργού.

-τίθεμαι → -τέθηκα

διατίθεμαι*, εκτίθεμαι*, επιτίθεμαι*,
κατατίθεμαι*, παρατίθεμαι*...

Αόριστος

επιτέθηκα
επιτέθηκες
επιτέθηκε
επιτεθήκαμε
επιτεθήκατε
επιτέθηκαν

η κλίση του ρήματος

λόγιος αόριστος: -ετέθη

επετέθη
επετέθησαν

η κλίση του ρήματος

Ενεστώτας	Αόριστος	Λόγιος αόριστος
-στέλλομαι	στάληκα	εστάληκα*
-στέλλεσαι	στάληκες	
-στέλλεται	στάληκε	-εστάλη
-στελλόμαστε	σταλήκαμε	
-στέλλεστε	σταλήκατε	
-στέλλονται	στάληκαν	-εστάλησαν

- Μόλις χθες στάληκε το έγγραφο από το υπουργείο. → Το υπουργείο έστειλε το έγγραφο.
- Μετά τις δηλώσεις του υπουργού, ανεστάλη η απεργία των εργαζομένων. → Η απεργία σταμάτησε, ματαιώθηκε προσωρινά.

-λαμβάνομαι → -λήφθηκα λόγιος αόριστος: -ελήφθη

λαμβάνομαι, συλλαμβάνομαι*, αντιλαμβάνομαι...

η κλίση του ρήματος

Αόριστος	Λόγιος αόριστος
-λήφθηκα	
-λήφθηκες	
-λήφθηκε	-ελήφθη
-ληφθήκαμε	
-ληφθήκατε	
-λήφθηκαν	-ελήφθησαν

- Ελήφθη το μήνυμά σου.
- Συνελήφθησαν οι δράστες.
- Όταν αντελήφθη ότι τον παρακολουθούσε η αστυνομία, επιχείρησε να διαφύγει.

60

Γράψε πιο απλά:

- ✓ Ο κλέφτης συνελήφθη*. → τον συνέλαβαν
- ✓ Το μήνυμα ελήφθη. → το έλαβα
- 1. Τα γράμματα εστάλησαν. →
- 2. Η αστυνομία εκλήθη. →
- 3. Τα προβλήματα που ετέθησαν προς συζήτηση ήταν σοβαρά. →

61

Αντιστοιχίσε για να βρεις τη σημασία των ρημάτων.

πρόθεση συν

1. συλλήφθηκε/συνελήφθη* ο κλέφτης → έγινε
2. συγκλήθηκε* συμβούλιο → τον έπιασε η αστυνομία
3. συνάχθηκε το πλήθος → μαζεύτηκε σε ένα μέρος
4. συστάθηκαν* οι επιτροπές → φτιάχτηκαν

Προκλήθηκαν ζημιές στα πλοία.
Οι πειρατές δε συνελήφθησαν.

ρήματα σύνθετα
με προθέσεις

62

Αντιστοιχίσε και βρες τη λέξη που συμπληρώνει σωστά το κάθε ρήμα. — πρόθεση προ

προκλήθηκαν*
προλήφθηκε*
προτάθηκαν
προάχθηκε*
προβλήθηκε*

προ

μια ταινία στον κινηματογράφο
μέτρα για να λυθεί το πρόβλημα
στη δουλειά του
ζημιές από τους κακοποιούς
η ασθένεια

63

Βρες το ρήμα στον ενεστώτα. — πρόθεση παρα

✓ Οι επιβάτες παρακλήθηκαν να επιβιβαστούν στο αεροπλάνο. → παρακαλούμαι

1. Τα δώρα παραλήφθηκαν από τους νεόνυμφους. →

2. Ο αγώνας παρατάθηκε. →

3. Τα προϊόντα παράχθηκαν στην Ελλάδα. →

4. Πλούσιο γεύμα παρατέθηκε/ παρετέθη* στους καλεσμένους. →

5. Στη γιορτή παρέστη* και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. →

64

Ποια ξεχωριστά κομμάτια βρίσκεις στα υπογραμμισμένα σύνθετα ρήματα; ρήματα με διπλές προθέσεις

✓ Τα σύνορα του νέου κράτους επεκτάθηκαν*.

επί + εκ + τείνομαι

1. Η γραμμή του μετρό θα προεκταθεί* και θα δημιουργηθούν και άλλοι σταθμοί.
.....

2. Από τα μαθηματικά ξέρουμε ότι: αν $A=B$ και $B=\Gamma$, συνεπάγεται* ότι $A=\Gamma$.
.....

3. Οι εξετάσεις του Ιουνίου επαναλήφθηκαν το Σεπτέμβρη.
.....

4. Αυτό το σπίτι εγκαταλείφθηκε από τους ιδιοκτήτες του.
.....

5. Οι φίλοι μας μας συμπαραστάθηκαν* πολύ σ' αυτήν τη δύσκολη στιγμή.
.....

6. Τον απέλυσαν από τη δουλειά αλλά την επόμενη χρονιά επαναπροσλήφθηκε.
.....

7. Μετά από λίγο, η ηρεμία και η τάξη αποκαταστάθηκαν*.
.....

Γράψε σε πιο επίσημο ύφος (όπως στις εφημερίδες).

65

απλό και επίσημο ύφος

- ✓ Έγινε παράταση της προθεσμίας. → Παρατάθηκε η προθεσμία.
- ✓ Συνέλαβαν τον κλέφτη στο σπίτι του. → Ο κλέφτης συνελήφθη στο σπίτι του.

1. Στη συνάντηση έγιναν προτάσεις για τη λύση του ζητήματος.
→
2. Μετά τα επεισόδια δε θα γίνει επανάληψη των αγώνων στο γήπεδο της ομάδας.
→
3. Έδωσαν παράταση πέντε λεπών στο ημίχρονο.
→
4. Οι γιατροί υπέβαλαν τον ασθενή σε μια ειδική θεραπεία για τριχόπτωση.
→
5. Δεν έχουν κάνει προβλέψεις για τον αυριανό καιρό.
→
6. Οι κάτοικοι κάλεσαν την αστυνομία μόλις άκουσαν τις κραυγές.
→
7. Έγινε τελικά αντικατάσταση των ελαττωματικών προϊόντων με καινούρια.
→

66

Συμπλήρωσε τα κενά με τα ρήματα από τις παρενθέσεις.

εξάσκηση
στο σχηματισμό

Το συμβούλιο των θεών

Ενώ ο Οδυσσέας βρισκόταν στο νησί της Καλυψώς, πάνω στον Όλυμπο (συγκαλούμαι) συμβούλιο από τους θεούς. Και αφού ο Ποσειδώνας, που μισούσε τον Οδυσσέα, έλειπε από το συμβούλιο, (προτείνομαι) από την Αθηνά να σταλεί ο Οδυσσέας πίσω στην πατρίδα του. Αφού οι άλλοι θεοί συμφώνησαν, (στέλνομαι) ο Ερμής για να πει στην Καλυψώ να αφήσει τον Οδυσσέα ελεύθερο να γυρίσει στην πατρίδα του. Επίσης..... (ανατίθεμαι*) στην Αθηνά να πάει να βρει τον Τηλέμαχο, το γιο του Οδυσσέα, και να του μιλήσει. Πραγματι-

κά, έτσι έγιναν όλα. Ο θεός Ποσειδώνας, όταν (αντιλαμβάνομαι) ότι οι θεοί βοηθούν τον Οδυσσέα, θύμωσε πολύ και (προσβάλλομαι*). Αμέσως, στη θάλασσα..... (προκαλούμαι*) μεγάλη τρικυμία. Ο γυρισμός του Οδυσσέα στην πατρίδα (αναβάλλομαι*) για άλλη μια φορά.

Προκλήθηκαν ζημιές στα πλοία.
Οι πειρατές δε συνελήφθησαν.

67

~~Γράψε ξανά το κείμενο αλλάζοντας τις υπογραμμισμένες φράσεις με απλές, που σημαίνουν το ίδιο.~~

Ο θεός Διόνυσος και οι πειρατές

Μια φορά κι έναν καιρό, στα πολύ παλιά χρόνια, ένα νέο παλικάρι πήγαινε περίπατο στην ακρογιαλιά, σε κάποιο ακρωτήρι. Τον έλεγαν Διόνυσο και καταγόταν από ξακουστούς γονείς. Εκεί που περπατούσε, είδε να προβάλλει μέσα από τη θάλασσα ένα καράβι. Όσπου να το καλοδεεί, του επιτέθηκαν οι άντρες του καραβιού. Ήταν πειρατές που τους έφερε, καθώς λένε, η ώρα η κακή. Είδαν το λεβεντόπαιδο* και σε μια στιγμή συνάχθηκαν γύρω του και τον συνέλαβαν. Αυτός δεν αντιστάθηκε καθόλου. Μάλιστα, άρχισε να γελάει παρόλο που περιβαλλόταν με σκοινιά, γιατί μετά από λίγο τα σκοινιά γλιστρούσαν κι έπεφταν από τα χέρια και τα πόδια του.

Ο τιμονιέρης, που παρακολουθούσε το αικμάλωτο παλικάρι, κάπι αντιλήφθηκε και αντιπαράτεθηκε στους συντρόφους του με τούτα τα λόγια:

- Ευλογημένοι άνθρωποι, δε βλέπετε ότι συλλάβατε ένα μεγάλο θεό; Θέλετε τώρα να τον κρατήσετε και δεμένο;

Μα τα λόγια του τιμονιέρη δε λήφθηκαν από κανέναν υπόψη*...

✓ καταγόταν από ξακουστούς γονείς: *είχε ξακουστούς γονείς*

.....

68

~~Βρες ποιο ρήμα ταιριάζει στη σημασία της φράσης που δίνεται στην παραένθεση.~~ ρήματα από τα σχολικά βιβλία

- ✓ Τα θύματα του ναυαγίου ... *ανήλθαν*...σε εκατοντάδες.
(=ο αριθμός τους έφτασε)
α) ανήλθαν* β) προήλθαν* γ) συνήλθαν* δ) επανήλθαν*
- 1. Τα σχέδια των πειρατών , όταν ξαφνικά έπιασε μεγάλη φουρτούνα.
(=χάλασαν)
α) ανατράπηκαν* β) παραπήθηκαν γ) απαλλάχτηκαν* δ) διαδέχτηκαν*
- 2. Η αντίσταση των ιθαγενών
(=υπερικήθηκε, μηδενίστηκε)
α) εκτελέστηκε* β) εξουδετερώθηκε* γ) αναγνωρίστηκε δ) αναφέρθηκε
- 3. Το πλήρωμα του καραβιού , επειδή δεν ήθελε να συνεχίσει το ταξίδι.
(=έκανε επανάσταση, ξεσηκώθηκε)
α) εντάχθηκε* β) επεκτάθηκε γ) εξεγέρθηκε* δ) διακρίθηκε*
- 4. Η τάξη και η ηρεμία στο πλοίο όταν ο καπετάνιος αποφάσισε να γυρίσουν πίσω.
(=επικράτησαν και πάλι)
α) μεταβιβάστηκαν* β) συνεργάστηκαν γ) αποκαταστάθηκαν δ) εκφράστηκαν
- 5. Οι πειρατές πολέμησαν με το ξένο καράβι αλλά τελικά
(=νικήθηκαν)
α) ανακηρύχτηκαν* β) διαδέχτηκαν γ) αναδείχτηκαν* δ) ηττήθηκαν*
- 6. διάταγμα που όριζε την ποινή του θανάτου ως τιμωρία για τους πειρατές.
(=γράφτηκε και ανακοινώθηκε)
α) επαναλήφθηκε β) διαδόθηκε* γ) εκδόθηκε δ) ανακαλύφθηκε
- 7. Στους κουρσάρους από την κυβέρνηση η άδεια να επιτίθενται στα εχθρικά πλοία.
(=δόθηκε)
α) συγκεντρώθηκε β) επεξεργάστηκε γ) παραχωρήθηκε* δ) αποκαταστάθηκε

69

Φτιάξε δικές σου προτάσεις με τα παρακάτω ρήματα στον αόριστο.

- απαλλάσσομαι
- εντάσσομαι
- εξεγείρομαι
- ανακηρύσσομαι
- ηπώμαι
- διαδίδομαι
- παραχωρούμαι

Πειρατές και κουρσάροι

Στην πειρατεία οι άνθρωποι έκαναν επιθέσεις για δικό τους όφελος* και με το δικό τους πλοίο. Τα πλούτη συγκεντρώνονταν στο πλοίο και άνθρωποι συλλαμβάνονταν και πουλιόταν ως σκλάβοι. Πολλές φορές συμπλέκονταν* με τους αντιπάλους τους και σφάζονται. Αντίθετα, ο κουρσάρος ενδιαφερόταν για τη φθορά* των εχθρικών πλοίων. Οι άνθρωποι που αιχμαλωτίζονταν συχνά εγκαταλείπονταν στο έλεος του θεού. Οι κουρσάροι ακολουθούσαν ορισμένους νόμους: Για παράδειγμα, δεν επιτρεπόταν να συλληφθούν πλοία αγκυροβολημένα μέσα στο λιμάνι, αλλά μόνο όταν έπλεαν στο πέλαγος. Η λεία* έπρεπε να είναι νόμιμη και αποδιδόταν* στο κράτος. Η άδεια του κουρσάρου εκδιδόταν από το κράτος και η ανύψωση της σημαίας επιτρεπόταν μόνο μετά από άδεια των τοπικών αρχών.

Παρακείμενος

- △ Θείε, έχεις βρεθεί ποτέ σε κίνδυνο μέσα στη θάλασσα;
- Και βέβαια έχω βρεθεί, πολλές φορές. Έχω αναμετρηθεί με σμέρνες*, έχω παρασυρθεί από ρεύματα, έχω χαθεί σε σπηλιές... Μια φορά μάλιστα, συναντήθηκα με έναν τεράστιο καρχαρία...

Αυτός μου επιτέθηκε πρώτος. Εγώ ποτέ δεν έχω επιτεθεί σε άνθρωπο!!!

Πώς σχηματίζω τον παρακείμενο

έχω
έχεις
έχει
έχουμε
έχετε
έχουν

βρεθ εί

παρακείμενος = έχω + θέμα αορίστου } εί

Αυτός ο τύπος μας θυμίζει το γ' πρόσωπο της υποτακτικής ή του μέλλοντα.

(θα/να) βρεθεί
(θα/να) αγοραστεί
(θα/να) παιχτεί
(θα/να) γραφτεί

Έχεις φοβηθεί ποτέ μέσα στη θάλασσα;

Ναι αμέ!

Πότε φοβήθηκες;

Φοβήθηκα μία φορά που είδα μπροστά μου ένα τεράστιο χταπόδι!!!

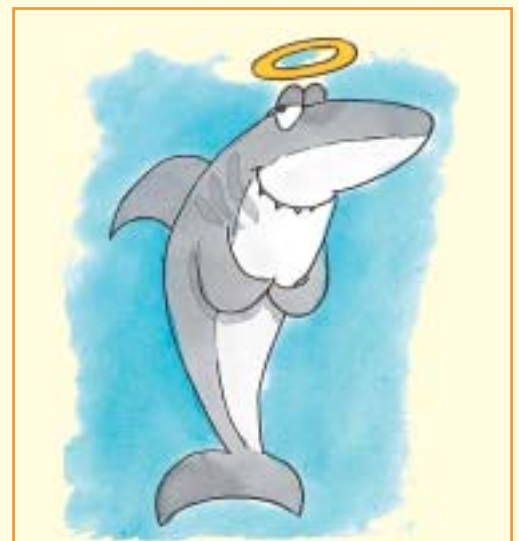

Ο παρακείμενος δηλώνει μια πράξη που έγινε πριν (στο παρελθόν).

Τη στιγμή που μιλάμε, η πράξη αυτή έχει τελειώσει αλλά φαίνονται ακόμα κάποιες συνέπειες, κάποια αποτελέσματά της.

Ο (παρακείμενος) έχω φοβηθεί σημαίνει ότι κάποια στιγμή στο παρελθόν μου συνέβη κάτι και άρα, αυτή τη στιγμή που μιλάω, ξέρω τι σημαίνει φόβος (με ενδιαφέρει το αποτέλεσμα της πράξης και στο παρόν).

Ο (αόριστος) φοβήθηκα δηλώνει μια πράξη που έγινε στο παρελθόν, τελείωσε και δε σκέφτομαι τις συνέπειές της.

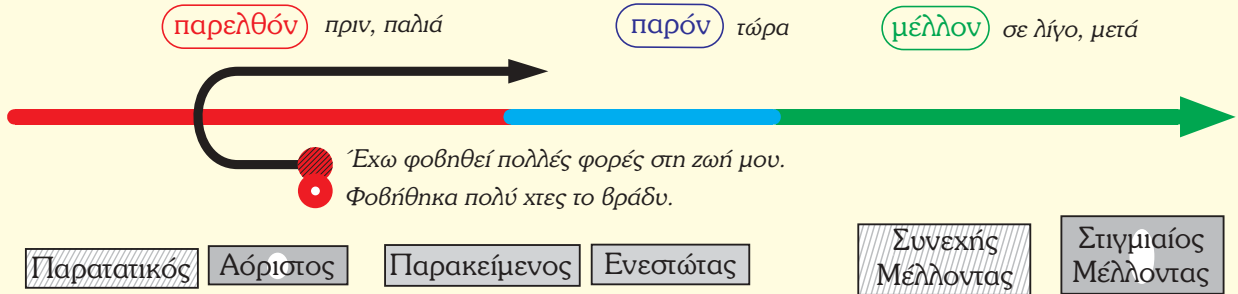

Έχει διαπισωθεί* πως, από τα 250 είδη καρχαρία που υπάρχουν, μόνο καμιά εικοσαριά είναι επικίνδυνα. Ο λευκός καρχαρίας έχει αποδειχθεί * πιο επιθετικός από άλλα είδη.

Έχω φοβηθεί πολλές φορές στη ζωή μου!

παρακείμενος

1

Φτιάξτε μικρές φράσεις στον παρακείμενο.

✓ Φαντάζομαι / οι φάλαινες τραγουδάνε;
 Έχετε ποτέ φανταστεί ότι οι φάλαινες τραγουδάνε;

1. Σκέφτομαι / να εξερευνήσετε το βυθό;
2. Αναρωτιέμαι / πώς κοιμούνται τα ψάρια μέσα στο νερό;
3. Χρειάζομαι / βοήθεια μέσα στη θάλασσα;
4. Διδάσκομαι / πώς να σώζετε κάποιον που κινδυνεύει;
5. Ασχολούμαι / με το ψάρεμα;

εξάσκηση στο σχηματισμό

2

Πώς έχουν διαμορφωθεί οι απόψεις μας για τους λευκούς καρχαρίες; Συμπλήρωσε το ρήμα στον παρακείμενο.

1. Παλιά θεωρούσαμε ότι ο λευκός καρχαρίας είναι ανθρωποφάγος από επιλογή. Σήμερα(αποδέχομαι) ότι σχεδόν πάντα ο καρχαρίας επιτίθεται μόνο σε κίτρινους κίτρινους, επειδή νομίζει ότι είναι το κανονικό του θήραμα*.
2. Παλιά σκεφτόμασταν ότι, μόλις ο λευκός καρχαρίας μυρίσει αίμα, ορμάει και επιτίθεται. Σήμερα, όμως,(αποδεικνύομαι*) ότι τρία στα τέσσερα θύματα επιζούν, γιατί ο καρχαρίας αναγνωρίζει ότι έκανε λάθος και δεν επιστρέφει να δαγκώσει ξανά.
3. Παλιά φανταζόμασταν ότι οι λευκοί καρχαρίες έκαναν επιθέσεις στο κέντρο της θάλασσας(επιβεβαιώνομαι*) ότι πλησιάζουν τα σκάφη από περιέργεια.

εξάσκηση στο σχηματισμό -απαιτητικό λεξιλόγιο-

- Ξέρεις πώς λέγεται ο καρχαρίας του γλυκού νερού;
- Όχι.
- Ζαχαρίας!!!

3

εξάσκηση στη σημασία
-απαιτητικό λεξιλόγιο-

Ο **έχουν μειωθεί** - έχει ανακαλυφθεί ειδών καρχαρία
έχουν σκοτωθεί - έχει αυξηθεί - έχει ανακηρυχτεί
 Σύμφωνα με τη WWF, ο αριθμός των καρχαριών που
 στη Χαβάν για τα περύγιά τους
 από το 1991 μέχρι σήμερα κα-
 τά 2000%. Η αξία του καρχαρία από
 τους ψαράδες οι οποίοι τους κυνηγούν με μανία, κόβουν
 τα περύγια, τα πουλούν και πετούν το υπόλοιπο σώμα
 του ψαριού.
 Ο λευκός καρχαρίας προστατευόμενο
 είδος στην Αυστραλία, στη Νότια Αφρική, στις Μαλβίδες (Ινδικός
 ωκεανός) και σε ορισμένα μέρη των ΗΠΑ.

Διάλεξε το σωστό.

Φράσεις που πηγαίνουν...

...με παρακείμενο

εδώ και..., ήδη, ποτέ μέχρι τώρα, δύο μέρες τώρα, τον τελευταίο καιρό

...με αόριστο

πριν από, το 19..., το Δεκέμβριο..., χτες, τότε, παλιά, από τότε που...

4

✓ Έχει θεραπευτεί από την αρρώστια του*εδώ και*...δύο εβδομάδες.

α) εδώ και β) πριν από

φράσεις που πηγαίνουν
με παρακείμενο

1. δεν έχουμε τηλεφωνηθεί.

α) Τον τελευταίο καιρό β) Πριν από λίγο καιρό

2. Δεν έχουμε συναντηθεί

α) δυο μέρες τώρα β) πριν από δυο μέρες

3. Δεν έχουμε ασχοληθεί με τους καρχαρίες.....

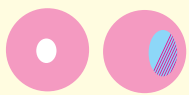
α) ποτέ μέχρι τώρα β) παλιά

4. Έχουν.....πληροφορηθεί το νέο.

α) ήδη β) τότε

Τι λέει ο θεός στον καπετάνιο; Συνέχισε όπως στο παράδειγμα.

Μια μέρα, την ώρα που βρίσκονταν στη θάλασσα, το καϊκι έπαθε ζημιά. Ξαφνικά έσβησε η μηχανή. Ο θεός πήγε να δει τι συμβαίνει.

5

Τι συνέβη;

Πώς είναι τώρα η κατάσταση; χρήση των δύο χρόνων

- Καταστράφηκε το σύστημα ψύξης της μηχανής.
 - Η μηχανή υπερθερμάνθηκε*.
 - Το όριο ασφαλείας ξεπεράστηκε.

Μετά
Ευτυχώς

- ... η ζημιά... ταθθηκε. →
- ... η ζημιά.....
- ... το σύστημα ψύξης επισκευάστηκε. →

Το σύστημα ψύξης έχει καταστραφεί, η μηχανή.....

... το σύστημα ψύξης.....

6

Τι λέει ο καπετάνιος;

εξάσκηση στο σχηματισμό

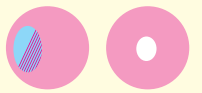
✓ Η μηχανή είναι επισκευασμένη.
 → Η μηχανή έχει επισκευαστεί.

1. Η βλάβη είναι διορθωμένη.
.....
2. Η θερμοκρασία είναι ρυθμισμένη.
.....
3. Η μηχανή είναι δοκιμασμένη/ελεγμένη.
.....

**Βάλτε το ρήμα σε παρακείμενο ή σε αόριστο.
 Παρατήρησε αν υπάρχει κάποια πρόταση όπου**

Είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε.

εξάσκηση στη χρήση

ταιριάζουν και οι δύο χρόνοι.

γνωρίζομαι

- α) Οι γονείς μου πριν από δεκαπέντε χρόνια.
- β) Οι γονείς μου εδώ και δεκαπέντε χρόνια.
- γ) Οι γονείς μου από το 1983.
- δ) Οι γονείς μου το 1983.

κοιμάμαι

- α) Δεν για δύο εικοσιτετράωρα, γι' αυτό φαίνομαι κουρασμένος.
- β) Δεν καθόλου καλά χτες το βράδυ, γιατί έκανε πολλή ζέστη.
- γ) Δεν τρία βράδια τώρα.
- δ) Δεν ούτε ένα βράδυ από τότε που γνώρισα τη Μαρία.

ετοιμάζομαι

- α) εδώ και μία ώρα και την περιμένω.
- β) πριν τις πέντε.
- γ) από τη μία η ώρα και περιμένω να έρθει.
- δ) νωρίς, γι' αυτό μας έμεινε ώρα να κάνουμε μια βόλτα στην παραλία.

στενοχωριέμαι

- α) Δεν ποτέ τόσο πολύ στη ζωή της, όσο τώρα που έμαθε αυτό το νέο.
- β) Δε καθόλου όταν είδε την ταινία «Απέραντο γαλάζιο».
- γ) Δε καθόλου, παρόλο που το τέλος της ταινίας ήταν δραματικό.
- δ) πολύ, επειδή εδώ και δύο εβδομάδες έχει χάσει το σκύλο της.

ασχολούμαι

Παρουσιάστηκε μια βλάβη αλλά
 τώρα έχει διορθωθεί.

παρακείμενος
 - αόριστος

- α) Η Μαρία πολλές φορές με θαλάσσια σπορ.
- β) Η Μαρία μία ώρα με το ντύσιμο της και μετά βγήκε έξω.
- γ) Η Μαρία πολλή ώρα με το καθάρισμα των ψαριών.
- δ) Η Μαρία πολύ τον τελευταίο καιρό με την ιστιοπλοΐα.

βρίσκομαι

- α) Οι ναυαγοί πριν από μία ώρα.
- β) Οι ναυαγοί δε ακόμα.
- γ) Οι ναυαγοί ήδη.
- δ) Οι ναυαγοί εγκαίρως.

Στις παρακάτω προτάσεις αλλάξτε τον αόριστο με παρακείμενο. Θα δείτε ότι και οι δύο χρόνοι ταιριάζουν το ίδιο καλά!

παράλληλη χρήση των δύο χρόνων

✓ Την περασμένη βδομάδα γνώρισα ένα κορίτσι αλλά δεν είμαι τόσο σίγουρος γι' αυτήν, γιατί δε γνωριστήκαμε ακόμα καλά. Την περασμένη βδομάδα γνώρισα ένα κορίτσι αλλά δεν είμαι τόσο σίγουρος γι' αυτήν, γιατί δεν έχουμε γνωριστεί ακόμα καλά.

1. Πόσα χρήματα μαζεύτηκαν για την εκδρομή;

2. Ντύθηκαν και περιμένουν να έρθει ο θεός τους.

3. Τον παίρνω τηλέφωνο αλλά δεν τον βρίσκω. Εξαφανίστηκε!

4. Δεν ετοιμάστηκα ακόμα. Θα είμαι έτοιμος σε δέκα λεπτά.

5. Παιδιά, από πού δανειστήκατε αυτά τα χρήματα;

Πότε ανακαλύφθηκε η Αμερική;

Η Αμερική πήρε το όνομά της από τον Ιταλό Αμέρικο Βεσπούτσι.

Σε μερικές περιπτώσεις, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αόριστο ή παρακείμενο στην ίδια πρόταση, χωρίς μεγάλη διαφορά στο νόημα.

Υπερσυντέλικος

νωσ ανακαλυφθεί από τον επίσης Ιταλό Χριστόφορο Κολόμβο, ο οποίος πέθανε χωρίς να μάθει ποτέ ότι είχε επισκεφθεί μια καινούρια ήπειρο.

Πώς σχηματίζω τον υπερσυντέλικο

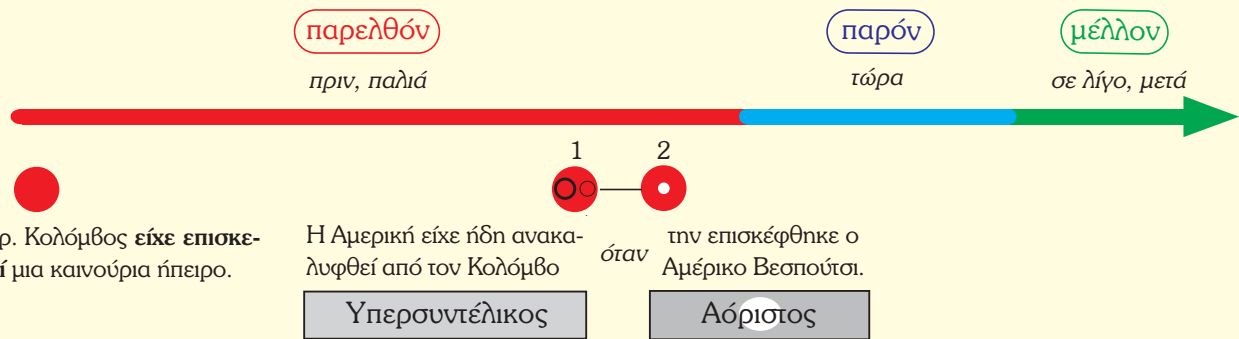
είχα είχες είχε είχαμε είχατε είχαν	επισκεφθ	εί	υπερσυντέλικος = είχα + $\left. \begin{matrix} \text{θέμα} \\ \text{αορίστου} \end{matrix} \right\} \text{εί}$
			είχα + τύπος -εί του παρακειμένου έχω επισκεφθεί → είχα επισκεφθεί έχω ταλαιπωρηθεί → είχα ταλαιπωρηθεί

9

1. Ο Κολόμβος δεν (φαντάζομαι) ότι υπήρχε μια ανεξερευνητή ^{εξάσκηση στο} ήπειρος.
2. Πριν από το 15ο αιώνα, η Αμερική και η Αφρική δεν (εξερευνούμαι) από τους Ευρωπαίους.
3. Όταν γύριζαν από τα ταξίδια τους, οι εξερευνητές δεν έγραφαν μόνο αυτά που είχαν δει αλλά και αυτά που (ονειρεύομαι).
4. Πολλοί άνθρωποι εκείνης της εποχής διάβάζαν βιβλία με ιστορίες που (γράφομαι) από τους εξερευνητές.

Πότε χρησιμοποιούμε τον υπερσυντέλικο

- Για να μιλήσουμε για (πράγματα που μας φαίνονται πολύ παλιά). Μπορούμε να βάλουμε και τον αόριστο αλλά τότε δε δίνουμε την ιδέα του πολύ παλιού, του μακρινού παρελθόντος.
 - Εκείνη την εποχή η Αμερική δεν **είχε** ακόμα **εξερευνηθεί**.
 - Μια μέρα **είχαμε ανοικτεί** στα βαθιά με τη βάρκα και ψαρεύαμε.
- Όταν μιλάμε για (κάτι που έγινε στο παρελθόν πριν από κάτι άλλο που επίσης έγινε στο παρελθόν).
 - Το πλοίο **είχε βυθιστεί** όταν έφτασε η βοήθεια.
 - Ο Χριστόφορος Κολόμβος **είχε ήδη επισκεφθεί** την Αμερική πριν φτάσει εκεί ο Αμέρικο Βεσπούτσι.

10 Συμπλήρωσε τα κενά.

Ατύχημα στη θάλασσα. Φωτιά στο πλοίο!

χρήση υπερσυντέλικου:
μακρινό παρελθόν

1. Όταν έφτασε η βοήθεια, η φωτιά στο πλοίοήδη (απλώνομαι).
2. Το κακό είναι ότι η ένταση του ανέμου δεν (μειώνομαι) καθόλου.
3. Το λιμεναρχείο (ενημερώνομαι) για την κατάσταση.
4.(σελννομαι) σήμα κινδύνου, όταν χάλασε ο ασύρματος.
5. Ευτυχώς, οι επιβάτες ήδη (αποβιβάζομαι*) όταν το πλοίο άρχισε να βυθίζεται.

• Ο υπερσυντέλικος δηλώνει και μια πράξη που έγινε πριν από κάποια άλλη στο παρελθόν.
είχα ήδη..... όταν..., δεν είχα ακόμη..... όταν....

χρήση υπερσυντέλικου:
μια πράξη πριν από άλλη

11

✓ πρώτα: το πλοίο φάνηκε στον ορίζοντα

ύστερα: αυτός κατέβηκε στο λιμάνι

Το πλοίο είχε ήδη φανεί στον ορίζοντα όταν αυτός κατέβηκε στο λιμάνι.

1. πρώτα: εμείς βαρεθήκαμε
ύστερα: ήρθε ο θεός μου με το αυτοκίνητο
.....
2. πρώτα: ο Βασίλης (ποτέ μέχρι τότε) δεν ασχολήθηκε με το ψάρεμα
ύστερα: πήγε στην Κεφαλλονιά
.....
.....
3. πρώτα: κουράστηκε να κολυμπάει
ύστερα: είδε μακριά μια σεριά
.....
.....
4. πρώτα: δεν εξασκήθηκα (ακόμα) καλά στην ιστιοσανίδα
ύστερα: έγιναν οι πρώτοι αγώνες
.....
.....
5. πρώτα: επειδή δε συνεννοήθηκαν* καλά
ύστερα: δεν κατάφεραν να συναντηθούν
.....
.....

Κοίταξε τα υπογραμμισμένα ρήματα. Μπορούμε να βάλουμε αόριστο στη θέση του υπερσυντέλικου;
Η ερωτευμένη φάλαινα

12

Είχα διαβάσει μια φορά μια ιστορία με μια φάλαινα που είχε ερωτευτεί τον καπετάνιο ενός πλοίου και τον ακολουθούσε παντού. Καθώς το καράβι ταξίδευε, η φάλαινα εμφανιζόταν μπροστά του και τον κοίταζε γεμάτη έρωτα.

Ο καπετάνιος, που ήταν ένας Άγγλος ευγενής, είχε αρραβωνιαστεί μια κοπέλα που τον περίμενε στη στεριά να γυρίσει από το ταξίδι του για να παντρευτούν. Όμως, η ερωτευμένη φάλαινα είχε αποφασίσει να κερδίσει για πάντα τον αγαπημένο της. Έτσι, ενώ ο κόσμος είχε μαζευτεί στην προκυμαία* του λιμανιού για να υποδεχτεί τον Άγγλο ευγενή, η φάλαινα όρμησε στην προκυμαία και την έσπρωξε με δύναμη. Έφτασε κο-

ντά στον αγαπημένο της και του έριξε μια ακαταμάχητη* ματιά. Τότε εκείνος ανέβηκε στη ράχη της και μαζί εξαφανίστηκαν στο πέλαγος...

Φτιάξε προτάσεις με πράγματα που έκανες παλιά. Χρησιμοποίησε υπερσυντέλικο.

✓ Μια φορά είχα ονειρευτεί ότι ήμουν πολύ πλούσιος...

✓ Κάποτε είχαμε επισκεφτεί την Κεφαλλονιά αλλά ήμουν πολύ μικρή τότε...

● Ο υπερσυντέλικος εδώ δηλώνει κάτι που έγινε πολύ παλιά. Μαζί του συναντάμε φράσεις όπως: **τότε, παλιά, κάποτε, μια φορά...**

13

.....

.....

.....

.....

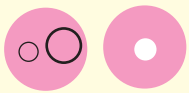
Συμπλήρωσε τα κενά με υπερσυντέλικο.

14

Ιστορίες για τους πειρατές το 150 μ.Χ.

Εξάσκηση στο σχηματισμό

«Στο Κορακήσιο ακρωτήριο*, στην άκρη της Κιλικίας*,(χτίζομαι) αποθήκες και μαγαζιά όπου φυλαγόταν η λεία* των πειρατών. Οι πιο ασυμβίβαστοι άνθρωποι(συγκεντρώνομαι) εκεί. Άνθρωποι που το μοναδικό επάγγελμα που γνώριζαν και αυτοί και οι πατεράδες και οι παππούδες τους ήταν η ληστεία και η πειρατεία, άνθρωποι που(καταστρέφομαι) οικονομικά από τους συνεχείς πολέμους, τυχοδιώκτες* διψασμένοι για περιπέτειες που έμπαιναν στα καράβια, όργωναν τις θάλασσες και ρήμαζαν* τις πολιτείες. Τολμηροί και αποφασιστικοί, (βαριέμαι) να κάνουν τους μισθοφόρους* και τα έβαζαν με* θεούς και ανθρώπους, χωρίς να ξέρουν τι σημαίνει φόβος και οίκτος*. Αυτά που διηγούνται οι γριές για τον πλούτο και τη δύναμη των πειρατών ξεπερνούν κάθε φαντασία. Τετρακόσιες πόλεις..... (κυριεύομαι) και(ληηλατούμαι)* από τους στόλους* τους. Τα πιο λαμπρά ιερά(παραδίνονται) στις φλόγες από τους πειρατές».

Ο Κολόμβος επισκέφθηκε μια ήπειρο που δεν είχε μέχρι τότε ανακαλυφθεί.

αόριστος
υπερσυντέλικος

15

Στις παρακάτω προτάσεις να συμπληρώσεις τα κενά με αόριστο ή υπερσυντέλικο.

εξάσκηση στη χρήση

φαντάζομαι

Ποτέ του δεν ότι θα ανακάλυπτε μια καινούρια ήπειρο.

Τι , ότι δε θα σε βοηθήσω αν με έχεις ανάγκη;

χρειάζομαι

Μέχρι τότε δεν βοήθεια. Τα κατάφερε μια χαρά μόνος του. Τελευταία, όμως, έχει προβλήματα με την υγεία του.

..... τη βοήθεια του γιατρού, γι' αυτό τον καλέσαμε να έρθει.

αποφασίζεται

Τελικά να μη φορτωθούν όλες οι προμήθειες* στο πλοίο.

Λίγο νωρίτερα να μιλήσει κάποιος από το πλήρωμα* αλλά μπροστά στον καπετάνιο κανείς δεν τόλμησε να πει κουβέντα.

πληρώνομαι

Ο άνθρωπος αυτός πολύ καλά γι' αυτήν τη δουλειά.

Ποτέ ως τότε δεν καλύτερα.

αποδεικνύομαι*

Μέχρι την εποχή του Μεσαίωνα, δεν ότι η Γη είναι στρογγυλή.

Αυτό όταν ο Μαγγελάνος έκανε τον πρώτο περίπλου της Γης.

16

Αόριστος ή υπερσυντέλικος; Διόρθωσε τα λάθη (αν υπάρχουν).

εξάσκηση στη χρήση

✓ Χτες την ^{είδα}είκα δει στο σχολείο και ^{ασχοληθήκαμε}είκαμε ασχοληθεί με τις επαναληπτικές ασκήσεις.

1. Όταν ρωτήθηκαν για τα ταξίδια τους, απάντησαν ότι είχαν παραξενευτεί από αυτά που είχαν δει.

2. Όταν ζήτησε τη βοήθεια του βασιλιά, αυτός είχε αρνηθεί.

3. Δε φορτώθηκε ακόμα το πλοίο, όταν δόθηκε η διαταγή να ξεκινήσουμε.

4. Δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμα η έρευνα, όταν αναγκάστηκαν να σταματήσουν.

5. Δεν είχαν ενδιαφερθεί ποτέ μέχρι τώρα για αυτόν, μέχρι που είχε μαθευτεί ότι κληρονόμησε* μια μεγάλη περιουσία.

6. Είχε τσαντιστεί* τόσο πολύ που δεν μπορούσες να του μιλήσεις.

Βάλτε το ρήμα σε παρακείμενο, αόριστο και υπερσυντέλικο.

διάκριση στη χρήση των
τριών χρόνων

φαντάζομαι

α) Ποτέ μου δεν ότι οι φάλαινες τραγουδάνε, μέχρι που το άκουσα στο ρα-

β) ποτέ σου ότι σου επιτίθεται ένας καρχαρίας;

γ) μισα ότι είδα έναν καρχαρία. -Δεν υπάρχουν καρχαρίες εδώ. Μάλλον το

α) ξίδι, όλα τα τρόφιμα

β) του

κ) κουπί.

γ) ήσω άλλο. από την κούραση.

βυθίζομαι

α) Το πλοίο πολύ γρήγορα. Δεν προλάβαμε να κάνουμε τίποτα.

β) Το πλοίοήδη όταν φτάσαμε στον τόπο του ναυαγίου.

γ) Σ' αυτό το σημείο η θάλασσα είναι πολύ επικίνδυνη. Πολλά πλοία εδώ.

ακούγομαι

α) Ξαφνικά ένας θόρυβος.

β) Δεν τίποτα τέτοιο μέχρι τώρα.

γ) Παλιά πολλές ιστορίες για αυτό τον άνθρωπο.

διασώζομαι

α) Από τους επιβάτες του πλοίου μέχρι στιγμής εκατόν πενήντα τέσσερα άτομα. Αναζητούνται κι άλλοι διασωθέντες*.

β) Καπετάνιε! Βλέπω στεριά! Επιτέλους

γ) Οι ναυαγοί που, αφού έμειναν για λίγες μέρες στο νοσοκομείο, γύρισαν στις οικογένειές τους.

μαζεύομαι

α) Ρίξαμε στη θάλασσα λίγο ψωμί και αμέσως ένα σωρό ψάρια.

β) γύρω από τη φωτιά και χορεύουν.

γ) Όταν ξυπνήσαμε, είδαμε ότι γύρω μας ιθαγενείς* του νησιού και μας κοιτάζανε.

Διάλεξε το σωστό χρόνο.

Πολλοί άνθρωποι, κατά το Μεσαίωνα, πίστευαν πως η

18

Η Γη ήταν επίπεδη. Έτσι, η Γη παρουσιάζοταν / παρουσιάστηκε από τους μεσαιωνικούς χάρτες ως επίπεδη με τρεις μόνο ηπείρους: Ευρώπη, Ασία και Αφρική. Αυτές μόνο έχουν επισκεφτεί / είχαν επισκεφτεί οι άνθρωποι μέχρι τότε. Πολλοί όμως πίστευαν ότι υπήρχαν μέρη του κόσμου, τα οποία δεν είχαν εξερευνηθεί / εξερευνηθήκαν ακόμα. Οι ταξιδιωτικές ιστορίες που είχαν γραφτεί / έχουν γραφτεί από τολμηρούς τυχοδιώκτες* αγαπιόντουσαν / αγαπήθηκαν πολύ. Μιλούσαν για μακρινές πολιτείες, εξωτικούς λαούς, μυθικά πλούτη, στοιχειωμένα* δάση ή βουνά που μετακινούνταν / έχουν μετακινηθεί. Στα τέλη του 15ου αιώνα, πολλοί λόγιοι ήταν έτοιμοι να δεχτούν την άποψη ότι η Γη είναι στρογγυλή. Αυτό όμως μέχρι τότε δεν είχε αποδειχτεί / αποδείχτηκε.

Το 1492, ο Χριστόφορος Κολόμβος ξεκίνησε για το άγνωστο σαλπάρντας* από τη νότια Ισπανία. Στα τέσσερα ταξίδια που έκανε, έφτασε στις Μπαχάμες, στην Κούβα, στη Βενεζουέλα αλλά πέθανε πιστεύοντας ότι αποβιβαζόταν / είχε αποβιβαστεί* στην Ασία. Στην πραγματικότητα, μια καινού-

ρια ήπειρος, η Αμερική, ανακαλυπτόταν / είχε ανακαλυφθεί από αυτό τον ανήσυχο εξερευνητή.

Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις

ερωτήσεις
ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ

1^ο ταξίδι 1492-93
2^ο ταξίδι 1493-94

3^ο ταξίδι 1498-1500

4^ο ταξίδι 1502-04

Ο πρώτος γύρος του κόσμου

19

Το 1519, ο Μαγγελάνος, που ήταν Πορτογάλος, ξεκίνησε με σκοπό να εξερευνησει τις ακτές της Νότιας Αμερικής και να βρει ένα δυτικό πέρασμα προς την Ανατολή. Ο βασιλιάς της Πορτογαλίας είχε αρνηθεί να χρηματοδοτήσει* το ταξίδι, κι έτσι ο Μαγγελάνος είχε απευθυνθεί* στο βασιλιά της Ισπανίας. Λέγεται, μάλιστα, πως είχε οργανωθεί σαμποτάζ από το βασιλιά της Πορτογαλίας και πως επίτηδες είχαν φορτωθεί στο πλοίο σάπιες τροφές. Χωρίς να τα γνωρίζουν όλα αυτά, ο Μαγγελάνος και το πλήρωμά του έκαναν όνειρα για μεγάλες ανακαλύψεις. Δυστυχώς, όμως, ο μεγάλος εξερευνητής δεν ξαναείδε ποτέ την Ευρώπη. Από τα πέντε του πλοία, επέστρεψε στην Ισπανία μόνο το Βιτόρια. Τι δόξα! Για πρώτη φορά είχε πραγματοποιηθεί ο γύρος του κόσμου. Παρ' όλ' αυτά, το ταξίδι αποδείχτηκε* σωστή καταστροφή. Τα πλοία της αποστολής χάθηκαν, ο πλοίαρχος και σχεδόν όλα τα μέλη του πληρώματος πέθαναν και το ταξίδι δεν απέφερε* κανένα οικονομικό όφελος. Η φήμη του Μαγγελάνου καταστράφηκε. Είχε σημειωθεί όμως μια τεράστια επιτυχία: Είχε αποδειχτεί ότι η Γη είναι στρογγυλή και όχι επίπεδη, αφού ήταν δυνατό να κάνει ένα πλοίο το γύρο του κόσμου.

Ερωτήσεις

1. Γιατί ο Μαγγελάνος, αν και ήταν Πορτογάλος, κατέφυγε στο βασιλιά της Ισπανίας για να ζητήσει χρήματα;
2. Γιατί παρουσιάστηκε έλλειψη τροφής στα πλοία του Μαγγελάνου;

Ο Μαγγελάνος σκοτώθηκε σε μια μάχη με ιθαγενείς, στις Φιλιππίνες.

3. Γιατί το ταξίδι του Μαγγελάνου αποδείχτηκε καταστροφή;
4. Γιατί, αν και ο Μαγγελάνος πέθανε στο ταξίδι και δε γύρισε ποτέ πίσω, παρ' όλ' αυτά το όνομά του έμεινε στην ιστορία;
5. Γιατί μετά το ταξίδι του Μαγγελάνου άλλαξε η αντίληψη των ανθρώπων για το σχήμα της Γης;

Άλλαξε τα ρήματα από την ενεργητική στην παθητική φωνή.

Διάσημοι πειρατές

Οι αδελφοί Μπαρμπαρόσσα

Άλλη μια ιστορία του θείου του Βασίλη για τους φοβερούς πειρατές κάνει επιδρομές και στην Κεφαλλονιά...

Μπαρμπαρόσσα που είχαν

20

Ήταν φοβεροί πειρατές που έγιναν κουρσάροι. Τους αδελφούς Αρούζ και Χαϊρεντίν, τους ονόμασαν Μπαρμπαρόσσα (κοκκινογένηδες), γιατί είχαν κόκκινες γενειάδες. Ο Αρούζ κατέλαβε το Αλγέρι το 1516. Το Αλγέρι ήταν η πρωτεύουσα όλων των πειρατών του κόσμου. Εκεί έβρισκαν εργάτες και επισκεύαζαν τα πλοία τους. Μετά το θάνατο του Αρούζ, ο Χαϊρεντίν έγινε κυβερνήτης του Αλγερίου. Κατέλαβε πολλές αφρικανικές πόλεις, κούρσεψε πολλά εμπορικά πλοία. Κάποτε έγινε αρχηγός του τουρκικού στόλου. Ληλάτησε* τη Νότια Ιταλία, κατέστρεψε τα Ιόνια νησιά, κατέλαβε τις Κυκλάδες και έκαψε πολλά νησιά του Αιγαίου. Δε γλίτωσε ούτε η Κρήτη, όπου αιχμαλώτισε 15.000 ανθρώπους. Πέθανε πλούσιος και δοξασμένος σαν εθνικός ήρωας των Τούρκων.

Αρχίστε την ιστορία: Φοβεροί πειρατές του Αιγαίου ήταν οι Μπαρμπαρόσσα. Οι αδελφοί Αρούζ και Χαϊρεντίν ονομάστηκαν...

Είκοσι έξι ώρες έμεινε εγκλωβισμένος σε θαλάσσια σπηλιά δυτικά των Παξών ο δύτης Κ.Μ., ενώ η ζωή του κινδύνευε από ισχυρά θαλάσσια ρεύματα.

Ο Κ.Μ. ξεκίνησε το πρωί του Σαββάτου από τους Παξούς με δύο φίλους του Άγγλους. Οι τρεις φίλοι καταδύθηκαν* σε θαλάσσιες σπηλιές που βρίσκονται στο πίσω μέρος του νησιού.

Ο Μαυρογένης

Ο Μαυρογένης ήταν ξακουστός για τον τρόπο που προκαλούσε στα θύματά του. Όταν έμπαινε στη μάχη, κολούσε φιλίλια κάτω από το καπέλο του, ώστε να εμφανίζεται μέσα σε ένα πυκνό μαύρο σύννεφο καπνού. Η γενειάδα του ήταν πλεγμένη σε κοτσίδες. Τα έξι πιστόλια, που ήταν τοποθετημένα στη ζώνη του, ήταν πάντα έτοιμα να σημαδέψουν τον εχθρό. Το βαρύ μουσκέτο* που κρατούσε στο χέρι του χρησιμοποιούνταν πολλές φορές και ως ρόπαλο.

21

Διάβασε το κείμενο και διηγήσου την ιστορία όπως την είπε ο Κ.Μ. μετά από χρόνια...

μιλάει για το
μακρινό παρελθόν

ΕΪΚΟΣΙ ΎΕΞΙ ΎΩΡΕΣ ΣΕ ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΠΗΛΙΑ!

Όταν η μικρή ομάδα έφτασε στα έξι μέτρα βάθος, ο ένας Άγγλος παρασύρθηκε από δυνατό θαλάσσιο ρεύμα στο εσωτερικό μιας σπηλιάς. Στην προσπάθειά του να βοηθήσει το φίλο του, ο Κ.Μ. κολύμπησε προς το μέρος του. Η τύχη όμως δεν τον βοήθησε. Μόλις ο φίλος του σώθηκε, αυτός παρασύρθηκε από ένα ρεύμα ακόμα βαθύτερα στο εσωτερικό της σπηλιάς. Επειδή δεν μπορούσε να βρει τη διέξοδο της σπηλιάς, αναδύθηκε* και βρήκε καταφύγιο σε εσωτερική σπηλιά στη θάλασσα, όπου υπήρχε όμως οξυγόνο. Όταν αντιλήφθηκε* ότι δεν υπήρχε άλλος

αέρας
στη
φιάλη*
οξυγό-
νου,
σκέ-

φηκε ότι δεν μπορούσε να διανύσει* την απόσταση μέχρι την έξοδο της σπηλιάς. Έτσι παρέμεινε εκεί για είκοσι έξι ώρες χωρίς τροφή και νερό, κρατήθηκε όμως ζεστός χάρη στην καταδυτική του φόρμα*.

Τελικά, αφού προχώρησε ακόμα πιο βαθιά στο εσωτερικό της σπηλιάς, ο Κ.Μ. κατάφερε να βρει διέξοδο από την αντίθετη πλευρά. Αφού κολύμπησε περίπου ένα μίλι, έφτασε σε ξηρά και από εκεί, αφού περπάτησε, έφτασε αργά το απόγευμα της Κυριακής στους Παξούς, όπου συναντήθηκε και πάλι με τους φίλους του.

λαβα ότι ο ένας από την παρέα είχε ανάγκη από βοήθεια: Είχε παρασυρθεί από ένα ρεύμα...

Αυτός ο δύτες
ήταν πολύ
τυχερός!

Πρόσεξε τις λέξεις που έχουν χρώμα κόκκινο. Τι παρατηρείς;

Α) Καθεμιά απ' αυτές τις λέξεις σου θυμίζει κάποιο ρήμα και αν ναι, ποιο;
Β) Οι λέξεις αυτές μοιάζουν με τα επίθετα που έχεις μάθει; Δικαιολόγησε την απάντησή σου.

Ο Κ.Μ. θυμάται την περιπέτεια που έζησε:

Μια φορά θυμάμαι, είχα πάει στους Παξούς. Καταδυθήκαμε με κάτι φίλους μου σε μια περιοχή όπου είχε πολύ δυνατά ρεύματα. Κάποια στιγμή κατά-

		Αόριστος	Μετοχή Παρακειμένου	
Α' συζυγία	-θηκα	-μένος,-ν,-ο	ντύθηκα	ντυμένος,-ν,-ο
	-στηκα	-σμένος,-ν,-ο	λούστηκα	λουσμένος,-ν,-ο
	-χτηκα	-γμένος,-ν,-ο	αλλάχτηκα	αλλαγμένος,-ν,-ο
	-εύτηκα	-εμένος,-ν,-ο	μαζεύτηκα	μαζεμένος,-ν,-ο
		-ευμένος,-ν,-ο	αχρησεύτηκα	αχρησευμένος,-ν,-ο
	-φτηκα	-μμένος,-ν,-ο	κλέφτηκα	κλεμμένος,-ν,-ο
Β' συζυγία	-ήθηκα	-ημένος,-ν,-ο	αγαπήθηκα	αγαπημένος,-ν,-ο
	-άστηκα	-ασμένος,-ν,-ο	κρεμάστηκα	κρεμασμένος,-ν,-ο
	-ήχτηκα	-ηγμένος,-ν,-ο	τραβήχτηκα	τραβηγμένος,-ν,-ο
	-άχτηκα	-αγμένος,-ν,-ο	πετάχτηκα	πεταγμένος,-ν,-ο
	-έθηκα	-εμένος,-ν,-ο	φορέθηκα	φορεμένος,-ν,-ο
	-έστηκα	-εσμένος,-ν,-ο	καλέστηκα	καλεσμένος,-ν,-ο

23

ρίχνομαι ρίχτηκα
κρύβομαι κρυμμένος

σχηματισμός μετοχής

Να μερικά ενεργητικά ρήματα που έχουν παθητική μετοχή! Μπορείς να συμπληρώσεις τις μετοχές;

✓ ακουμπώ Το ποτήρι είναι *ακουμπισμένο* στο τραπέζι.
✓ γερνώ Το πρόσωπό του φαίνεται πολύ *γερασμένο*.

κλέβομαι κλεμμένος
σκάβομαι σκάφτηκα
ράβομαι ράφτηκα
καλύπτομαι καλύφτηκα
στρίβομαι στριμμένος

24

1. διψώ Έμουν τόσο διψ..... που ήπια τέσσερα ποτήρια νερό!
2. ναυαγώ Σ' αυτή την παραλία υπάρχει ένα ναυαγ..... καράβι.
3. πεινώ Δεν έχω φάει τίποτα από το πρωί. Είμαι πολύ πειν.....
4. αργοπορώ Έρχεται πάντα αργοπορ..... στα ραντεβού της.
5. μεθώ Ήταν τόσο μεθ....., που δεν ήξερε τι έλεγε.
6. πονώ Τον πάτσα κατά λάθος στο πον..... του πόδι.
7. χαλώ Όλα τα τρόφιμα στο ψυγείο ήταν χαλ.....
8. αρρωσταίνω Αυτό το δέντρο έχει ένα αρρωστ..... χρώμα.
9. ταξιδεύω Η θεία μου είναι πολύ ταξιδ.....

ενεργητικά ρήματα με παθητική μετοχή

10. τελειώνω Αυτή η υπόθεση είναι τε-λειω.....
11. τρομάζω Μόλις είδε τη γάτα, το ποντίκι έτρεξε τρομ.....
12. νυστάζω Δεν κοιμήθηκα καλά και έτσι το βράδυ ήμουν νυστ.....
13. πετυχαίνω Το γλυκό ήταν πολύ πε-

- Μερικά ρήματα σε -ω (ενεργητικά ρήματα) σχηματίζουν κι αυτά μετοχή σε -μένος, αν και δεν έχουν παθητική φωνή.
 - ανεβαίνω (~~ανεβαίνομαι~~) → ανεβασμένος,-ν,-ο
 - θυμώνω (~~θυμώνομαι~~) → θυμωμένος,-ν,-ο
 - πεθαίνω (~~πεθαίνομαι~~) → πεθαμένος,-ν,-ο
 - πέφτω (~~πέφτομαι~~) → πεσμένος,-ν,-ο
 - δυστυχώ (~~δυστοχούμαι~~) → δυστυχισμένος,-ν,-ο
 - ευτυχώ (~~ευτοχούμαι~~) → ευτυχισμένος,-ν,-ο

- τυχ..... .
14. συννεφιάζω Ο ουρανός ήταν συννεφια..... .
15. παγώνω Το νερό είναι παγω..... .
16. αδυνατίζω Φαίνεσαι πολύ αδυνατ..... . Μήπως δεν τρως καλά;
17. κίτρινίζω Τα φύλλα των δέντρων ήταν κίτριν..... και ξερά.
18. κρυώνω Είμαι κρυω..... και δε θα βγω έξω.
19. λαχανιάζω Σταμάτησα στην κορυφή της σκάλας λαχανια..... .

25

Να μερικά τέτοια ρήματα. Μπορείς να βρεις τη μετοχή τους;

ρήματα ερρινόληκτα

1. ξετρελαίνομαι • Ρήματα που έχουν στο θέμα του ενεστώτα **-αίν-** ή **-ών-**, όπως **Είμαστε όλοι ξετρελ..... μ' αυτήν τη μουσική.**
2. μαραίνομαι* **Τρελαίνομαι, απομακρύνομαι, έχουν μετοχή που λήγει σε**
3. μαθαίνω* Δεν είναι μαθ..... στο ποτό.
4. αυξάνομαι Η μόλυνση είναι αυξ.....
5. απολυμαίνομαι* Η πισίνα είναι απολυμ.....
6. απομακρύνομαι Το χωριό είναι πολύ απομακρ.....
7. πετυχαίνω Το φαγητό είναι πολύ πετυχ.....

-υσμένος
-ασμένος
-αμένος
-ημένος.

Ο Βασίλης ετοιμάζεται να πάει κρουαζιέρα με το πλοίο στο οποίο δουλεύει ο πατέρας του Αβιόλιτ. Όμως, κάπ δεν πάει καλά στο πλοίο που θα ταξιδέψουν τα δύο παιδιά...

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΑ ΕΞΗΣ ΡΗΜΑΤΑ:

φοβάμαι	φοβισμένος,-ν,-ο	δίνομαι	δοσμένος,-ν,-ο
καταστρέφομαι	κατεστραμμένος,-ν,-ο	κάνω	καμωμένος,-ν,-ο
βλέπομαι	ιδωμένος,-ν,-ο	πίνομαι	πιωμένος,-ν,-ο
λέγομαι	ειπωμένος,-ν,-ο	τρώγομαι	φαγωμένος,-ν,-ο
γίνομαι	γινωμένος,-ν,-ο	καίγομαι	καμένος,-ν,-ο

26

αναδιπλασιασμός στη μετοχή

Ορισμένες μετοχές έχουν μια συλλαβή παραπάνω (αναδιπλασιασμός).

► συγ**κε**κριμένος-ν-ο (από το ρήμα **συγκρίνω**)

Μπορείς να βρεις τον αναδιπλασιασμό στις παρακάτω μετοχές; Μάντεψε από ποιο ρήμα προέρχονται.

✓ δε δομένος	→	δίνομαι	5. υπογεγραμμένος*	→	
✓ απο δε δειγμένος	→	αποδεικνύομαι	6. εκτεθειμένος*	→	
1. πεπεισμένος*	→		7. προσβεβλημένος*	→	
2. εγκεκριμένος*	→		8. πεπιεσμένος*	→	
3. διακεκομμένος*	→		9. συνδεδεμένος*	→	
4. εκτεταμένος*	→		10. διακεκριμένος*	→	

- Έχεις κουραστεί;
- Ναι, είμαι πολύ κουρασμένος.

παρακείμενος, υπερσυντέλικος
= είμαι, ήμουν + μετοχή

τες έχουν βα-
ρεθεί.

- Πολλές φορές χρησιμοποιούμε αντί για τον παθητικό παρακείμενο (π.χ. *έχω ερωτευτεί*) το ρήμα είμαι + μετοχή (*είμαι ερωτευμένος*) και αντί για τον παθητικό υπερσυντέλικο (π.χ. *είχα ερωτευτεί*) το ρήμα ήμουν + μετοχή (*ήμουν ερωτευμένος*).

Συμπλήρωσε τα κενά με τα ρήματα που σου δίνουμε.

- *έχω ερωτευτεί* = *είμαι ερωτευμένος*
- *είχα ερωτευτεί* = *ήμουν ερωτευμένος*

27

Πριν ξεκινήσει το πλοίο, υπάρχουν ορισμένες δουλειές που πρέπει να γίνουν. ————— χρήση των δύο τύπων Όμως, τίποτα δεν έχει γίνει σωστά...

✓ έχουν γραφτεί / είναι γραμμένα, δώσατε / έχουν δοθεί, είναι ελεγμένες / είχαν ελεγχθεί, έχει πλυθεί / είναι πλυμένο, είναι διορθωμένη / έχει διορθωθεί

- ... Έχουν γραφτεί..... στη λίστα τα ονόματα των επιβατών;
- Δεν ξέρω αν

1. το λογιστή*:

- τα χαρτιά που σας είπα στο λιμεναρχείο;
- Τα χαρτιά είναι εδώ, δεν ακόμα.

2. το μηχανικό:

- οι μηχανές;
- Δε χρειάζεται. την προηγούμενη φορά που ταξιδέψαμε.

3. τους ναύτες:

- Γιατί δεν.....το κατάστρωμα;
- πολύ καλά

4. τον ασυρματιστή*:

- η βλάβη στον ασύρματο;
- Ναι,

Εκνευρισμός στο λιμάνι

Να μετατρέψεις τις παρακάτω προτάσεις σύμφωνα με το παράδειγμα.

28

✓ Τα σκουπίδια έχουν μαζευτεί. Τα σκουπίδια είναι μαζεμένα.

εξάσκηση στο σχηματισμό
είμαι+μετοχή

1. Η

ισορρο-

πία ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση έχει διαταραχτεί*.

.....
2. Οι θάλασσες έχουν μολυνθεί*.

.....
3. Διάφορα είδη ζώων έχουν σχεδόν εξαφανιστεί.

.....
4. Τα σκουπίδια έχουν αυξηθεί.

.....
5. Το πρόβλημα δεν έχει λυθεί.

.....
6. Πολλά ψάρια έχουν δηλητηριαστεί από απόβλητα*.

.....
7. Ο αριθμός πολλών ψαριών έχει ελατωθεί* από την υπεραλίευση*.

.....
8. Πολλές ακτές έχουν καταστραφεί από πετρελαιοειδή.

29

Αλλάξε τα ρήματα όπως στο παράδειγμα.

εξάσκηση στο σχηματισμό
είμαι+μετοχή

Υποβρύχια αρχαιολογία

αρχαία ναυάγια

Στους βυθούς των ελληνικών θαλασσών βρίσκεται ένας τεράστιος πλούτος από αρχαιολογικούς θησαυρούς ανυπολόγιστης αξίας. Οι θησαυροί αυτοί έχουν εγκαταλειφθεί (...είναι εγκατελειμμένοι.....) εκεί, μέσα σε πλοία που έχουν βυθιστεί (...είναι βυθισμένα....) και δεν έχουν ακόμα ερευνηθεί.

- Έχεις κουραστεί;
- Ναι, είμαι πολύ κουρασμένος.

παρακείμενος, υπερσυντέλικος
= είμαι, ήμουν + μετοχή

υποθαλάσσιες
πόλεις

Επίσης, μέσα στη θάλασσα ανακαλύπτονται θησαυροί από αρχαίες παραθαλάσσιες πόλεις που τώρα έχουν σκεπαστεί (.....) από τη θάλασσα.

εμπορικά πλοία
και πλοία ληστών

Εμπορικά πλοία που ταξίδευαν και βούλιαζαν περιείχαν αμφορείς* και αγγεία* που ανακαλύπτουν σήμερα οι δύτες. Πολλές φορές ανασύρονται* από το βυθό της θάλασσας ολόκληρα αγάλματα που έχουν κλαπεί (.....) στο παρελθόν από ληστές, κατακτητές ή τυχοδιώκτες*.

Πολλές ελληνικές πόλεις λεηλατήθηκαν* από τους Ρωμαίους κατακτητές που πέρασαν από τη χώρα μας. Οι κατακτητές έφυγαν με πλοία που είχαν φορτωθεί (.....) με αγγεία και αγάλματα που βρέθηκαν στον πάτο της θάλασσας, όταν τα πλοία τους βυθίστηκαν από τρικυμίες.

αγάλματα αντί
για ψάρια

Πολλές φορές ανασύρονται από τη θάλασσα αγάλματα μεγάλης αρχαιολογικής αξίας που έχουν μπλεχτεί (.....) στα δίχτυα των ψαράδων.

30

εξάσκηση στο σχηματισμό
είμαι + μετοχή

Στις παρακάτω προτάσεις να αλλάξεις το ρήμα όπως στο παράδειγμα.

✓ Μετά από μία ώρα, η ένταση του ανέμου είχε αυξηθεί.
Μετά από μία ώρα, η ένταση του ανέμου ήταν αυξημένη.

1. Οι βάρκες είχαν όλες ριχτεί στη θάλασσα.
Οι βάρκες όλες..... στη θάλασσα.
2. Οι επιβάτες είχαν όλοι μαζευτεί στο κατάστρωμα*.
Όλοι οι επιβάτες στο κατάστρωμα.
3. Το πλήρωμα είχε συγκεντρωθεί στη γέφυρα του πλοίου.
Το πλήρωμα..... στη γέφυρα του πλοίου.
4. Όλα τα παιδιά είχαν φοβηθεί πολύ.
Όλα τα παιδιά
πολύ.....
5. Τα καράβια που βρίσκονταν κοντά είχαν ειδοποιηθεί.
Τα καράβια που βρίσκονταν κοντά

- Οι μετοχές της παθητικής φωνής με κατάληξη **-μένος** ισοδυναμούν (= είναι ίσες, έχουν την ίδια σημασία) με μια αναφορική πρόταση, δηλαδή μια πρόταση που αρχίζει με: **ο οποίος, η οποία, το οποίο / οι οποίοι, οι οποίες, τα οποία** ή πολύ απλά με το **που**.
- ▶ ο κουρασμένος άνθρωπος = ο άνθρωπος που έχει κουραστεί

31

Να αναλύσεις σε αναφορικές προτάσεις τις μετοχές.

ανάλυση μετοχής
σε αναφορική πρόταση

- ✓ μια εγκατελειμμένη βάρκα → μια βάρκα που έχει εγκαταλειφθεί
- μια αυξημένη τιμή → μια τιμή που
- τα πεταμένα σκουπίδια → τα σκουπίδια
- τα μολυσμένα νερά →
- τα μαζεμένα δίχτυα →
- το κυριευμένο πλοίο →

32

Άλλαξε τις μετοχές με παρακείμενο.

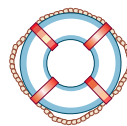

Η πειρατεία σήμερα!

Το 1996, οι επιθέσεις πειρατών έφτασαν σε ύψος ρεκόρ, με εκατόν εβδομήντα πέντε κρούσματα σε όλον τον κόσμο. Οι πειρατείες εκδηλώνονται σήμερα σε τρεις περιοχές της υφηνίου*. Στη Νότιο Αμερική, στη Δυτική Αφρική και στην Άπω Ανατολή. Οι επιθέσεις τους είναι χωρισμένες (έχουν χωριστεί) στις εξής κατηγορίες:

Πειρατική επίθεση: Στις περιοχές της Άπω Ανατολής οι πειρατές είναι οργανωμένοι (.....) σε ομάδες, είναι εφοδιασμένοι (.....) με σύγχρονο οπλισμό και έχουν ταχύπλοα σκάφη. Δύο από τα σκάφη πλησιάζουν το πλοίο και, ενώ η προσοχή του πληρώματος είναι αποσπασμένη* (.....) σε αυτά, ένα τρίτο σκάφος πλησιάζει την πρύμνη* του πλοίου και οι πειρατές κάνουν ξαφνικό ρεσάλτο* με σκοινιά και γάντζους.

Ληστική επίθεση: Εκδηλώνεται όταν το πλοίο είναι αγκυροβολημένο σε λιμάνι, κυρίως στην Ανατολική και Δυτική Αφρική. Οι πειρατές ενεργούν σε μεγάλες ομάδες και διαθέτουν* ελαφρύ οπλισμό (μαχαίρια, ξύλα και σπάνια όπλα). Συνήθως είναι κρυμμένοι (.....) μέσα στο πλοίο-στόχο. Εκεί συγκεντρώνονται και στη συνέχεια κλέβουν οτιδήποτε βρουν μπροστά τους.

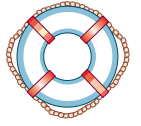

-μαι

	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
Α' συζυγία (-ομαι)	κουράζομαι κουράζεσαι κουράζεται κουραζόμαστε κουραζόσατε /-εστε κουράζονται	κουραζόμουν κουραζόσουν κουραζόταν κουραζόμασταν /-σε κουραζόσασταν /-σε κουράζονταν	κουράστηκα κουράστηκες κουράστηκε κουραστήκαμε κουραστήκατε κουράστηκαν	έχω κουραστεί έχεις κουραστεί έχει κουραστεί έχουμε κουραστεί έχετε κουραστεί έχουν κουραστεί	είχα κουραστεί είχες κουραστεί είχε κουραστεί είχαμε κουραστεί είχατε κουραστεί είχαν κουραστεί
Β' συζυγία (-ιέμαι -ούμαι)	γεννιέμαι γεννιέσαι γεννιέται γεννιόμαστε γεννιόσατε /-ιέστε γεννιούνται	γεννιόμουν γεννιόσουν γεννιόταν γεννιόμασταν /-σε γεννιόσασταν /-σε γεννιόνταν /-ούνταν	γεννήθηκα γεννήθηκες γεννήθηκε γεννήθήκαμε γεννήθήκατε γεννήθηκαν	έχω γεννηθεί έχεις γεννηθεί έχει γεννηθεί έχουμε γεννηθεί έχετε γεννηθεί έχουν γεννηθεί	είχα γεννηθεί είχες γεννηθεί είχε γεννηθεί είχαμε γεννηθεί είχατε γεννηθεί είχαν γεννηθεί
Β' συζυγία (-ιέμαι -ούμαι)	ασχολούμαι ασχολείσαι ασχολείται ασχολόμαστε ασχολείστε ασχολούνται	ασχολούμουν (ασχολούσουν) ασχολούνταν ασχολούμασταν (ασχολούσασταν) ασχολούνταν	ασχολήθηκα ασχολήθηκες ασχολήθηκε ασχοληθήκαμε ασχοληθήκατε ασχολήθηκαν	έχω ασχοληθεί έχεις ασχοληθεί έχει ασχοληθεί έχουμε ασχοληθεί έχετε ασχοληθεί έχουν ασχοληθεί	είχα ασχοληθεί είχες ασχοληθεί είχε ασχοληθεί είχαμε ασχοληθεί είχατε ασχοληθεί είχαν ασχοληθεί
(-ομαι)	ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΟΡΙΣΤΟΥ				
	<p>-σα ↔ -θηκα -στηκα</p> <p>έχασα → χάθηκα έπιασα → πιάστηκα</p>	<p>-ξα → -χτηκα (-χθηκα)</p> <p>πέταξα → πετάχτηκα</p>	<p>-ψα ↔ -φτηκα (-φθηκα) -εύτηκα (-εύθηκα)</p> <p>έβαψα → βάφτηκα μάγεψα → μαγεύτηκα</p>		
(-ιέμαι, -ούμαι) (-άμαι)	<p>-ησα → -ήθηκα</p> <p>νίκησα νικήθηκα</p>	<p>-ασα → -άστηκα</p> <p>ξέχασα ξεχάστηκα</p>	<p>-εσα → -έθηκα</p> <p>βαρέθηκα</p>	<p>-αξα → -άχτηκα</p> <p>πέταξα πετάχτηκα</p>	<p>-ηξα → -ήχτηκα</p> <p>τράβηξα τραβήχτηκα</p>

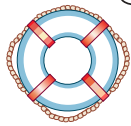

ρήματα σε **-άμαι** → **-ήθηκα** (φοβάμαι, κοιμάμαι, θυμάμαι, λυπάμαι)

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ ●		ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ -v-ομαι / -ρ-ομαι ●	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
γδέρνομαι σέρνομαι κόδομαι φαίνομαι βρέχομαι κλέβομαι χαίρομαι σπρέφομαι σπέρνομαι βρίσκομαι αφίνομαι τρώγομαι βλέπομαι λέγομαι απονέμομαι διαμαρτύρομαι υπόσχομαι γίνομαι κάθομαι δίνομαι μαθαίνομαι	γδάρθηκα σύρθηκα κόπηκα φάνηκα βράχηκα κλάπηκα χάρηκα στράφηκα σπάρθηκα βρέθηκα αφέθηκα φαγώθηκα ειδώθηκα επώθηκα απονεμήθηκα διαμαρτυρήθηκα υποσχέθηκα έγινα κάθισα δόθηκα μαθεύτηκα	στρώνομαι κλείνομαι κρίνομαι απομακρύνομαι θερμαίνομαι ξεραίνομαι αυξάνομαι φρεσκάρομαι σερβίρομαι	στρώθηκα κλείστηκα κρίθηκα απομακρύνθηκα θερμάνθηκα ξεράθηκα αυξήθηκα φρεσκάρστηκα σερβίρστηκα
ΜΕΤΟΧΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ			
ανεβαίνω θυμώνω πεθαίνω πέφτω δυστυχώ ευτυχώ τρελαίνομαι απομακρύνομαι αυξάνομαι απολυμαίνομαι	ανεβασμένος, -n, -ο θυμωμένος, -n, -ο πεθαμένος, -n, -ο πεσομένος, -n, -ο δυστυχισμένος, -n, -ο ευτυχισμένος, -n, -ο τρελαμένος, -n, -ο απομακρυσμένος, -n, -ο αυξημένος, -n, -ο απολυμασμένος, -n, -ο	φοβάμαι καταστρέφομαι βλέπομαι λέγομαι γίνομαι δίνομαι κάνω πίνομαι τρώγομαι καίγομαι	φοβισμένος, -n, -ο κατεστραμμένος, -n, -ο ιδωμένος, -n, -ο ειπωμένος, -n, -ο γινωμένος, -n, -ο δοσμένος, -n, -ο καμωμένος, -n, -ο πιωμένος, -n, -ο φαγωμένος, -n, -ο καμένος, -n, -ο

Δύσκολες λέξεις

Προσοχή! Εδώ σου λέμε τι σημαίνει η λέξη στη σελίδα που διάβασες. Οι λέξεις όμως δεν έχουν μόνο μια σημασία. Για να βρεις όλες τις σημασίες, πρέπει να ανοίξεις το λεξικό.

A

- αγγείο, το:** σκεύος, δοχείο από πηλό, μέταλλο ή άλλο υλικό που χρησιμοποιούνταν στην αρχαιότητα
- αθλητικός όμιλος, ο:** αθλητική ομάδα
- αθλούμαι:** κάνω γυμναστική <η άθληση>
- ακαταμάχητος, -η, -ο:** ασυναγώνιστος, αυτός που δεν μπορείς να τον νικήσεις (=ακατανίκητος), π.χ. *ακαταμάχητος εχθρός, ακαταμάχητο χαμόγελο*
- ακρωτήριο, το:** στενή λωρίδα ξηράς που εισχωρεί βαθιά στη θάλασσα
- ακτή, η:** το σημείο που τελειώνει η στεριά και αρχίζει η θάλασσα
- ακυβέρνητος, -η, -ο:** αυτός που δεν έχει κυβερνήτη, π.χ. *ακυβέρνητο καράβι, ακυβέρνητο κράτος*
- αμπάρι, το:** αποθηκευτικός χώρος του πλοίου
- αμφορέας, ο:** μεγάλο δοχείο (πιθάρι), όπου στην αρχαιότητα έβάζαν το λάδι, το σιτάρι και άλλα προϊόντα. Το δοχείο αυτό είχε δύο λαβές για να μπορούν να το μεταφέρουν πιο εύκολα
- αναδεικνύομαι:** προβάλλομαι, παρουσιάζομαι καλύτερος από τους άλλους, π.χ. *Αναδείχτηκε πρώτος στο αγώνισμα της ποδηλασίας.* <η ανάδειξη>
- αναδύομαι:** προχωράω προς την επιφάνεια του νερού, βγαίνω έξω από το νερό <η ανάδυση>
- αναζητώ:** ψάχνω <η αναζήτηση>
- ανακαλούμαι** (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): π.χ. *Ανακλήθηκαν όλες οι άδειες των υπαλλήλων που βρίσκονταν σε διακοπές. Αύριο πρέπει να γυρίσουν όλοι στην εργασία τους.* <η ανάκληση>
- ανακηρύσσομαι:** ονομάζομαι, αποκτώ τον τίτλο, π.χ. *Μετά την επανάσταση, η Ελλάδα ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος.* <η ανακήρυξη>
- αναλαμβάνομαι** (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): π.χ. *Αναλαμβάνονται μεταφορές.* (κάτι είναι υπό την ευθύνη μου, γίνεται από μένα) <η ανάληψη>
- αναρωτιέμαι:** δεν ξέρω, απορώ, δεν καταλαβαίνω
- αναστέλλομαι** (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): δε γίνομαι, ματαιώνομαι προσωρινά, αναβάλλομαι για αργότερα, π.χ. *Ανεστάλησαν οι απεργιακές κινητοποιήσεις.*
- ανασύρομαι:** με τραβούν από το βάθος προς την επιφάνεια ή από μέσα προς τα έξω, π.χ. *Το πλοίο ανασύρθηκε από το βυθό της θάλασσας. / Δύο άνθρωποι ανασύρθηκαν νεκροί από το αυτοκίνητο.*
- ανατίθεται** (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): π.χ. *Αυτή η δουλειά ανατέθηκε στον υποδιευθυντή* (=του έδωσαν να κάνει αυτήν τη δουλειά). <η ανάθεση>
- ανατρέπομαι:** γυρίζω ανάποδα, π.χ. *Το αυτοκίνητο ανατράπηκε όταν έγινε το δυστύχημα / τα πράγματα δεν έρχονται όπως τα περίμενα,* π.χ. *Τα σχέδιά μας ανατράπηκαν.* <η ανατροπή>
- ανεξερεύνητος, -η, -ο:** αυτός που δεν έχει εξερευνηθεί, είναι άγνωστος, δεν ξέρουμε πολλά πράγματα γι' αυτόν, π.χ. *ένας ανεξερεύνητος πλανήτης, μια ανεξερεύνητη χώρα*
- ανέρχομαι:** φτάνω σε συγκεκριμένο αριθμό ή ποσό, π.χ. *Το κέρδος ανήλθε σε 10 εκατομμύρια.* / ανεβαίνω, παρουσιάζω πρόοδο
- ανθίσταμαι (αντιστέκομαι):** φέρνω αντίσταση, δε δέχομαι κάτι, π.χ. *Όταν οι Γερμανοί κατέλαβαν την Ελλάδα, οι Έλληνες αντιστάθηκαν.* <η αντίσταση>

αντιλαμβάνομαι: καταλαβαίνω <n αντίληψη>

αντιπίθεμαι: είμαι αντίθετος-η με κάτι, εναντιώνομαι, δε συμφωνώ, π.χ. *Αντιτέθηκαν στο νέο νόμο.* <n αντίθεση>

ανυπόφορος, -n, -ο: κάποιος/κάτι που δεν μπορεί να τον υποφέρει, να τον αντέξει κανείς, π.χ. *ανυπόφορη ζέστη, ανυπόφορο παιδί*

απάγομαι: γίνομαι θύμα απαγωγής, με κλέβει κάποιος ώστε να ζητήσει μετά χρήματα για να με δώσει πίσω, π.χ. *Κόρη γνωστού εφοπλιστή απήχθη έξω από το σπίτι της. Οι απαγωγείς ζήτησαν 50.000.000 δραχμές ως λύτρα για να δώσουν πίσω την κοπέλα.* <n απαγωγή>

απαλλάσσομαι: γλιτώνω, ξεφορτώνομαι, π.χ. *απαλλάσσομαι από μια κατηγορία, απαλλάσσομαι από έναν κίνδυνο, απαλλάσσομαι από τη γυμναστική στο σχολείο* <n απαλλαγή>

απειλούμαι: κάποιος με φοβερίζει, βρίσκομαι μπροστά σε κάποιον κίνδυνο, π.χ. *Η οικονομία της Ελλάδας απειλείται από τη διεθνή κρίση.* <n απειλή>

απευθύνομαι: στρέφομαι σε κάποιον, μιλάω σε κάποιον, ζητώ κάτι, π.χ. *Αν θέλετε να ζητήσετε άδεια, απευθυνθείτε στο διευθυντή.*

αποβάλλομαι: με διώχνουν, π.χ. *Ένας συμμαθητής μου αποβλήθηκε από το σχολείο γιατί έδειρε έναν καθηγητή.* <n αποβολή>

αποβιβάζομαι: κατεβαίνω από ένα μεταφορικό μέσο, όπως πλοίο, αεροπλάνο ή λεωφορείο >(αντίθ.) επιβιβάζομαι <n αποβίβαση>

απόβλητα, τα: οι ακαθαρσίες, τα απορρίμματα

απογοητευμένος, -n, -ο: όταν κάποιος αισθάνεται ότι οι ελπίδες του δε βγήκαν αληθινές <n απογοήτευση>

αποδεικνύομαι: φαίνομαι ότι είμαι, π.χ. *Αποδείχτηκα ψεύτρα μ' αυτά που είπα.* / η πραγματικότητα δείχνει ότι..., π.χ. *Αποδείχτηκε τελικά από το δικηγόρο ότι ο κατηγορούμενος ήταν αθώος.* / *Οι φόβοι του αποδείχτηκαν αληθινοί.* <n απόδειξη>

αποδίδομαι (συνήθως χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): δίνομαι, προσφέρομαι, π.χ. *Του αποδόθηκε μετάλλιο για όσα πρόσφερε στην πατρίδα του τον καιρό του πολέμου.*

αποικία, n: πόλη που ιδρύεται σε ξένη χώρα από ομάδα ανθρώπων που εγκαταλείπουν την πατρίδα τους (τη μητρόπολη) / χώρα που αποτελεί κτήση άλλης ισχυρότερης και ελέγχεται από αυτήν στρατιωτικά, οικονομικά και πολιτικά, π.χ. *Στην αρχαιότητα υπήρχαν ελληνικές αποικίες στην περιοχή της Κάτω Ιταλίας και στη Σικελία.*

αποκαθίσταμαι: ξαναγίνομαι όπως ήμουν πριν, π.χ. *Η ζημιά αποκαταστάθηκε* <n αποκατάσταση>

αποκαλούμαι: με ονομάζουν, χαρακτηρίζομαι, π.χ. *Το Παρίσι αποκαλείται και "πόλη του φωτός".*

απολυμαίνομαι: καθαρίζομαι από τα μικρόβια, π.χ. *Το σπίτι καθαρίστηκε και απολυμάνθηκε πριν έρθουν να κατοικήσουν οι άνθρωποι.* <n απολύμανση>

απονέμομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): προσφέρομαι, δίνομαι, π.χ. *Τα βραβεία, τα μετάλλια, τα διπλώματα απονεμήθηκαν στους τρεις πρώτους του διαγωνισμού.* <n απονομή>

αποσπώμαι: αποκόβομαι, αποκολλώμαι, π.χ. *Αυτό το κομμάτι μαρμάρου αποσπάστηκε από το χέρι ενός αγάλματος.* / *αποτραβιέμαι, απομακρύνομαι*, π.χ. *Η προσοχή μου αποσπάστηκε από το μάθημα, όταν άκουσα τι συζητούσαν οι συμμαθητές μου στο πίσω θρανίο.*

αποσύρομαι: υποχωρώ, φεύγω, απομακρύνομαι, π.χ. *Μετά τη συνάντηση η βασίλισσα αποσύρθηκε στα ιδιαίτερα διαμερίσματά της.* <n απόσυρση>

αποφέρω: αποδίδω, φέρνω, π.χ. *Αυτή η επιχείρηση τους απέφερε πολλά κέρδη.*

αποχωρώ: φεύγω

αράζω: (λέγεται συνήθως για τα πλοία) σταματάω, ρίχνω άγκυρα

αργοπορημένος, -n, -ο: αυτός που έχει καθυστερήσει, που δεν είναι στην ώρα του, π.χ. *Φτάνει πάντα αργοπορημένος στα ραντεβού του.* <αργοπορώ>

αρπάζω: πιάνω κάτι με γρήγορη και απότομη κίνηση, παίρνω κάτι που δεν είναι δικό μου, π.χ. *Ο Πάρης άρπαξε την Ωραία Ελένη, τη γυναίκα του Μενέλαου.* <n αρπαγή>

ασυρματιστής, ο: ο άνθρωπος που η δουλειά του είναι να ασχολείται με τον ασύρματο, να λαμβάνει και να στέλνει μηνύματα από το πλοίο

ασχολούμαι: καταπιάνομαι με κάτι, κάνω κάτι <n ασχολία>

αυτοαποκαλούμαι: αποκαλώ, ονομάζω τον εαυτό μου, π.χ. *Αυτοαποκαλείται ευφυΐα γιατί έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του.*

Β **βάλθηκε να...:** έβαλε σκοπό να..., άρχισε να...

βασανίζομαι: ταλαιπωρούμαι, υποφέρω

βελτιώνομαι: γίνομαι καλύτερος <n βελτίωση>

βουλώνω: κλείνω τις τρύπες

βυθίζομαι: βουλιάζω, πέφτω σιγά σιγά στο βυθό της θάλασσας

Γ **γαντζώνομαι:** πιάνομαι με τα χέρια μου γερά από κάπου

Δ **δαίμονας, ο:** πνεύμα του κακού, διάβολος

διαδέχομαι: παίρνω τη θέση που κατείχε άλλος πρωτίτερα, π.χ. *Μόλις πέθανε ο βασιλιάς, ο γιος του τον διαδέχτηκε.* <n διαδοχή>

διαδίδομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): κυκλοφορώ από στόμα σε στόμα, μαθαίνομαι, π.χ. *Διαδόθηκε η φήμη ότι θα χωρίσουν.* <n διάδοση>

διαθέτω: έχω <n διάθεση>

διακεκομμένος, -n, -ο: αυτός που δεν είναι συνεχής, που παρουσιάζει διακοπές, π.χ. *διακεκομμένη γραμμή*

διακεκριμένος, -n, -ο: αυτός που ξεχωρίζει, ο φημισμένος, διαπρεπής, εκλεκτός, π.χ. *διακεκριμένος καλλιτέχνης, διακεκριμένος επιστήμονας*

διακρίνομαι: ξεχωρίζω, π.χ. *Διακρίθηκε για την εξυπνάδα του.* / φαίνομαι, π.χ. *Δε διακρίνεται το σπίτι σου από εδώ.* <n διάκριση>

διαμαρτύρομαι: παραπονιέμαι όταν δε μου αρέσει κάτι ή δε συμφωνώ με κάτι, π.χ. *Διαμαρτύρομαι για την καθυστέρηση του λεωφορείου.* <n διαμαρτυρία>

διανύω: διατρέχω μια απόσταση, π.χ. *Διήνυσα δέκα χιλιόμετρα μέχρι να φτάσω στην επόμενη πόλη.*

διαπιστώνεται ότι: κάποιιοι βρίσκουν, ανακαλύπτουν και είναι σίγουροι ότι..., π.χ. *Διαπιστώθηκε ότι από το ταμείο έλειπαν τρία εκατομμύρια.* <n διαπίστωση>

διαστελλομαι: διευρύνομαι, φουσκώνω, π.χ. *Το νερό, όταν παγώνει, διαστελλεται.* <n διαστολή>

διασωθέντες, οι: άνθρωποι που έχουν σωθεί μετά από ένα δυστύχημα

διαταράσσομαι: ταράζομαι, π.χ. *Διαταράσσεται η ησυχία του δάσους.* <n διατάραξη>

διατίθεμαι: δίνω, προσφέρω, π.χ. *Εδώ διατίθενται εισιτήρια λεωφορείων.* <n διάθεση>

διορθώνομαι: αλλάζω προς το καλύτερο, σταματάω μια κακή συνήθεια, αποκτάω σωστή συμπεριφορά, π.χ. *Παλιότερα ο Βασίλης έκανε πολλές αταξίες αλλά τώρα που μεγάλωσε διορθώθηκε.* <n διόρθωση>

δημοσιεύομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): ένα γραπτό γίνεται γνωστό στο κοινό μέσα από τον Τύπο (εφημερίδα ή περιοδικό), π.χ. *ένα άρθρο/μία αγγελία δημοσιεύεται σε μια εφημερίδα*

δύτης, ο: αυτός που βουτάει στη θάλασσα έχοντας ειδικές συσκευές (μπουκάλες) για να αναπνέει

μέσα στο νερό

Ε

εγκεκριμένος, -η, -ο: επικυρωμένος, επίσημος, π.χ. *εγκεκριμένα σχέδια, εγκεκριμένη απόφαση*
ειδοποιούμαι: ενημερώνομαι για, μαθαίνω κάτι, π.χ. *Οι γονείς όλων των μαθητών ειδοποιήθηκαν να έρθουν στο σχολείο.* <η ειδοποίηση>

εκδικούμαι: ανταποδίδω (κάνω) σε κάποιον κάτι κακό που μου έκανε, π.χ. *Ήθελε να τον εκδικηθεί γιατί του έκλεψε τη γυναίκα.* <η εκδίκηση>

εκμεταλλεύομαι: π.χ. *εκμεταλλεύομαι τους ανθρώπους* (= τους βάζω να δουλεύουν σκληρά δίνοντάς τους λίγα χρήματα), *εκμεταλλεύομαι μια ευκαιρία* (= δεν αφήνω την ευκαιρία να πάει χαμένη) <η εκμετάλλευση>

εκτεθειμένος, -η, -ο: αυτός που δεν είναι προφυλαγμένος, ο απροστάτευτος, ο ακάλυπτος, π.χ. *Ο άμαχος πληθυσμός εκτέθηκε στα χτυπήματα του εχθρού. / Είναι εκτεθειμένος απέναντι στους φίλους του, γιατί δανείστηκε από αυτούς χρήματα και τώρα δεν μπορεί να τα επιστρέψει.*

εκτείνομαι: απλώνομαι, καταλαμβάνω χώρο, π.χ. *Η αυτοκρατορία εκτεινόταν από το Γιβλαρτάρ ως τις Ινδίες.*

εκτέλεση, η: η πραγματοποίηση, η ολοκλήρωση ενός έργου, η εφαρμογή, π.χ. *η εκτέλεση της διαταγής / η θανάτωση, η πραγματοποίηση της θανατικής καταδίκης*

εκτελούμαι: γίνομαι, πραγματοποιούμαι, π.χ. *Οι εντολές του αρχηγού εκτελέστηκαν. / θανατώνομαι, π.χ. Οι αιχμάλωτοι εκτελέστηκαν το πρωί.* <η εκτέλεση>

εκτεταμένος, -η, -ο: αυτός που καταλαμβάνει μεγάλη έκταση ή διαρκεί πολλή ώρα, π.χ. *εκτεταμένες έρευνες, εκτεταμένο τηλέφωνημα, εκτεταμένη περιφέρεια*

εκτίθεμαι: μένω απροφύλακτος, π.χ. *Αρρώστησαν γιατί εκτέθηκαν στο κρύο. / προσβάλλομαι, πέφτω στα μάτια των άλλων, π.χ. Εκτέθηκε στο διευθυντή του, γιατί το έργο που είχε αναλάβει άργησε πολύ να τελειώσει.*

ελαπώνομαι: μειώνομαι, λιγοστεύω, π.χ. *Τα τελευταία χρόνια έχει ελαπωθεί το όζον στην ατμόσφαιρα.*

εντάσσομαι: μπαίνω, π.χ. *Εντάχθηκε σε κάποιο πολιτικό κόμμα.* <η ένταξη>

εντείνομαι: δυναμώνω, π.χ. *Εντείνεται το κύμα κακοκαιρίας.*

εξεγείρομαι: επαναστατώ, π.χ. *Οι δούλοι των Ρωμαίων εξεγέρθηκαν πολλές φορές, προκειμένου να κερδίσουν την ελευθερία τους.* <η εξέγερση>

εξελιγμένος, -η, -ο: προχωρημένος, μοντέρνος <η εξέλιξη>

εξομολογούμαι: εκμυστηρεύομαι, ομολογώ (=λέω) κάτι που έχω κάνει ή έχω σκεφτεί. Στην Ορθόδοξη Εκκλησία, η λέξη «εξομολογούμαι» σημαίνει «λέω τις αμαρτίες μου, τα σφάλματα που έχω κάνει, για να με συγχωρέσει ο Θεός».

εξουδετερώνομαι (χρησιμοποιείται κυρίως στο γ' πρόσωπο): εκμηδενίζομαι, παύω να υπάρχω, π.χ. *Ο κίνδυνος εξουδετερώθηκε.* <η εξουδετέρωση>

επαναπροσλαμβάνομαι: προσλαμβάνομαι ξανά σε μία δουλειά

επανερχομαι: έρχομαι πάλι στο ίδιο σημείο, π.χ. *Σου το είπα πολλές φορές αλλά αναγκάζομαι να επανέλθω γιατί βλέπω ότι δε με κατάλαβες.*

επεισόδια, τα: φασαρίες, προβλήματα, ταραχές

επεκτείνομαι: απλώνομαι, μεγαλώνω σε έκταση <η επέκταση>

επεξεργάζομαι: ασχολούμαι με κάτι, το παρατηρώ, το αναλύω, το μελετάω, το δουλεύω π.χ. *επεξεργάζομαι ένα μέταλλο, επεξεργάζομαι ένα θέμα* <η επεξεργασία>

επιβάλλομαι: π.χ. *Μέσα στην τάξη η ησυχία επιβάλλεται από τον καθηγητή.* <η επιβολή>

επιβεβαιώνομαι: γίνομαι βέβαιος, σίγουρος, αποδεικνύομαι σωστός, π.χ. *Οι υποψίες μας επιβεβαιώ-*

θηκαν. <η επιβεβαίωση>

επιδεινώνομαι: χειροτερεύω, π.χ. *Ο καιρός επιδεινώθηκε.* <η επιδείνωση>

επιδιόρθωνω: φτιάχνω, επισκευάζω <η επιδιόρθωση>

επιδρομή, η: η επίθεση

επιζώντες, οι: αυτοί που έμειναν ζωντανοί μετά από μία καταστροφή ή ένα ατύχημα

επικαλούμαι: καλώ σε βοήθεια, π.χ. *Επικαλέστηκε τη βοήθεια των φίλων του αλλά κανείς δεν μπορούσε να τον βοηθήσει.* / χρησιμοποιώ ένα επιχείρημα για να υποστηρίξω μία γνώμη ή ένα αίτημά μου, π.χ. *Επικαλέστηκε τη φτώχεια του για να πείσει τους δικαστές ότι έκλεψε επειδή είχε μεγάλη ανάγκη για χρήματα.*

επιμένω: δεν αλλάζω γνώμη, παραμένω σ' αυτά που πιστεύω, θέλω να γίνει αυτό που θέλω εγώ, δεν υποχωρώ <η επιμονή>

εφοδιάζομαι: παίρνω μαζί μου, έχω, π.χ. *Εφοδιάστηκα με όλα τα απαραίτητα για την εκδρομή.* <το εφόδιο>

Η **ηπώμαι:** χάνω, νικιέμαι <η ήπτα>

Θ **θανάσιμος, -η, -ο:** αυτός που μπορεί να οδηγήσει σε θάνατο, π.χ. *θανάσιμος κίνδυνος, θανάσιμος εχθρός*

θεόρατος, -η, -ο: πελώριος, τεράστιος, πάρα πολύ μεγάλος

θεωρούμαι: οι άλλοι πιστεύουν για μένα κάτι, π.χ. *Θεωρείται πολύ καλός γιατρός.*

θήραμα, το: ζώο που το κυνηγάει ο άνθρωπος ή κάποιο άλλο ζώο. Το θήραμα για ένα λιοντάρι μπορεί να είναι όλα τα ζώα που κυνηγάει και μπορεί να φάει. Για τον άνθρωπο, θήραμα μπορεί να είναι και ένα λιοντάρι.

θύμα, το: αυτός που θυσιάζεται / αυτός που πεθαίνει σε πόλεμο, σε ατύχημα, σε σεισμό

Ι **ιθαγενής, ο:** ντόπιος, κάτοικος της χώρας

ισχυρίζομαι: λέω, έχω τη γνώμη ότι... <ο ισχυρισμός>

Κ **καθίσταμαι:** γίνομαι, π.χ. *Μετά από αυτό που έγινε, η θέση του καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη.*

καϊκι, το: η μεγάλη βάρκα

καμάκι, το: εργαλείο με μακρύ κοντάρι και τρίαινα στην άκρη που χρησιμοποιεί ο ψαράς για να σκοτώνει τα ψάρια από μεγαλύτερη απόσταση

κανιβαλισμός, ο: όταν π.χ. οι άνθρωποι τρώνε ομοίους τους, δηλαδή άλλους ανθρώπους

καρυδότσουφλο, το: το τσόφλι (σκληρό μέρος που δεν τρώγεται) από το καρύδι

καταβάλλομαι: εξαντλούμαι, κουράζομαι, π.χ. *Καταβλήθηκε από την πολλή προσπάθεια.* / (στο γ' πρόσωπο) π.χ. *Τα δίδακτρα πρέπει να καταβάλλονται (=να δίνονται) το αργότερο μέχρι τις 15 του μηνός.*

καταβροχθίζομαι (χρησιμοποιείται κυρίως στο γ' πρόσωπο): τρώγομαι λαίμαργα, π.χ. *Το φαγητό καταβροχθίστηκε λαίμαργα από τους τρεις άντρες.*

κατάγομαι: από πού προέρχομαι, σε ποια χώρα (ή περιοχή) γεννήθηκαν οι πρόγονοί μου ή και εγώ <η καταγωγή>

καταδικάζομαι: κρίνομαι ένοχος και τιμωρούμαι από το δικαστήριο, π.χ. *Καταδικάστηκε σε θάνατο / σε δέκα χρόνια φυλάκιση <η καταδίκη>*

καταδύομαι: προχωράω κάτω από την επιφάνεια του νερού προς το βυθό <η κατάδυση>

καταδυτική φόρμα, n: προστατευτική στολή που φορούν οι δύτες μέσα στο νερό

κατακλύζομαι: γεμίζω νερά <ο κατακλυσμός= πολύ δυνατή βροχή>

καταλαμβάνομαι: π.χ. *καταλαμβάνομαι από θυμό* (=με πιάνει θυμός, θυμώνω), *η χώρα καταλήφθηκε από τους εχθρούς* (=την κατέλαβαν, την έκαναν δική τους)

καταλαμβάνω: κατακτώ, κάνω δική μου μια περιοχή <η κατάληψη>

καταραμένος, -η, -ο: ο άνθρωπος που του έχουν ευχηθεί να του συμβεί κάτι κακό ή ο τόπος/χρόνος στον οποίο συνέβη κάτι κακό, π.χ. *καταραμένος άνθρωπος, καταραμένος τόπος, καταραμένη μέρα* <η κατάρα>

καταριέμαι: εύχομαι κάτι κακό για κάποιον, π.χ. *Επειδή δεν της έδωσε να πει νερό, η γριά καταράστηκε τον άνθρωπο να πάθει κάτι κακό.* <η κατάρα>

κατάρτι, το: το ψηλό δοκάρι που βρίσκεται στη μέση του карабиού και που επάνω του στερεώνεται το πανί

καταστέλλομαι: αποδυναμώνομαι, εξουδετερώνομαι, συγκρατούμαι, καταπνίγομαι, π.χ. *Η επανάσταση κατεστάλη αμέσως μετά την έναρξή της.*

κατάστρωμα, το: το πάνω μέρος τους πλοίου

κατατίθεμαι (καταθέτομαι): π.χ. *Τα χρήματα θα κατατεθούν (= θα μπουν) στο λογαριασμό μου.*

κατευθύνομαι: πηγαίνω προς μία κατεύθυνση

κατορθώνω: καταφέρνω <το κατόρθωμα>

κήρυγμα, το: η ομιλία που έχει ως σκοπό να φανερώσει ορισμένες απόψεις και να εμπνεύσει πίστη σε αυτές, π.χ. *το κήρυγμα του ιερέα στην εκκλησία*

κήτος, το: μεγάλο θαλάσσιο θηλαστικό, π.χ. φάλαινα

κιθαρωδός, ο: αυτός που παίζει κιθάρα και τραγουδά

Κιλικία, n: ιστορική περιοχή στη νοτιανατολική Μικρά Ασία. (βλέπε και το κάρτη πίσω από το κείμενο, σ.64)

κληρονομώ: παίρνω την περιουσία που ανήκει στους συγγενείς μου, όταν αυτοί πεθάνουν, π.χ. *Ήταν πολύ φτωχός αλλά ξαφνικά κληρονόμησε μια τεράστια περιουσία από το θείο του που ζούσε στην Αμερική.*

κυριολεκτικά: στην πραγματικότητα, αληθινά, μιλώντας με ακρίβεια, π.χ. *Ο άνθρωπος αυτός έχει κυριολεκτικά κάνει τα πάντα για την οικογένειά του.*

Λ

λακωνικός, -ή, -ό: ολιγόλογος, αυτός που λέει λίγα λόγια

λαμβάνω υπόψη: δίνω σημασία, θεωρώ κάτι σημαντικό, π.χ. *Όλα αυτά που μου είπες τα έλαβα υπόψη μου και θα σκεφτώ τι θα κάνω.*

λεβεντόπαιδο: γενναίο παλικάρι, νεαρός άντρας

λεπλάτω: καταστρέφω και κλέβω, παίρνω ό,τι πολύτιμο υπάρχει, π.χ. *Οι στρατιώτες λεπλάτησαν και έκαψαν την πόλη.* <η λεπλασία>

λεία, n: αυτό που κυνηγεί και θέλει να αποκτήσει π.χ. ένας ληστής αλλά και ένα άγριο ζώο

λημέρια, τα: το κρησφύγετο / το μέρος όπου συχνάζει κάποιος / η φωλιά άγριου ζώου

ληστής, ο: κλέφτης

λιμενικές αρχές, οι: η αστυνομία της θάλασσας

λογιστής, ο: ο επαγγελματίας που ασχολείται με τα έσοδα και τα έξοδα και γενικότερα με την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης

λύτρα, τα: τα χρήματα που ζητά ένας κακοποιός να του δώσουν ως αντάλλαγμα για να επιστρέψει αυτό που έκλεψε

Μ

μαγεύομαι: μου κάνουν μάγια, μου κάνει μεγάλη εντύπωση κάτι πολύ όμορφο, π.χ. *Μαγεύτηκε από την ομορφιά της και την ερωτεύτηκε μόλις την είδε.*

μαραίνομαι: παύω να έχω ζωή. Το χρησιμοποιούμε κυρίως για τα φυτά, π.χ. *Τα λουλούδια στο βάζο μετά από τρεις μέρες άρχισαν να μαραίνονται.*

μεταβιβάζομαι: μεταφέρομαι, π.χ. *Η παρουσία του μεταβιβάστηκε στο όνομα του αδερφού του.* <n μεταβίβαση>

μετατίθεμαι: αλλάζω θέση, τοποθετούμαι σε άλλη θέση, π.χ. *Ο θεός μου δούλευε στην επαρχία αλλά φέτος μετατέθηκε στην Αθήνα.* <n μετάθεση>

μισθοφόρος, ο: ο στρατιώτης που πληρώνεται (παίρνει μισθό) για να πολεμά

μολύνομαι: προσβάλλομαι από μικρόβια <n μόλυνση>

μουσκέτο, το: είδος όπλου

Ν

ναύτης, ο: ο εργαζόμενος σε καράβι

νυσταγμένος, -n, -ο: αυτός που έχει διάθεση για ύπνο <n νύστα>

Ξ

ξεμπλέκω: ξεμπερδεύω, π.χ. *Ξεμπλέκω τα μαλλιά μου, τα σκοινιά που έχουν μπερδευτεί, τα δίχτυα...*

ξεπλένομαι: (κυριολεκτικά) ρίχνω νερό για να φύγει η σαπουνάδα / (μεταφορικά) απαλλάσσομαι από το βάρος μιας πράξης, π.χ. *Τέτοια ντροπή δεν ξεπλένεται παρά μόνο με αίμα.*

ξερνάω: κάνω εμετό, βγάζω αυτά που έχω φάει

ξεφορτώνω: κατεβάζω το φορτίο <το ξεφόρτωμα>

Ο

οικοτροφείο, το: ίδρυμα όπου φιλοξενούνται παιδιά

οίκτος, ο: η λύπηση

ομίχλη, η: δημιουργείται στην ατμόσφαιρα όταν υπάρχει υγρασία. Η ομίχλη εμποδίζει την ορατότητα. Όταν υπάρχει ομίχλη, δε βλέπουμε πολύ μακριά.

ορκίζομαι: π.χ. *Μου ορκίστηκε ότι λέει αλήθεια αλλά εγώ δεν τον πίστεψα.* <ο όρκος>

όφελος, το: το κέρδος, η ωφέλεια

όχθη, η: μέρος της ξηράς που είναι κοντά στο νερό λίμνης, ποταμού ή θάλασσας, π.χ. *Καθόταν στην όχθη του ποταμού και ψάρευε.*

Π

παλουκώνομαι: το παλουκώμα είναι τρόπος θανάτωσης, κατά τον οποίο ένας μυτερός πάσσαλος διαπερνά το ανθρώπινο σώμα

παρά λίγο να...: λίγο έλειψε να, π.χ. *Παρά λίγο να πέσω.*

παράγομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): δημιουργούμαι, φτιάχνομαι, π.χ. *Ο ήχος παράγεται από την παλμική κίνηση των σωμάτων. / Στις χώρες της Μεσογείου παράγονται πολλά εσπεριδοειδή.*

παραπούμαι: σταματάω να δουλεύω, εγκαταλείπω τη θέση μου, π.χ. *Παραπήθηκα από αυτήν τη δουλειά γιατί το ωράριο ήταν πολύ κουραστικό.* <n παραίτηση>

παραλαμβάνομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): π.χ. *Τα εμπορεύματα έχουν ήδη παραληφθεί και μεταφερθεί στην αποθήκη (=μας τα έστειλαν, τα πήραμε και τα μεταφέραμε στην αποθήκη).* <n παραλαβή>

παραπέμπομαι: με στέλνουν, π.χ. *παραπέμπομαι σε δίκη= με στέλνουν στο δικαστήριο* <n παραπομπή>

παραπονιέμαι: γκρινιάζω όταν δε μου αρέσει κάτι <το παράπονο>

παρασύρομαι: αφήνομαι να με πηγαίνουν όπου θέλουν οι άλλοι, π.χ. *Είναι καλό παιδί αλλά παρσύρεται από τους συμμαθητές του. / Η βάρκα παρασύρεται από τα κύματα.*

παρατείνομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): κρατάω περισσότερη ώρα, π.χ. *Ο αγώνας παρατάθηκε ακόμη μία ώρα.* <η παράταση>

παρατίθεμαι, παραθέτομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): προσφέρομαι, δίνω, π.χ. *Το βράδυ θα παρατεθεί δείπνο προς τιμήν του πρωθυπουργού.* <η παράθεση>

παραχωρούμαι: δίνω, π.χ. *Παραχωρήθηκε σε όλους τους φτωχούς ένα κομμάτι γη.* <η παραχώρηση>

παρεξήγηση, η: όταν κάποιος δεν καταλαβαίνει καλά κάτι και νομίζει κάτι άλλο, π.χ. *Έγινε μια παρεξήγηση μεταξύ τους και τώρα δε μιλάει ο ένας στον άλλο.* <παρεξηγώ>

παρίσταμαι: παρευρίσκομαι, είμαι παρών, π.χ. *Στην τελετή παρέστη και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας.*

πείθομαι: ακούω τα λόγια κάποιου και συμφωνώ, π.χ. *Μου είπε ότι αυτό το αυτοκίνητο είναι πολύ ακριβό και πείστηκα να αγοράσω ένα φτηνότερο.* <η πειθώ>

πειράζομαι: προσβάλλομαι, ενοχλούμαι, π.χ. *Του είπα ένα ασείο κι αυτός πειράχτηκε.* <το πείραγμα>

πεπεισμένος, -η, -ο: αυτός που δεν έχει αμφιβολίες για κάτι, π.χ. *Είμαι πεπεισμένος ότι θα κερδίσουμε τη δίκη.*

πεπεισμένος, -η, -ο: αυτός που έχει πειστεί, π.χ. *πεπεισμένο χαρτί, πεπεισμένος αέρας*

περιλαμβάνομαι: περικλείομαι, εμπεριέχομαι, συνυπολογίζομαι, π.χ. *Στην τιμή περιλαμβάνονται και τα έξοδα της διατροφής στο ξενοδοχείο.*

περιπλανιέμαι: γυρίζω σε διάφορα μέρη <η περιπλάνηση>

περιστατικό, το: το συμβάν, το γεγονός, κάτι που συνέβη

πετρελαιοειδή, τα: τα προϊόντα που προέρχονται από την επεξεργασία του πετρελαίου

πλάσμα, το: το ον, η ύπαρξη, ο οργανισμός, π.χ. *ανθρώπινο πλάσμα / Όλοι είμαστε πλάσματα της φύσης.*

πλήθος, το: μεγάλος αριθμός προσώπων, ζώων, πραγμάτων, γεγονότων, π.χ. *πλήθος βιβλίων, προβλημάτων, εχθρών / το πλήθος, τα πλήθη: πολλοί άνθρωποι συγκεντρωμένοι*

πλήρωμα, το: οι άνθρωποι που δουλεύουν σε ένα καράβι

πλημμύρα, η: το φούσκωμα των νερών μιας λίμνης ή ενός ποταμού μετά από πολλή βροχή / η άφθονη βροχή που καλύπτει με νερό μια έκταση

πλώρη, η: το μπροστινό μέρος του πλοίου (αντίθετο: η πρύμνη)

πολιορκούμαι: κυκλώνομαι από τους εχθρούς και αποκλείεται η επικοινωνία με τον έξω κόσμο, π.χ. *Η Τροία πολιορκούνταν για δέκα χρόνια από τους Αχαιούς.* <η πολιορκία>

πραγματοποιούμαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): γίνομαι πραγματικότητα, π.χ. *Σου εύχομαι να πραγματοποιηθούν κάποτε τα όνειρά σου.*

προάγομαι: ανεβαίνω σε ανώτερη βαθμίδα, παίρνω προαγωγή, π.χ. *Προήχθη σε συνταγματάρχη. / (για μαθητή) προβιβάζομαι, πάω στην επόμενη τάξη, π.χ. Πέρασε όλα τα μαθήματα και προήχθη στη Δευτέρα τάξη του γυμνασίου.* <η προαγωγή>

προβάλλομαι: δείχνω, παρουσιάζομαι, π.χ. *Αυτή την εβδομάδα προβάλλεται στους κινηματογράφους η ταινία "Τιτανικός". / επιδεικνύομαι, π.χ. Του αρέσει να προβάλλεται μπροστά στους άλλους.* <η προβολή>

προεκτείνομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): απλώνομαι, εκτείνω, προς τα εμπρός <η προέκταση>

προέρχομαι: ξεκινώ, οφείλομαι, π.χ. *Η πυρκαγιά προήλθε από ένα αναμμένο τσιγάρο.*

προϊσταμαι: είμαι ο επικεφαλής, έχω τη διεύθυνση, ασκώ τη διοίκηση σε κάτι, π.χ. *Ο διευθυντής προϊστατο των προσπαθειών για την ίδρυση μιας πολιτιστικής ομάδας στο σχολείο.*

προκαλούμαι (χρησιμοποιείται κυρίως στο γ' πρόσωπο): π.χ. *Η φωτιά προκλήθηκε από ένα αναμμένο τσιγάρο.* <η πρόκληση>

προκυμαία, η: σημείο στο λιμάνι που έχει κατασκευαστεί για να δένουν τα πλοία και για να μπορούν να ανεβαίνουν οι άνθρωποι πάνω σ' αυτά

προλαμβάνομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): π.χ. *Οι αρρώστιες πρέπει να προλαμβάνονται* (= να παίρνουμε τα μέτρα μας πριν αυτές εκδηλωθούν). <η πρόληψη>

προμήθειες, οι: τα αναγκαία εφόδια που συγκεντρώνει κανείς πριν ξεκινήσει για ταξίδι, για εκδρομή κτλ.

προσαράζω: το πλοίο προσάραξε, δηλαδή σταμάτησε πάνω σε κάποιο εμπόδιο και κόλλησε εκεί, χωρίς να μπορεί να ξεκολλήσει

προσβάλλομαι: ενοχλούμαι από τη συμπεριφορά ή τα λόγια κάποιου, π.χ. *Τσακωθήκαμε γιατί του είπα την αλήθεια και προσβλήθηκε.* / προσβάλλομαι από κάποια ασθένεια <η προσβολή>

προσβεβλημένος, -η, -ο: ενοχλημένος από τη συμπεριφορά ή τα λόγια κάποιου, θιγμένος, π.χ. *Αισθάνθηκα προσβεβλημένη από τα λόγια του.*

προσδιορίζομαι (χρησιμοποιείται κυρίως στο γ' πρόσωπο): γίνομαι συγκεκριμένος <ο προσδιορισμός>

προτεινόμεναι (χρησιμοποιείται κυρίως στο γ' πρόσωπο): γίνεται μία πρόταση, π.χ. *Μου προτάθηκε να πάρω μέρος στους αγώνες μπάσκετ του σχολείου μου.*

προφυλαγμένος, -η, -ο: αυτός που δεν κινδυνεύει από κάτι, π.χ. *προφυλαγμένος από τη βροχή, από τα άγρια ζώα...* <η προφύλαξη>

πρύμνη, η: το πίσω μέρος του πλοίου (αντίθετο: η πλώρη)

πυθμένας, ο: ο πάτος, το κάτω μέρος

P

ρεσάλτο, το: ξαφνική επίθεση, έφοδος, γιουρούσι, κατάληψη πλοίου

ρήγμα, το: άνοιγμα, σκίσιμο, τρύπα

ρημάζω: καταστρέφω

Σ

σαλπάρω: αναχωρώ (για πλοίο), π.χ. *Τι ώρα σαλπάρει το καράβι;*

σμέρνα, η: είδος ψαριού που μοιάζει λίγο με φίδι

στεριά, η: η ξηρά, π.χ. *Η γη αποτελείται από στεριά και θάλασσα.*

στερούμαι: μου λείπει, δεν έχω κάτι, π.χ. *Στερούμαι το φαγητό.* <η στέρση>

στοικειωμένος, -η, -ο: μέρος όπου συμβαίνουν περίεργα φαινόμενα, όπως εμφάνιση φαντασμάτων, π.χ. *στοικειωμένο δάσος, στοικειωμένος πύργος* (εκεί μπορεί να υπάρχουν νεράιδες και πλάσματα της φαντασίας, να ακούγονται παράξενες φωνές κτλ.)

στόλος, ο: πολλά καράβια μαζί, τα οποία έχουν ενιαία διοίκηση

στρέφομαι: γυρίζω προς κάποια κατεύθυνση, π.χ. *Στράφηκε προς την έξοδο και βγήκε.* <η στροφή>

συγκαλούμαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): καλούμαι π.χ. *Συγκλήθηκε το συμβούλιο.* <η σύγκληση>

συγκρούομαι: πέφτω πάνω σε κάτι, π.χ. *Δύο αυτοκίνητα συγκρούστηκαν μεταξύ τους.* <η σύγκρουση>

συλλαμβάνομαι: με πιάνουν, π.χ. *Συνελήφθη από την αστυνομία για εμπόριο ναρκωτικών.* <η

σύλληψη>

συλληφθέντες, οι: (ο συλληφθείς, -είσα, -έν): αυτοί που τους συνέλαβε (= τους έπιασε) η αστυνομία <η σύλληψη>

συμπαραστέκομαι: είμαι ψυχολογικά δίπλα σε κάποιον, τον σπηρίζω, τον βοηθάω <η συμπαράσταση>

συμπλέκομαι: παίρνω μέρος σε έναν καβγά, μια φασαρία, π.χ. *Μετά το τέλος του αγώνα, συνεπλάκησαν οι φιλάθλοι με την αστυνομία.* <η συμπλοκή>

συνάγομαι: μαζεύομαι, π.χ. *Συναχθήκαμε εδώ για να συζητήσουμε ένα σοβαρό θέμα.* / (στο γ' πρόσωπο: συνάγεται) συμπεραίνεται, προκύπτει π.χ. *Από τα παραπάνω συνάγεται ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για την κλοπή.*

συνδεδεμένος, -η, -ο: ενωμένος, συσχετισμένος, σχετικός, π.χ. *Αυτό το ζήτημα είναι συνδεδεμένο με το περιβάλλον.* / *Αυτοί οι φίλοι είναι πολύ συνδεδεμένοι μεταξύ τους.*

συνεννοούμαι: συμφωνώ με κάποιον, επικοινωνώ και κανονίζω κάτι με κάποιον, π.χ. *Συνεννοηθήκαμε μεταξύ μας και συμφωνήσαμε να κάνουμε έκπληξη στη γιαγιά.* <η συνεννόηση>

συνεπάγομαι (χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο): έχω σαν αποτέλεσμα, π.χ. στα μαθηματικά λέμε τη φράση: *συνεπάγεται ότι...* (= άρα, συνεπώς)

συνέρχομαι: βρίσκω τις αισθήσεις μου

συνέρχομαι: έρχομαι μαζί με άλλους στον ίδιο χώρο, μαζεύομαι, συναθροίζομαι, π.χ. *Τα μέλη της Βουλής συνήλθαν σε σύσκεψη.*

συνίσταμαι: αποτελούμαι, π.χ. *Το υλικό συνίσταται από μία καινούρια χημική ένωση.*

συντρίμια, τα: κομμάτια που έχουν απομείνει από ένα ατύχημα, π.χ. *συντρίμια πλοίου, τρένου, αεροπλάνου...*

συστέλλομαι: μικραίνω, π.χ. *Ορισμένα σώματα συστέλλονται όταν πέσει η θερμοκρασία τους.*

σχεδιά, η: μια πρόχειρη κατασκευή από ξύλα που χρησιμεύει σαν βάρκα μέσα στη θάλασσα

τα βάζω με κάποιον: μαλώνω με κάποιον, πηγαίνω ενάντια σε κάποιον

T

ταβάνι, το: η οροφή, το πάνω μέρος του δωματίου

ταλαιπωρούμαι: κουράζομαι, βασανίζομαι π.χ. *Σήμερα πήγαμε στα μαγαζιά αλλά ταλαιπωρηθήκαμε πολύ από τη ζέστη και την κίνηση.*

ταραχοποιός, ο: αυτός που δημιουργεί φασαρίες, προβλήματα

ταχύπλοο, το: γρήγορο θαλάσσιο σκάφος

τέρας, το: τρομακτικό, αφύσικο πλάσμα

τραντάζομαι: ταρακουνιέμαι

τρομοκρατούμαι: φοβάμαι πάρα πολύ, πανικοβάλλομαι

τσακίζομαι: πέφτω, χτυπάω και κομματιάζομαι, σπάω, π.χ. *Το πλοίο έπεσε πάνω στα βράχια και τσακίστηκε.*

τσαντίζομαι: νευριάζω, θυμώνω

τυχοδιώκτης, ο: αυτός που προσπαθεί να επιτύχει χρησιμοποιώντας κάθε μέσο, νόμιμο ή παράνομο

Υ

υπεραλίευση, η: υπερβολικά εντατικό ψάρεμα. Οι σύγχρονοι τρόποι ψαρέματος είναι πολύ αποτελεσματικοί, οι ψαράδες μαζεύουν όλα τα ψάρια από τη θάλασσα, ακόμα και τα πολύ μικρά, κι έτσι σιγά σιγά η θάλασσα αδειάζει από ψάρια.

υπερθερμαίνομαι: ζεσταίνομαι περισσότερο από όσο πρέπει <η υπερθέρμανση>

υπό την πίεση: κάτω από την πίεση, επειδή πιέζονταν από κάτι

υποβάλλομαι: π.χ. *υποβάλλομαι σε εξετάσεις, σε ερωτήσεις, σε δοκιμασίες (= περνάω)*

υπογεγραμμένος, -η, -ο: αυτός που έχει υπογραφεί, π.χ. *υπογεγραμμένο έγγραφο, υπογεγραμμένη επιστολή*

υφήλιος, η: όλη η γη που κατοικείται από ανθρώπους, η οικουμένη

υφίσταμαι: περνάω, υποβάλλομαι σε μια δοκιμασία, υποφέρω, π.χ. *Υπέστην πολλές ταλαιπωρίες μέχρι να φτάσω στο τέλος του ταξιδιού.*

Φ

φθορά, η: καταστροφή, βλάβη, ζημιά

φιάλη οξυγόνου, η: μπουκάλι γεμάτη με οξυγόνο που χρησιμοποιούν οι δύτες στις καταδύσεις τους για να αναπνέουν μέσα στη θάλασσα

Χ

κάνω τις αισθήσεις μου: λιποθυμώ

χασμουριέμαι: όταν νυστάζω και θέλω να κοιμηθώ, ανοίγω το στόμα μου και χασμουριέμαι <το χασμουρητό>

χρηματοδοτώ: προσφέρω χρήματα για να γίνει κάτι, π.χ. *χρηματοδοτώ μια επιχείρηση, ένα φεστιβάλ, μια κινηματογραφική ταινία* <η χρηματοδότηση>

Για τον εκπαιδευτικό

- Το φυλλάδιο *Το ρήμα στο παρελθόν -2: ρήματα σε -μαι* αποτελεί μέρος του διδακτικού υλικού *Υπόθεση Γλώσσα*. Η σειρά συνοδεύεται από βιβλίο του εκπαιδευτικού με επισημάνσεις για τη διδασκαλία και λύσεις για όλα τα φυλλάδια.
- Το φυλλάδιο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη:
Λευκές σελίδες
→ Παρατατικός
→ Αόριστος
Εκρού σελίδες
→ Παρακείμενος
→ Υπερσυντέλικος
- Πέρα από τις ασκήσεις που προσβλέπουν στο σωστό σχηματισμό των ρηματικών τύπων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ποιόν ενέργειας και, γενικότερα, στα κριτήρια επιλογής των ρηματικών χρόνων. Ασκήσεις επιλογής περιλαμβάνονται σε αρκετά σημεία του φυλλαδίου με εστίαση σε διαφορετικές πτυχές της χρήσης των χρόνων.
- Όπως συμβαίνει και με τα άλλα φυλλάδια της σειράς *Υπόθεση Γλώσσα*, το φυλλάδιο *Παρελθόν -2: ρήματα σε -μαι* απευθύνεται σε διαφορετικά επίπεδα γλωσσομάθειας και ως εκ τούτου δεν μπορεί να διδαχθεί εξ ολοκλήρου. Η διδασκαλία των χρόνων ξεκινά με πιο απλά κείμενα που μπορούν να διδαχθούν σε μαθητές μεσαίου επιπέδου και συνεχίζει με πιο δύσκολα κείμενα που απευθύνονται σε προχωρημένους μαθητές. Η ενότητα του βιβλίου που παρουσιάζει τα σύνθετα ρήματα με προθέσεις είναι πολύ απαιτητική και προορίζεται για πολύ προχωρημένους μαθητές. Καθώς δίνεται έμφαση και στη σημασία των ρημάτων αυτών, αυτό το κομμάτι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διευκόλυνση της κατανόησης των σχολικών κειμένων. Λόγω ακριβώς αυτής της διαβάθμισης στη δυσκολία των κειμένων, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιλέξει προσεκτικά τα σημεία γραμματικής και τις ασκήσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και το επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών του και να αγνοήσει τα υπόλοιπα. Για διευκόλυνση στην επιλογή των κατάλληλων ασκήσεων, ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβουλευτεί τις αναφορές στο στόχο των ασκήσεων (αχνά γράμματα στην αρχή των ασκήσεων) καθώς και τον αναλυτικό πίνακα γραμματικής.
- Το φυλλάδιο *Το ρήμα στο παρελθόν -2: ρήματα σε -μαι* ακολουθεί ένα σενάριο που έχει σαν βάση τη θάλασσα, τις περιπέτειες και τους κινδύνους που αυτή περικλείει. Στο φυλλάδιο γίνεται αναφορά σε ήρωες του παρελθόντος που είχαν σχέση με τη θάλασσα, όπως ο Οδυσσέας, οι Βίκινγκς, οι πειρατές, οι μεγάλοι εξερευνητές, ο Ροβινσώνας Κρούσος. Όλες αυτές οι ιστορίες περιστρέφονται γύρω από το εξής βασικό σενάριο: Ο Βασίλης, ένας από τους ήρωες του φυλλαδίου *Παρελθόν 1*, πηγαίνει το καλοκαίρι στην Κεφαλλονιά κοντά στο θείο του που είναι ναυτικός και δουλεύει στα ψαράδικα καΐκια. Ο Βασίλης στην Κεφαλλονιά αλλάζει τις συνήθειές του αλλά μαθαίνει και πολλά καινούρια πράγματα για τη θάλασσα.

αναλυτικός

πίνακας γραμματικής για τον εκπαιδευτικό

Σελίδα	Γραμματική	Επίπεδο
8	Παρατατικός Παρατατικός - Αόριστος: διαφορά στο ποιόν ενέργειας	μ ε σ
10	Α' συζυγία Παρατατικός: σχηματισμός – κλίση <i>σηκωνόμουν, ρήματα σε -άμαι</i>	α ί ο
12-13 15	Β' συζυγία Παρατατικός: σχηματισμός - κλίση <i>ασχολούμουν, βαριόμουν</i> Η πολυτυπία στον παρατατικό: τι γράφουμε και τι λέμε	ι μ ε σ
22 28	Αόριστος Α' συζυγία Αόριστος: σχηματισμός, καταλήξεις <i>-θηκα -στηκα -φτηκα -χτηκα -εύτηκα</i> Αόριστος: ρήματα με χαρακτήρα <i>-v-</i> και <i>-ρ-</i> , <i>απομακρύνομαι, σερβίρομαι</i>	α ί ο ι
29 30 32	Β' συζυγία Αόριστος: ασκήσεις για τα ρήματα σε <i>-ιέμαι, -ούμαι</i> Αόριστος: επαναληπτικές ασκήσεις ρήματα με δυσκολίες (ρήματα που δε σχηματίζουν τον παθητικό αόριστο σύμφωνα με τον ενεργητικό αλλά μεταβάλλουν το θέμα τους)	π ρ ο χ ω
34	Παρατατικός - Αόριστος εξάσκηση στην επιλογή του σωστού χρόνου	π ο ν λ μ ύ έ
38 40	Παθητική σύνταξη διαφορά παθητικής και ενεργητικής σύνταξης - τι δηλώνει η καθεμιά ασκήσεις μετασχηματισμού	π ο ρ ο ι
41	Ρήματα σύνθετα με προθέσεις σχηματισμός και σημασία	χ ω ρ π
54 55 56	Παρακείμενος σχηματισμός, σημασία σε σχέση με τον αόριστο γραμμή του χρόνου εξάσκηση στη διάκριση παρακειμένου και αορίστου	μ έ ν ο ι

	Υπερσυντέλικος	π
62	σχηματισμός, σημασία, γραμμή του χρόνου	ρ
65	εξάσκηση στη διάκριση υπερσυντέλικου και αορίστου	ο
		χ π
	Όλοι οι χρόνοι	ω ο
66	Επαναληπτικές ασκήσεις για τους παρελθοντικούς χρόνους	ρ λ
		η ύ
	Μετοχή παρακειμένου	μ
70	σχηματισμός	έ π
71	παθητικές μετοχές από ενεργητικά ρήματα	ν ρ
72	μετοχές ρημάτων με χαρακτήρα -ν- <i>τρελαίνομαι</i> δύσκολες μετοχές: <i>φαγωμένος, δοσμένος</i> μετοχές με αναδιπλασιασμό: <i>υπογεγραμμένος, διακεκομμένος</i>	ο ο
		ι χ
		ω
73	είμαι, ήμουν + μετοχή παρακειμένου: <i>είμαι κουρασμένος, ήμουν κουρασμένος</i> διαφορά στη χρήση σε σχέση με τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο	ρ
76	ανάλυση μετοχής σε αναφορική πρόταση: <i>ο κουρασμένος άνθρωπος = ο άνθρωπος που έχει κουραστεί</i>	η
		μ
		έ
		ν
		ο
		ι
	Παρελθόν: γενικός πίνακας	
78	παθητική φωνή: κλίση, σχηματισμός	
79	ρήματα με δυσκολίες: κατάλογος	

Πηγές

Φωτογραφίες

- Pipe J., *Μύθος ή πραγματικότητα - Πειρατές*, Ερευνητές, Αθήνα 1997
- Spence D. & Spence S., *Μεγάλα Ναυάγια*, Ερευνητές, Αθήνα 1998
- *Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή*, Β' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ
- Platt R. Chambers, *Αυτόπτης Μάρτυρας-Πειρατές*, Ερευνητές, Αθήνα 1997
- Wilson D., *Ανακαλύπτω και Δημιουργώ - Οι Βίκινγκς*, Modern times, Αθήνα 1999
- Macdonald, F. Wood, *Εξερευνητές του κόσμου*, Μοντέρνοι καιροί, Αθήνα 2000
- Saraceni, Cl. Trojer, *Εξερευνητές Βίκινγκς*, Μοντέρνοι καιροί, Αθήνα 2000

Κείμενα

Για τους πειρατές

- σελ. 17-19 *Πειρατές, Πειρατές ή κουρσάροι, Στην κρεμάλα*: Ross St., *Μύθος ή πραγματικότητα-Πειρατές*, Ερευνητές, Αθήνα 1997, σσ. 6,7,29
- σελ. 49 *Ο θεός Διόνυσος και οι πειρατές*: Μοστράτου Σμ., *Ιστορικά θεών και ανθρώπων*, εκδ. Κέδρος, στη συλλογή: *Χελιδόνια*, μέρος τρίτο, Ιωάννινα 1992, (σσ.: 57) (με αλλαγές)
- σελ. 51 *Πειρατές και κουρσάροι*: Επτά ημέρες Καθημερινή, *Πειρατές και κουρσάροι*, 16-2-1997, σελ. 32 (με αλλαγές)
- σελ. 64 *Ιστορίες για τους πειρατές το 150 μ.Χ.*: Γιάννης Σπανδωνής, «Κάποτε στο Αιγαίο», εκδ. Ωκεανίδα, 6' έκδοση, Αθήνα 1996, σσ. 79-80
- σελ. 68 *Οι Αδελφοί Μπαρμπαρόσσα*: Οι Ερευνητές, Καθημερινή 18-7-1999, με αλλαγές
- σελ. 76 *Η πειρατεία σήμερα!*: Επτά ημέρες Καθημερινή, *Πειρατές και κουρσάροι*, 16-2-1997, σελ. 32 (με αλλαγές)

Για τα ναυάγια

- σελ. 35,36,39 *Τπανικός 1,2, Μέδουσα*: Spence D. & Spence S., *Μεγάλα ναυάγια*, Ερευνητές, Αθήνα 1998
- σελ. 35 *Η σκηνή του ναυαγίου*: Ντεφόε Ντ., *Ροβινσών Κρούσος*, Γεμετζόπουλος, Αθήνα 1980, σελ. 32

Για τους Βίκινγκς

- σελ. 37 *Βίκινγκς*: Wilson D., *Ανακαλύπτω και δημιουργώ-Οι Βίκινγκς*, Μοντέρνοι καιροί, Αθήνα 1999
- Saraceni Cl. Trojer Th., *Εξερευνητές Βίκινγκς*, Μοντέρνοι καιροί, Αθήνα 2000
- National Geographic*, Μάιος 2000, σελ. 91

Για τους καρχαρίες

- σελ. 55 *Καρχαρίες*: *National Geographic*, τόμος 4, Νο 4 Απρίλιος 2000

Για τους εξερευνητές

- σελ. 67 *Η Γη είναι επίπεδη*: Macdonald F. Wood G., *Εξερευνητές του κόσμου*, Μοντέρνοι καιροί, Αθήνα 2000, σσ. 6,8

Ιστορία με την ερωτευμένη φάλαινα

- σελ. 64 Μπένι Στ., *Το μπαρ κάτω απ' τη θάλασσα*, Καστανιώτης, Αθήνα 1987

